

**WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
W POZNANIU**

INFORMATOR BIBLIOTEKARZA WIELKOPOLSKIEGO

**POZNAŃ
1 9 6 1**

R O K 2

INFORMATO R

BIBLIOTEKARZA WIELKOPOLSKIEGO

XX-lecie
WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W POZNANIU

ROK II

1 9 6 8

NR 1

Okladkę projektowała
Maria Dolna

.

KOMITET REDAKCYJNY

Seweryn Drozdowski, mgr Czesława Gruszczyńska,
mgr Romuald Krygier, mgr Franciszek Łozowski (red. naczelny),
mgr Ludgarda Pawlaczyk (sekretarz), Zofia Płatkiewicz,
Emilia Skowronkova, Zofia Wieczorck.

SPIS TREŚCI

	str.
1. Od Redakcji	5
2. Dwudziestolecie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu — Z. Wieczorek	7
3. Z zagadnień powstania i działalności bibliotek publicznych w woj. poznańskim — mgr F. Łozowski	26
4. Biblioteki dziecięce w województwie poznańskim — W. Dudziak	46
5. Biblioteki Związków Zawodowych w Polsce Ludowej — K. Kaźmierowska, M. Słobodzian	55
6. Obchody 20-lecia w bibliotekach powiatowych i miejskich — Z. Płatkiewicz	61
7. Przebyta droga — mgr Cz. Gruszczyńska	65
8. Pionierzy bibliotekarstwa wielkopolskiego — W. Dudziak	74
9. Odznaczeni i nagrodzeni — E. Skowronkova	77
10. Z 20-letnim stażem bibliotekarskim przeszli na rentę i emeryturę — W. Dudziak	81
11. Z żałobnej karty Biblioteki Wojewódzkiej i Bibliotek Powiatowych — W. Dudziak	82
12. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i biblioteki terenowe w prasie poznańskiej (wybór) — mgr L. Pawlaczyk	83
13. Nasze kontakty — mgr L. Pawlaczyk	89
14. Materiały metodyczno-bibliograficzne (wybór) — E. Skowronkova	96
15. Kronika 1968	113
16. Z życia organizacji społecznych	118

OD REDAKCJI

Kolejny, drugi numer „Informatora Bibliotekarza Wielkopolskiego” ukazuje się w dwudziestą rocznicę powstania i działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Z tej to okazji numer ten w całości poświęcony jest próbie spojrzenia na całokształt pracy bibliotekarstwa w województwie poznańskim w minionym okresie.

Zofia Wieczorek

Z-ca Dyrektora Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

DWUDZIESTOLECIE WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W POZNANIU

I. Geneza i zarys dziejów WBP

Dekret o bibliotekach z dnia 17. IV. 1946 r. stworzył podstawę prawną dla nowoczesnego bibliotekarstwa powszechnego Polski Ludowej. W niespotykanym dotąd tempie rozwijała się sieć bibliotek powiatowych, miejskich i gromadzkich. Ostatnim ogniwem sieci miały być biblioteki wojewódzkie. Szybkie powołanie do życia tych placówek było sprawą nieodzowną ze względu na konieczność stworzenia rezerwy książek w województwie oraz ze względu na rolę instrukcyjno-metodyczną, którą miały spełniać w stosunku do placówek sieci.

Początki Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu datują się już od 1947 r. W roku tym, zgodnie z Zarządzeniem Wojewody Poznańskiego z dnia 12. V. 1947, zobowiązującym związki samorządowe do organizowania bibliotek, Poznański Wydział Wojewódzki przeznaczył z funduszków samorządowych subwencję w wysokości 500 000 ówczesnych złotych — na zakup książek dla tworzącej się Biblioteki. W 1948 r. w budżecie Poznańskiego Samorządu Wojewódzkiego przewidziano już poważną subwencję w wysokości 5 000 000 zł (w przeliczeniu na obecne zł = 150 000) na pokrycie wszelkich kosztów Biblioteki — łącznie z uposażeniem pracowników. W 1949 r. Wojewódzka Biblioteka miała już samodzielny budżet zamykający się po stronie dochodów i wydatków kwotą 8 301 800 zł (ok. 250 000 zł obecnych).

Jednocześnie przystąpiono do montowania zespołu pracowników. W dniu 27. I. 1948 r. oddelegowano referendarza Wydziału Samorządowego Urzędu Wojewódzkiego — Stanisława Pytlińskiego zlecając mu zadanie zorganizowania i prowadzenia agend powstającej Biblioteki. W czerwcu tegoż roku zostaje przeniesiony do pracy w Wojewódzkiej Bibliotece drugi pracownik zatrudniony dotychczas w Oddziale Oświatowo-Wychowawczym. Rok 1948 jest więc pierwszym rokiem zorganizowanej działalności WBP.

Kiedy, w związku z wprowadzeniem w życie ustawy z dnia 20. III. 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy, ulegały likwidacji Wydziały Samorządowe, publiczne biblioteki powszechne przejęło Ministerstwo Oświaty zgodnie z okólnikiem Kancelarii Rady Państwa nr 63 z dnia 28. IX. 1949 r. Przejęcie WBP w Poznaniu nastąpiło w dniu 5. XII. 1949 r.; aktu tego dokonano protokolarnie. Stroną przejmującą był wizytator Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego Franciszek Mierniczak jako pełnomocnik Ministerstwa Oświaty.

Biblioteka zajmowała wówczas jeden pokój o powierzchni 62 m² przy ul. 23 Lutego nr 7a w lokalu Poznańskiego Związku Samorządowego. Księgozbiór liczył 10 484 tomy, w tym zainwentaryzowanych 4 405; dowody wpływów obejmowały 60 rachunków. W Bibliotece było zatrudnionych 5 osób: kierownik biblioteki, dwóch bibliotekarzy-instruktorów, jeden bibliotekarz i jeden młodszy bibliotekarz. Komisja zdawczo-odbiorcza upoważniła tymczasowego kierownika Biblioteki S. Pytlińskiego, do dalszego wykonywania funkcji kierownika, z całym zakresem odpowiedzialności za działalność i mienie Biblioteki, do czasu uregulowania sprawy przez Ministerstwo Oświaty. Nastąpiło to w 1950 r.; zarządzeniem Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego z dnia 16. II. 1950 r. pełniącemu obowiązki kierownika WBP S. Pytlińskiemu zlecono pełnienie funkcji zastępcy dyrektora.

W okresie tym WBP kompletowała zespół pracowników i szkoliła swoje kadry. Dopiero w grudniu 1952 r. władze miały pierwszego dyrektora w osobie mgr Leona Pawlaka. Wysiłki zespołu koncentrowały się na sprawach organizacyjno-

administracyjnych, a podstawowa działalność WBP ograniczała się do gromadzenia i opracowania księgozbioru oraz do wypożyczania książek bibliotekom w województwie. Wprawdzie już w 1949 r. w wykazie stanowisk osób zatrudnionych w WBP wykazuje się dwóch bibliotekarzy-instruktorów, jednak praca ich ograniczała się do wyjazdów kontrolnych realizowanych na polecenie Wydziału Kultury Prez. WRN. Działalność instrukcyjno-metodyczną i informacyjno-bibliograficzną podjęło dopiero w 1951 r., ale już 1952 r. przynosi intensywny jej rozwój, a zarazem zasadniczy zwrot w działalności WBP. Znacznie rozszerza się zakres i zasięg oddziaływania Biblioteki — główny akcent kładzie się na działalność, której celem jest niesienie pomocy instrukcyjnej bibliotekom i rozwijanie działalności metodycznej i informacyjno-bibliograficznej. W tym początkowym okresie działalności wyodrębniono w strukturze organizacyjnej WBP trzy działy: 1. organizacyjno-administracyjny, 2. gromadzenia, opracowania i udostępnia, 3. instrukcyjno-metodyczny. W Bibliotece było zatrudnionych 12 osób (1953 r.).

Rok 1954 przynosi zmiany organizacyjne, które spowodowały, że na pewien okres czasu problemy działalności instrukcyjno-metodyczne przestały być dla kierownictwa WBP sprawą pierwszoplanową. Biorąc pod uwagę potrzebę usprawnienia pomocy instrukcyjno-metodycznej dla bibliotek oraz konieczność wydatniejszego wykorzystania sił i środków — Ministerstwo Kultury i Sztuki zaleciło połączenie bibliotek wojewódzkich z miejskimi. Zgodnie z powyższym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu powzięło uchwałę Nr 45.398.54 z 16. VII. 1954 r. w której postanowiono:

1. Dokonać połączenia Biblioteki Miejskiej m. Poznania z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Poznaniu i utworzyć Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Poznaniu.
2. Przekazać połączonej Bibliotece pełnienie zadań Biblioteki Miejskiej na terenie m. Poznania.
3. Nadać Bibliotece statut, który stanowić będzie podstawę prawną jej działalności.

Zgodnie z punktem 3 wyżej cytowanej uchwały Wojewódzka i Miejska Biblioteka w Poznaniu podlegała Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu. Po zaakceptowaniu uchwały przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w dniu 15. XI. 1954, powołana przez Wydział Kultury Prez. WRN w Poznaniu Komisja dokonała połączenia obu Bibliotek. Faktyczne połączenie nastąpiło w dniu 1 stycznia 1955 r.

W 1955 r. połączona Biblioteka zatrudniała łącznie 157 osób, w tym 122 pracowników działalności podstawowej. Dyrektorem WiMBP został dyrektor b. WBP, mgr Leon Pawlak; zastępcą dyrektora — Wacław Lica, dyrektor b. MBP m. Poznania. Zgodnie z uchwalonym statutem Biblioteki schemat organizacyjny WiMBP obejmował 8 działów: 1. organizacyjno-administracyjny, 2. gromadzenia, 3. opracowania, 4. udostępniania, 5. sieci m. Poznania, 6. zbiorów specjalnych, 7. informacyjno-bibliograficzny, 8. instrukcyjno-metodyczny.

Troska o zabezpieczenie realizacji zadań Biblioteki na terenie m. Poznania dominowała we wszelkich poczynaniach tego okresu. Dobiegały końca trwające od kilku lat prace nad odbudową zabytkowego budynku Biblioteki Raczyńskich przy pl. Wolności. Perspektywa przejęcia gmachu w użytkowanie przez WiMBP, skłoniła dyrekcję do wystąpienia z wnioskiem o nadanie Bibliotece imienia Raczyńskiego. Minister Kultury i Sztuki zaakceptował wniosek Prez. WRN w tej sprawie i połączona Biblioteka otrzymała nazwę: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu. Przejęcie odbudowanego budynku, które nastąpiło w 1956 r. połączono z uroczystym otwarciem wystawy zorganizowanej w nowych pomieszczeniach, wystawy ilustrującej dzieje, zbiory oraz działalność Biblioteki. Równocześnie wszczęto starania o budowę zaplecza Biblioteki przy Al. Marcinkowskiego; opracowano założenia programowe i zlecono opracowanie projektu.

W międzyczasie miasto Poznań urosło do rangi miasta na prawach województwa i Prezydium Rady Narodowej m. Poznania wystąpiło z wnioskiem o dokonanie rozdziału Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki im. E. Raczyńskiego w Pozna-

niu. Przychylając się do wniosku Prez. WRN w Poznaniu podjęło w dniu 30. XI. 1956 r. uchwałę nr 41/407/56, która zaakceptowana przez Min. Kult. i Szt. pismem z dnia 22. XII. 1956 r. stała się podstawą do dokonania podziału WiMBP im. E. Raczyńskiego w Poznaniu na: 1. Miejską Bibliotekę Publiczną im. E. Raczyńskiego w Poznaniu oraz 2. Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Poznaniu. Tak więc po 2 letniej działalności wspólnej z MBP m. Poznania, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu została w dniu 1 stycznia 1957 r. powołana z powrotem jako samodzielna placówka, podległa Prez. WRN w Poznaniu, działająca na terenie województwa poznańskiego w oparciu o statut uchwalony równocześnie z uchwałą nr 41/407/56. Prace Komisji powołanej przez Wydział Kultury Prez. WRN dla dokonania podziału majątku i etatów WiMBP, trwały od 14. XII. 1956 r. do 1. IV. 1957 r. Dodatkowo musiała Komisja zająć się podziałem mienia i etatów Biblioteki Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych, którą zgodnie z Zarządzeniem Nr 140 Min Kult. i Szt. z 12. XII. 1956 r. przejęła WiMBP w 1956 r. oraz przejętego w 1957 r., już przez WBP, księgozbioru Centrali Kompletów Ruchomych Związku Zawodowego Pracowników Budowlanych. Majątek obu Bibliotek stanowiący wartość 250 000 zł (księgozbiór i sprzęt) został rozdzielony między obie Biblioteki oraz biblioteki publiczne stopnia powiatowego województwa poznańskiego. Ostateczne sfinalizowanie sprawy nastąpiło w 1960 r.

Reaktywowana Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu przejęła z b. WiMBP — 22 etaty oraz 2 z b. Biblioteki WRZZ. Łącznie w 1957 r. WBP posiadała 24 etaty w tym: 20 działalności podstawowej, 2 administracji i 2 obsługi. Majątek WBP przedstawiał w 1957 r. wartość 605.483 zł. Sytuacja lokalowa WBP nie uległa zmianie. Dyrekcja oraz działy: organizacyjno-administracyjny i instrukcyjno-metodyczny pozostały tymczasowo w pomieszczeniach MBP im. E. Raczyńskiego, natomiast dział gromadzenia, opracowania i udostępniania wrócił do pomieszczeń przy pl. Kolegiackim 17.

Uchwalony przez Prez. WRN statut WBP przewidywał zor-

ganizowanie 6 działów. W momencie podjęcia na nowo pracy, po dokonanych rozdziałach, reaktywowano 3 działy, które istniały w 1954 r.: 1. organizacyjno-administracyjny, 2. gromadzenia, opracowania i udostępniania, 3. instrukcyjno-metodyczny i informacyjno-bibliograficzny.

Nowa sytuacja w jakiej znalazła się Biblioteka wpłynęła dodatnio na intensyfikację pomocy instrukcyjno-metodycznej i informacyjno-bibliograficznej na rzecz bibliotek w województwie oraz na rozwój akcji szkoleniowej. Rozszerzał się zakres zadań zwłaszcza odkąd podjęto akcję pomocy uczącym się i rozwinęto działalność oświatową i wydawniczą oraz odkąd zorganizowano magazyn rezerw w Siedlcu dla druków zbędnych i rzadko wykorzystywanych w bibliotekach publicznych województwa poznańskiego.

Zróznicowany i ciągle poszerzający się krąg zadań WBP spowodował w konsekwencji zwiększenie obsady personalnej i rozbudowę struktury organizacyjnej. W 1968 r., w dwudziestym roku istnienia WBP liczba zatrudnionych pracowników wynosi 31 osób (z tego 3 niepełnozatrudn.) w tym 22 działalności podstawowej. Dwukrotnie zmieniana struktura organizacyjna obejmuje aktualnie 5 działów: 1. organizacyjno-administracyjny, 2. gromadzenia, opracowania, udostępniania zbiorów, 3. rezerw bibliotecznych, 4. instrukcyjno-metodyczny, 5. informacyjno-bibliograficzny.

Majątek Biblioteki wg stanu na dzień 31. XII. 1967 r. wynosi 4.663.198 zł. Budżet 1968 r. opiewa po stronie dochodów i wydatków na łączną sumę 1.593.000 zł.

Po długich latach zabiegów Biblioteka uzyskała w grudniu 1967 r. samodzielne pomieszczenie o powierzchni 190 m² w gmachu Pałacu Kultury przy ul. Czerwonej Armii 80/82 co pozwoliło połączyć wszystkie agendy a tym samym usprawnić pracę. Jednocześnie zakończyła się długa peregrynacja Biblioteki, która w ciągu dwudziestu lat swego istnienia 12 razy zmieniała lokum i przez kilka lat nie miała dostępu do księgozbioru.

W celu zwiększenia pomocy społecznej w wypełnianiu zadań kulturalno-oświatowych przez biblioteki powstało przy

WBP z inicjatywy Wojewódzkiego Sejmiku działaczy kulturalno-oświatowych (1956 r.), Wielkopolskie Towarzystwo Przyjaciół Książki. Towarzystwo powstało w 1958 r. i liczyło w początkowym okresie swego istnienia 30 członków oraz 134 Koła działające przy bibliotekach publicznych na terenie województwa. Okres intensywnej działalności Towarzystwa przypada na lata 1959—1962. Wśród wielu zadań zrealizowanych w tym czasie na uwagę zasługuje przeprowadzona przez Towarzystwo zbiórka publiczna, której efektem było uzyskanie ok. 180.000 zł, na zakup książek, konserwację księgozbiorów oraz na zakup sprzętu bibliotecznego.

II. Działalność Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej

Zadania wojewódzkich bibliotek publicznych (nie obsługujących miast wojew.) określone najpierw Dekretem o bibliotekach z 1946 r., a potem Ustawą z 9. IV. 1968 r. oraz statutem tych bibliotek można ująć w 3 zasadnicze grupy zagadnień:

- pomoc organizacyjna, instrukcyjno-metodyczna, szkoleniowa i bibliograficzna udzielana bibliotekom własnej sieci niższego stopnia organizacyjnego oraz bibliotekom związkowym;
- uzupełnianie działalności bibliotek przez wypożyczanie im książek i innych materiałów bibliecznych niezbędnych dla zaspokojenia bardziej specyficznych potrzeb czytelników środowiska;
- gromadzenie materiałów bibliecznych dotyczących regionu.

1. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu podjęła jako pierwsze zadanie — wypożyczanie książek bibliotekom oraz gromadzenie materiałów bibliecznych dotyczących regionu. Działalność tę rozpoczęła od gromadzenia księgozbioru zapoczątkowanego już w 1947 r. Komplectowanie księgozbioru WBP szło w 3 zasadniczych kierunkach mających na celu:

- 1) zorganizowanie warsztatu niezbędnego dla pełnienia podstawowej działalności instrukcyjno-metodycznej, bibliograficznej, szkoleniowej i organizacyjnej;
- 2) uzupełnianie księgozbiorów bibliotek niższego stopnia organizacyjnego;
- 3) gromadzenie materiałów bibliotecznych dot. regionu.

Oceniając strukturę księgozbioru WBP z perspektywy dwudziestu lat można stwierdzić, że bardzo starannie kompletowano księgozbiór podręczny stanowiący warsztat dla zasadniczej działalności WBP; nabywano również pozycje obcojęzyczne. Zasadniczy trzon księgozbioru WBP stanowi dział książek, przewidzianych jako uzupełnienie księgozbiorów bibliotek w województwie. Jest to dział ilościowo najliczniejszy, bardzo niejednorodny pod względem poziomu. Obok pozycji trudnych, cennych, wiele w nim tytułów popularnych, które nabywano swego czasu z myślą o zasileniu środowisk, w których, brak było bibliotek, wzgl. w których księgozbiory były bardzo ubogie. Wiele tytułów kupowano w kilku, a niekiedy i kilkudziesięciu egzemplarzach. Dział ten poddaje się aktualnie selekcji; część książek przekazano bibliotekom na własność, inne przekaże się do magazynu rezerw. Kształtowanie profilu tej części księgozbioru WBP nastrocza nadal wiele trudności. Wykorzystując długoletnie doświadczenia w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych ustalono zasadnicze kierunki jego kompletowania, są to przede wszystkim nauki humanistyczne; stosunkowo słabo reprezentowane są nauki ścisłe i technika.

Uwzględniając fakt, że kompletowaniem materiałów bibliotecznych dot. regionu zajmują się trzy biblioteki w Poznaniu, WBP wydatnie ograniczyła zasięg i zakres gromadzenia tej literatury.

Dzięki zabezpieczeniu odpowiednich środków w budżecie księgozbiór WBP wzrastał szybko, zwłaszcza w pierwszych latach. W chwili przejmowania Biblioteki przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego w 1949 r. liczył on 10 715 wol., po 10 latach już 46 718 wol., a w dniu 31. XII. 1967 r. --- 53 718 wol. Roczny przybytek wynosi aktualnie ok. 1 500 wol.

Biblioteka prenumeruje ok. 100 tytułów czasopism, w tym 7 zagranicznych (bibliotekarskich). W 1960 r. przystąpiono do gromadzenia zbiorów nieksiążkowych. Według stanu na 31. XII. 1967 r. Biblioteka posiada: 756 przeźroczy, 236 płyt, 11 filmów i 5 taśm z nagraniami.

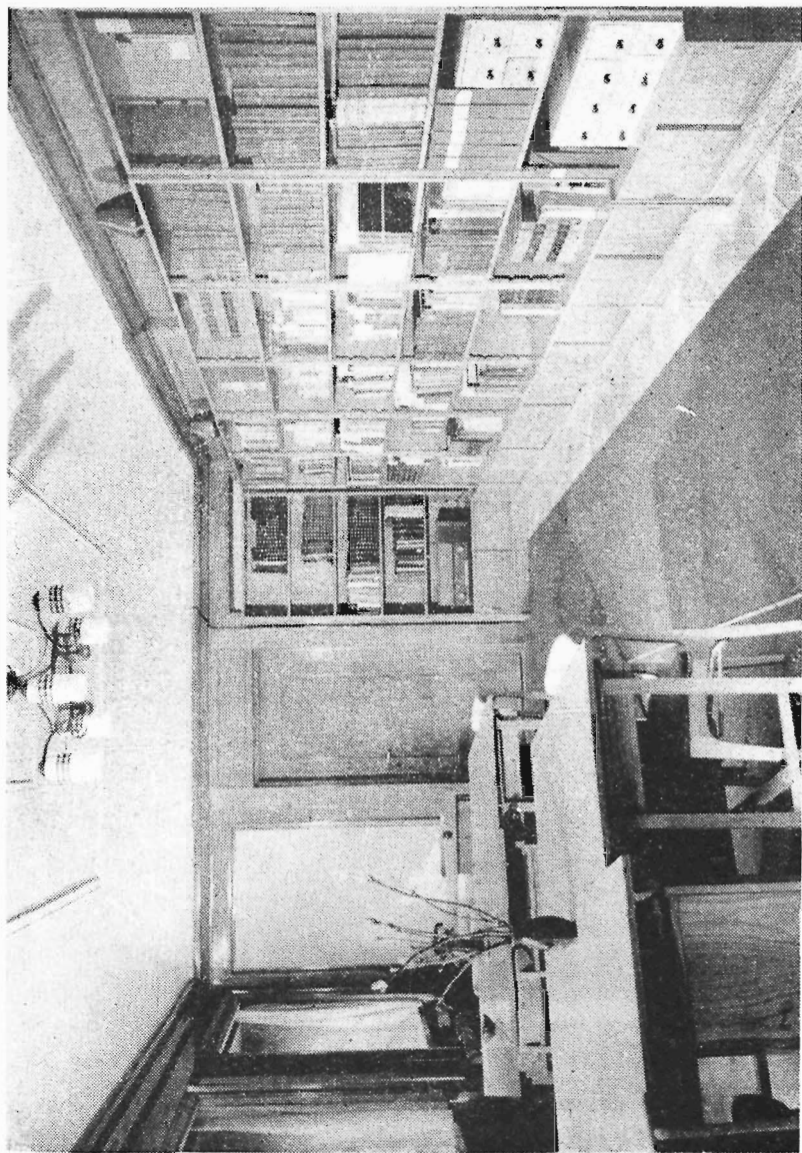
W 1950 r. przystąpiono do wypożyczania opracowanych partii księgozbioru, przekazywanych bibliotekom w postaci kompletów wymiennych. Do 1967 r. włącznie wypożyczono ogółem 15 721 wol., które w pierwszych latach organizowania się sieci biblioteczej stanowiły dużą pomoc w zaspokajaniu potrzeb czytelniczych województwa. W miarę jednak jak rozwijały się księgozbiory bibliotek, liczba książek wysyłanych do bibliotek w formie kompletów systematycznie zmniejszała się; potwierdzają to dane z lat 1963—67. Kontynuowanie tej formy zasilania księgozbiorów nie zdaje egzaminu, jej miejsce zajmują wypożyczenia międzybiblioteczne. Planową działalność w tym zakresie podjęła WBP w 1957 r., przyjmując na siebie rolę propagatora tej formy udostępniania oraz rolę pośrednika między bibliotekami sieci bibliotek publicznych a bibliotekami naukowymi. W tym charakterze WBP zainicjowała w 1962 r. konferencję przedstawicieli wszystkich typów bibliotek w Poznaniu, partycypujących w akcji wypożyczeń międzybibliotecznych w celu omówienia aktualnych w tej materii problemów współpracy. W wyniku tej działalności w latach 1955—1967 do WBP wpłynęły z bibliotek w województwie zamówienia w postaci rewersów na około 25.400 wol. WBP wypożyczyła z własnych zbiorów 7 969 wol., tzn. ok. 31% ogółu zamówionych pozycji. Pozostałe zamówienia skierowano do innych bibliotek w kraju. (z tego ok. 70% do bibliotek m. Poznania) i za granicę. M. in. WBP pośredniczyła w wypożyczeniu czytelnikom zamieszkałym na terenie województwa 60 pozycji (w tym 11 mikrofilmów z ZSRR) z bibliotek w Moskwie, Leningradzie, Paryżu, Berlinie (NRD), Kopenhadze i Dreźnie. W zamówieniach z lat 1961—1967 zgłoszono zapotrzebowanie na 522 pozycje w językach obcych. Coraz częściej wpływają zamówienia na zbiory nieksiążkowe; w latach 1961—1967 wypożyczono ze zbiorów WBP: 6 filmów,

362 przeźrocza, 38 płyt i 4 nagrania na taśmie magnetofonowej oraz 142 wol. czasopism. Zamówienia na materiały biblioteczne wpływają głównie od studiujących, wśród których poważną grupę stanowią nauczyciele. Ten wkład Biblioteki do akcji niesienia pomocy uczącym się zasługuje na uwagę. Chcąc umożliwić czytelnikom jak najpełniejsze wykorzystanie księgozbioru WBP rozpoczęło w 1957 r. wydawanie „Wykazu nabytków WBP”, niestety prace te zawieszono w momencie, gdy z powodu trudności lokalowych został zamknięty dostęp do księgozbioru.

Jakkolwiek w zasadzie WBP nie udostępnia swoich zbiorów czytelnikom indywidualnym — przeciętnie w roku ok. 50 osób wypożycza książki. Na przestrzeni lat 1957—1967 czytelnikom tym udostępniono 10 671 woluminów książek oraz w latach 1964—1967 — 68 płyt i 65 przeźroczy.

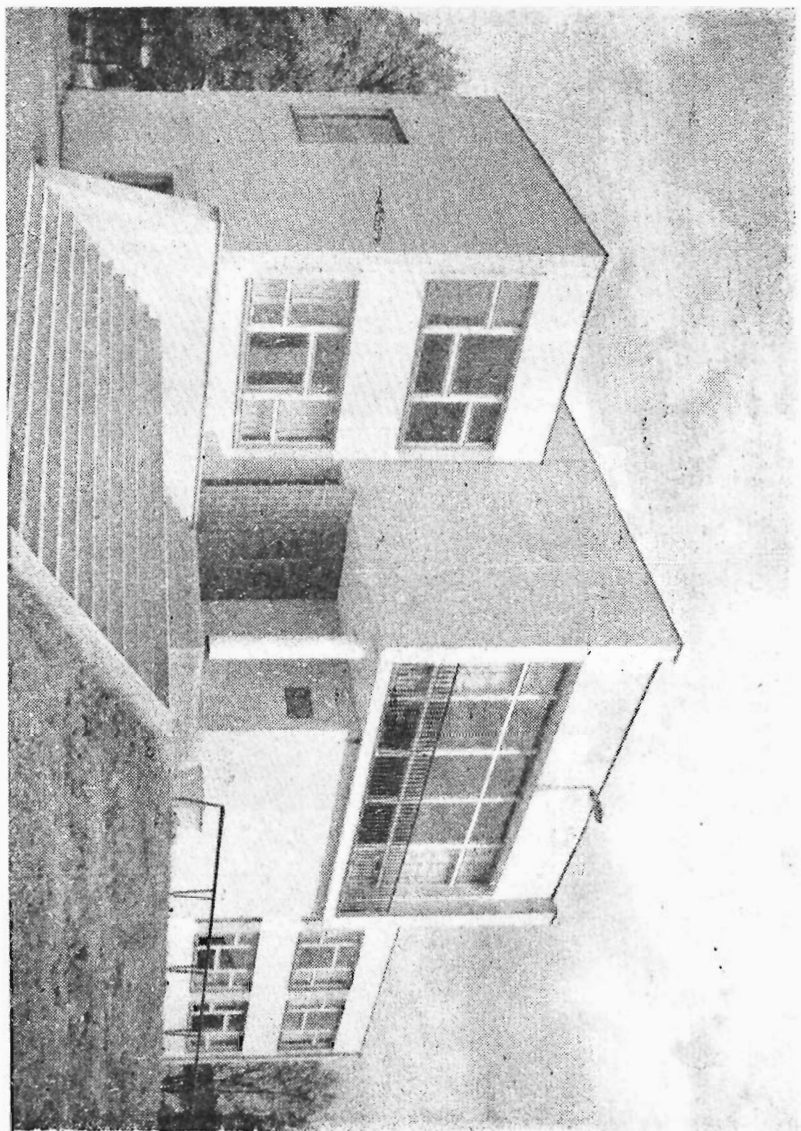
2. Równolegle z działalnością na odcinku zaspokajania potrzeb czytelniczych WBP jako biblioteka centralna w województwie podjęła prace mające na celu udzielenie pomocy bibliotekom własnej sieci oraz związkom w całości kształcenie ich działalności.

W zakresie księgozbioru pomoc WBP dotyczyła przede wszystkim polityki doboru. Kształtowała się ona różnie w zależności od organizacji zakupu książek w skali krajowej. Przez kilka lat WBP kierowała zaopatrzeniem bibliotek zamawiając książki centralnie dla wszystkich bibliotek publicznych w województwie (z wyjątkiem bibliotek miejskich m. wydz.); zadanie to realizowała do 1956 r. Kiedy w ramach dalszej decentralizacji w 1957 r. zakupem książek zajęły się biblioteki powiatowe WBP przystąpiła do opracowywania „Zapowiedzi Wydawniczych WBP”, które rejestrowały tytuły sugerowane do zakupu dla bibliotek gromadzkich i małych miast. „Zapowiedzi” ukazywały się w latach 1959—1960. Dążąc do dalszego usprawnienia tej pomocy rozpoczęło wydawanie „Arkusza Sygnalnego” opracowywanego na podstawie egzemplarza sygnalnego Ekspozytury Wojewódzkiej „Dom Książki”. Prace te prowadzono do czerwca 1967 r.; razem ukazało się 129 numerów. Wychodząc z założenia, że biblioteki powin-

Wojewódzka Biblioteka Publiczna — Poznań

Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna — Nowy Tomys

ny współuczestniczyć w kształtowaniu polityki nakładów WBP wróciła do opracowywania wykazów zalecanych do zakupu opracowywanych w oparciu o Zapowiedzi Wydawnicze Składnicy Księgarskiej, wydawanych pod nazwą „Książki dla Bibliotek”. W sumie w latach 1959—1967 przekazano bibliotekom powiatowym, a od pewnego momentu także i bibliotekom związkowym ok. 200 numerów tego rodzaju wykazów.

Wykonując Zarządzenie nr 77 Min. Kult. i Szt. z 28.VII.1962 r. w sprawie usuwania i przekazywania druków zbędnych w publicznych bibliotekach powszechnych WBP przystąpiła do centralnego magazynowania tych druków — tym samym umożliwiła bibliotekom wygospodarowanie powierzchni dla nowych nabytków. Magazyn rezerw zorganizowano w budynku po-pałacowym w Siedlcu, który w grudniu 1960 r. przejęła WBP w trwały zarząd i użytkowanie; obiekt ma 759,38 m² powierzchni użytkowej. Do 1963 r. zlokalizowano w Siedlcu ponad 90 000 wol. wyselekcjonowanych w bibliotekach. Niestety w związku z przeprowadzaniem kapitalnego remontu zabytkowego obiektu trzeba było wstrzymać dalsze przyjmowanie druków.

Systematycznie przeprowadzana przez WBP analiza wykonania wskaźników planu gospodarczego w zakresie uzupełniania księgozbiorów dostarczała materiału do występowania do władz z wnioskami o dodatkowe środki na zakup książek. W efekcie od 1960 r. biblioteki prawie każdego roku otrzymywały dodatkowo środki z nadwyżek budżetowych WRN, co pozwoliło wykonać zadanie planu gospodarczego (np. 1960 r. — 420 000; 1962 r. — 1 500 000 sprzęt — księgozbiór; 1966 r. — 1 000 000 zł).

Dużej pomocy udzielała WBP bibliotekom w zakresie zabezpieczenia właściwej bazy dla pracy z książką i czytelnikiem. W zakresie organizowania sieci bibliotecznej ściśle współpracowano z Wydziałem Kultury Prez. WRN opracowując projekty wskaźników na poszczególne lata planu gospodarczego i analizując etapy realizacji tych zadań. Systematycznie sygnalizowano Wydziałowi Kultury braki i potrzeby w zakresie bazy zyskując dzięki temu od kilku lat dodatkowe środki na

ten cel (np. 1962 r. — 1 500 000 zł sprzęt + księgozbiór, 1964 r. — 400 000, 1966 r. — 150 000 zł). Z inicjatywy WBP Wydział Kultury Prez. WRN dwukrotnie ogłosił współzawodnictwo rad narodowych, którego celem była poprawa i modernizacja bazy lokalowej bibliotek. Prace wykonane w ramach współzawodnictwa (adaptacje, budowy, remonty, nowy sprzęt) oceniono na ogólną sumę ok. 10 mln. zł.

Wykorzystując sprzyjającą atmosferę stworzoną przez Komitety Partii oraz Prez. Rad Narodowych WBP przygotowywała bibliotekarzy do iniejowania i przeprowadzania prac w zakresie modernizacji bibliotek. Zorganizowano seminaria z udziałem architektów, poświęcone temu zagadnieniu, skompletowano księgozbiór i materiały ikonograficzne z zakresu budownictwa bibliotecznego oraz sprzętu, wyznaczono instruktora specjalizującego się w tym zakresie. Udzielono pomocy przy opracowywaniu założeń programowych projektowanych budów, skonsultowano i zaopiniowano 8 projektów budynków bibliotecznych, udzielono konkretnej pomocy przy modernizacji wyposażenia 15 bibliotek, w których zastosowano wolny dostęp do półek.

Pomoc WBP w zakresie działalności upowszechnieniowej bibliotek koncentrowała się na problemie ukierunkowywania czytelnictwa oraz na inspirowaniu różnych form i metod działalności oświatowej. Przełomowym dla tej działalności WBP był rok 1952, w którym biblioteki publiczne szerokim frontem włączyły się do kampanii wyborczej do Sejmu i rad narodowych, podejmując różnorodną działalność oświatowo-wychowawczą. WBP przystąpiła wówczas do opracowywania i przekazywania bibliotekarzom przykładowych form pracy z książką i czytelnikiem takich jak: plakaty czytelnicze i informacyjne, albumy, scenariusze wystaw, montaż literackie, dyskusje nad książką, konkursy czytelnicze, lekcje biblioteczne i inne.

Z czasem działalności tej nadano stałe formy organizacyjne. Od 1959 r. WBP zaczęła wydawać różnego rodzaju informatory, biuletyny, poradniki. Wydawnictwa te zawierały: 1) informacje dot. aktualnych w kraju i województwie akcji, wy-

darzeń, rocznic i obchodów społeczno-politycznych, gospodarczych i kulturalnych, które bibliotekarze powinni uwzględniać w pracy biblioteki; 2) wskazówki i uwagi metodyczne dot. form i sposobów realizowania zadań oświatowych bibliotek oraz 3) zestawy literatury łączącej się tematycznie z omawianymi imprezami, akcjami. Materiały te ukazywały się w postaci powielanej, często zmieniała się ich forma oraz częstotliwość ukazywania się. Po wielu latach doświadczeń aktualnie WBP wydaje powielany kwartalnik p.t. „Poradnik Informacyjno-Bibliograficzny” oraz wydawany drukiem półrocznik „Informator Bibliotekarza Wielkopolskiego” — regionalny organ fachowy bibliotekarzy.

Analiza materiałów pomocniczych dla bibliotekarzy wydawanych na przestrzeni dwudziestu lat wykazuje wyraźną przewagę pomocy typu bibliograficznego w postaci różnego rodzaju zestawów bibliograficznych na tematy aktualne w danym okresie. Z czasem przystąpiono do opracowywania podobnych zestawów dla czytelników wydawanych drukiem w dużych nakładach w formie zakładki do książek, folderów, druków ulotnych, czy wreszcie obszerniejszych poradników bibliograficznych. Działalność informacyjno-bibliograficzna stała się zasadniczą formą pomocy udzielanej bibliotekarzom i czytelnikom w celu ukierunkowania czytelnictwa. Poza tym WBP udzielała pomocy bibliotekom w załatwianiu trudniejszych kwerend zgłaszanych przez czytelników: w sumie na przestrzeni lat 1957—1967 WBP opracowała około 370 kwerend przekazanych przez biblioteki.

Chcąc zmobilizować bibliotekarzy do upowszechnienia wartościowej literatury współczesnej, do popularyzowania literatury kształtującej świadomość socjalistyczną obywateli — WBP organizowała różne akcje masowe, wśród których najpopularniejszymi były konkursy czytelnicze. W latach 1956—1967 WBP zorganizowała 10 takich konkursów w tym 6 dla dorosłych oraz 4 dla czytelników dziecięcych. Do najbardziej udanych należały konkursy zorganizowane w 1967 r. dla uczczenia 50-tej rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, w których uczestniczyło ponad 13 000 osób;

dwaj finaliści konkursu wyjechali na wycieczkę do ZSRR. Poza tymi, własnymi, przedsięwzięciami WBP włączyła się aktywnie do ogólnokrajowych konkursów czytelniczych zdobywając nagrody i dyplomy głównie za wkład organizacyjny i pomoc bibliograficzno-metodyczną w konkursach wiejskich.

Od kilku lat Biblioteka inicjuje i koordynuje w województwie akcję spotkań czytelników z pisarzami, naukowcami, specjalistami, działaczami, dziennikarzami i in. W ciągu ostatnich 6 lat zorganizowano ze środków bibliotek, przedsiębiorstwa „Ruch”, WZGS i PGR ok. 1190 spotkań z samymi tylko pisarzami, rekrutującymi się z prawie wszystkich środowisk literackich w kraju.

Wiele uwagi poświęcano zagadnieniu rozszerzenia zasięgu oddziaływania bibliotek w środowisku. Od 1958 r. corocznie dokonuje się analizy stanu czytelnictwa w poszczególnych powiatach, a od czterech lat opracowuje się w oparciu o powyższe analizy plany rozwoju czytelnictwa w województwie. Celem tej akcji jest mobilizowanie powiatów do wyrównywania stanu czytelnictwa do poziomu wskaźnika wojewódzkiego.

Dużą pomocą w podnoszeniu poziomu pracy bibliotek oraz nadawaniu jej właściwego kierunku były ogłaszane w latach 1951—1956 konkursy dla bibliotekarzy na najlepszą formę propagandy książki oraz współzawodnictwa bibliotek. WBP zorganizowała 3 takie konkursy oraz 3 współzawodnictwa bibliotek, w tym jedno międzywojewódzkie (województwa: poznańskie, warszawskie i łódzkie). W ogólnopolskim współzawodnictwie zorganizowanym dla uczczenia XX-lecia PRL w 1964 r., w którym wojew. poznańskie zajęło ex aequo z wojew. olsztyńskim pierwsze miejsce, WBP otrzymała w nagrodę samochód osobowy. Drugą centralną nagrodę otrzymał zespół WBP za osiągnięcia uzyskane przez województwo w ogólnopolskim współzawodnictwie ogłoszonym dla uczczenia 50-tej rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej.

Akcja upowszechniania czytelnictwa w województwie rozwijała się dzięki współdziałaniu z organizacjami masowymi oraz z instytucjami. Na uwagę zasługuje stała współpraca z organizacjami młodzieżowymi. WBP współdziałała z ZW

ZMS w przeprowadzaniu organizowanych przez nich „Turniejach Czytelniczych”, a od dwóch lat WBP organizuje w obozie ZMS w Rudnie punkt biblioteczny obsługiwany przez instruktorów WBP oraz pracowników bibliotek powiatu wolsztyńskiego. Wspólnie z ZW ZMW zorganizowano konkursy na najlepszą współpracę biblioteki gromadzkiej i koła ZMW w zakresie upowszechniania czytelnictwa młodzieży wiejskiej. Podobną współpracę nawiązały biblioteki publiczne z zastępami ZHP w konkursie p. h. „Młodzi Bibliotekarze”. Systematycznie współdziałano z Ekspozyturą Wojewódzką „Dom Książki” w przeprowadzaniu spotkań z pisarzami oraz w organizowaniu Dni książki społeczno-politycznej, zaś z NOT-em w upowszechnianiu książki technicznej. Od 1967 r. WBP wspólnie z Wydziałem Rolnictwa i Leśnictwa Prez. WRN organizują konkurs, którego celem jest upowszechnianie czytelnictwa książek rolniczych.

3. Intensywną działalność rozwijała Biblioteka w zakresie podnoszenia poziomu kadry bibliotekarskiej kierując rekrutacją na kursy kwalifikacyjne oraz przeprowadzając szeroką działalność doskonalącą poprzez organizowanie seminariów, konferencji problemowych, porad, kursów, praktyk i hospitacji. Akcją doskonalenia objęto bibliotekarzy bibliotek publicznych i związkowych. Przeciętnie w roku organizowano 10—12 seminariów, 2—3 porad roboczych oraz 1 kurs. W sumie w okresie lat 1955—1967 zorganizowano 123 seminaria i konferencje problemowe, 25 porad roboczych i 15 kursów.

Podstawową grupę, objętą systematycznym doskonaleniem, stanowili kierownicy bibliotek stopnia powiatowego oraz instruktorzy powiatowi. Przez pewien okres czasu stanowili oni jedną grupę szkoleniową, od kilku lat rozbito ją na dwa odrębne zespoły. Przeciętnie organizowano w roku trzy 3-dniowe seminaria (dla kierowników bibliotek także konferencje problemowe) oraz 2—3 porad. Łącznie zorganizowano dla nich 55 seminariów i konferencji problemowych oraz 25 porad roboczych. W 1959 r. zastosowano nową formę doskonalenia tej grupy, a mianowicie, zespołowe hospitowanie placówek bibliotecz-

nych w kraju w celu przeprowadzenia wymiany doświadczeń. Dzięki tej akcji kierownicy bibliotek, a częściowo także i instruktorzy, skorzystali z doświadczeń bibliotekarzy następujących województw: katowickiego, krakowskiego, szczecińskiego, koszalińskiego, gdańskiego, lubelskiego, opolskiego, bydgoskiego, rzeszowskiego i wrocławskiego. Biblioteki województwa poznańskiego hospitolali bibliotekarze województw: bydgoskiego, katowickiego, lubelskiego, olsztyńskiego, opolskiego, wrocławskiego i zielonogórskiego. W latach 1965—1966 WBP zainicjowała i zorganizowała wyjazd dwóch grup bibliotekarzy (głównie bibliotek powiatowych) do NRD w celu zapoznania się z działalnością i organizacją bibliotek publicznych tego kraju. Koszty udziału pokrywali uczestnicy, z tym że w 1966 r. uzyskano dotację Zarządu Okręgu Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki. Równie intensywnie przeprowadzono doskonalenie pracowników oddziałów dziecięcych organizując dla nich przeciętnie w roku trzy dwu- lub trzydniowe seminaria oraz zespołowe wyjazdy hospitacyjne do bibliotek dziecięcych innych województw. Dla nowozaangażowanych kierowników bibliotek, instruktorów, a w szczególności pracowników oddziałów dziecięcych prowadzono praktyki wstępne. Pozostałe grupy pracowników bibliotek powiatowych i miejskich szkolono sporadycznie; zorganizowano 5 seminariów dla pracowników udostępniania oraz 1 dla zatrudnionych przy gromadzeniu i opracowywaniu zbiorów.

Regularnie przeprowadzano doskonalenie bibliotekarzy większych bibliotek związkowych w województwie. W latach 1957—1967 zorganizowano dla nich 30 seminariów i porad, przeciętnie 2—3 dwudniowych w roku oraz 3 kursy.

Organizację kursów rozpoczęto w 1957 roku. Do lipca 1968 r. zorganizowano ich 16, w tym:

- 1) 6 kursów oświatowych dla pracowników udostępniania wszystkich typów bibliotek; czas trwania kursów od 8—21 dni,
- 2) 3 kursy dla osób nie mających przygotowania, które rozpoczynały pracę w bibliotece; 1 kurs czternastodniowy, 2 — 21-dniowe.

- 3) 2 kursy dla instruktorów: jeden 6-dniowy i jeden 21-dniowy dla instruktorów bibliotek i domów kultury organizowany wspólnie z WDK.
- 4) 2 kursy bibliograficzne 21-dniowe, międzywojewódzkie dla bibliografów województw: poznańskiego, bydgoskiego, gdańskiego, olsztyńskiego, kieleckiego i zielonogórskiego.
- 5) 3 kursy dla bibliotekarzy związkowych: 2 wojewódzkie z zakresu minimum techniki bibliotecznej 4 i 7-mio dniowe, oraz 14-to dniowy ogólnopolski kurs oświatowy.

W 1956 r. działała przy WBP Państwowa Komisja Egzaminacyjna, przed którą złożyły specjalny egzamin bibliotekarski 34 osoby nie posiadające kwalifikacji bibliotekarskich, a legitymujące się długoletnim stażem, oraz osiągnięciami w pracy.

Obok tych samodzielnie przeprowadzanych form doskonalenia kadry sieci bibliotek publicznych i związkowych WBP współdziałała w realizowaniu programów szkolenia i doskonalenia organizowanych przez różne instytucje i organizacje. Najsystematyczniej współdziałano w tym zakresie z Państwowym Ośrodkiem Kształcenia Bibliotekarzy w Jarocinie. W pierwszych latach pracy Ośrodka pracownicy WBP pełnili funkcje wykładowców, a od 1959 r. instruktorzy Biblioteki corocznie współuczestniczą w realizowaniu programów ogólnokrajowych kursów dla instruktorów. Stałą była też współpraca WBP z Wojewódzkim Punktem Konsultacyjnym Państwowego Ośrodka Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy w zakresie organizowania i przygotowania praktyk dla uczestników kursów oraz w przeprowadzaniu konsultacji indywidualnych i jednej zespołowej (3-dniowej). Od szeregu lat WBP pomaga Wojew. Związkowi Gminnych Spółdzielni w realizowaniu akcji szkolenia kierowników bibliotek PZGS i GS-ów, Wojewódzkiemu Zarządowi PGR w doskonaleniu aktywu kulturalno-oświatowego oraz kierowników świetlic PGR-owskich, Wojew. Zarządowi ZMW w przeprowadzaniu rejonowych kursów czytelniczych aktywu ZMW, oraz kursów dla kierowników klubów-kawiarni. W organizowanych przez Pałac Kultury kursach dla gospodarzy klubów „Ruch” i „Rol-

nika" WBP realizowała program z zakresu organizacji i upowszechniania czytelnictwa.

Poza tym WBP była współorganizatorem następujących ogólnokrajowych wzgl. międzywojewódzkich konferencji i seminariów:

- 1) Ogólnokrajowej konferencji przedstawicieli bibliotek wiejskich poświęconej problemom służby informacyjnej i instrukcyjno-metodycznej (1956 r.);
- 2) dwu krajowych seminariów bibliotekarzy bibliotek dziecięcych;
- 3) międzywojewódzkiego seminarium poświęconego problemom budownictwa bibliotecznego zorganizowanego w 1966 r. dla bibliotekarzy województw: bydgoskiego, opolskiego, poznańskiego, wrocławskiego i zielonogórskiego.

III. Działalność społeczna WBP

Zespół pracowników WBP wyróżnia się dużą aktywnością społeczną. Większość pracowników to aktywiści związkowi — członkowie Rady Zakładowej i Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej. Od szeregu lat w niezwykle trudnych warunkach reprezentują oni interesy ponad 300 pracowników publicznych bibliotek powszechnych w województwie. Równolegle z działalnością związkową na terenie zakładu pracy ośmiu pracowników uczestniczy w pracach Zarządu Okręgu Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki jako członkowie Zarządu Okręgu wzgl. Komisji problemowych i Sekcji. Poza tym jedna osoba jest członkiem Zarządu Głównego Związku Zaw. Prac. Kult. i Szt., jedna członkiem Komisji Oświaty i Kwalifikacji Zawodowych Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych.

Od dziesięciu lat przy Wojew. Bibliotece Publicznej ma siedzibę Zarząd Okręgu woj. poznańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Zarząd rekrutuje się w większości z pracowników Biblioteki. Rozwija on ożywioną działalność wśród członków i jest równocześnie platformą współdziałania biblio-

tek różnych sieci działających na terenie województwa. Z inicjatywy Zarządu odbyła się w 1967 r. konferencja poświęcona współpracy bibliotek publicznych i szkolnych w zakresie upowszechniania czytelnictwa wśród dzieci. Z okazji 50-lecia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Zarząd Okręgu województwa wspólnie z Zarządem Okręgu m. Poznania zorganizowali wspólnie sesję naukową poświęconą problemom czytelnictwa w Poznańskim, na której m. in. referowano sprawy czytelnictwa robotników w rejonie Konin, Koło, Turek.

Założeniem powyższego zarysu jest ukazanie miejsca i roli jaką w ciągu dwudziestu lat swego istnienia odegrała Wojewódzka Biblioteka Publiczna w procesie współuczestniczenia bibliotek naszego województwa w upowszechnianiu wiedzy i rozwoju kultury w kształtowaniu nowej socjalistycznej rzeczywistości.

Mgr Franciszek Łozowski
Dyrektor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

Z ZAGADNIENIŃ POWSTANIA I DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH W WOJEWÓDZTWIE POZNAŃSKIM

I. Powstanie, rozwój i organizacja sieci bibliotecznej

Podjmując odbudowę życia kulturalnego w województwie poznańskim po zakończeniu II wojny światowej władza ludowa stanęła w obliczu ogromnych trudności wynikających niemal z całkowitego zniszczenia przez okupanta hitlerowskiego dotychczasowego dorobku społeczeństwa polskiego w tej dziedzinie. Zniszczenia te, obok innych instytucji i urzędów kulturalnych, objęły również bibliotekarstwo. W tym stanie rzeczy budowę bibliotek publicznych podejmowano tu w warunkach niezwykle ciężkich i skomplikowanych.

Pierwsze po wojnie biblioteki publiczne w województwie poznańskim powstały już w 1945 r., niemal nazajutrz po zakończeniu działań wojennych. Jednakże właściwa i planowa organizacja sieci bibliotek publicznych w tym regionie, podobnie jak w całym kraju, rozpoczęła się dopiero po ogłoszeniu „Dekretu o bibliotekach i zbiorach bibliotecznych” z dnia 17. IV. 1946 r. Od tej chwili nastąpił niespotykany w dotychczasowych dziejach Poznańskiego gwałtowny rozwój bibliotekarstwa, które wnet objęło swoją siecią całe województwo.

W pierwszej fazie budowy sieci bibliotecznej w województwie poznańskim skoncentrowano się na organizacji bibliotek wielkomiejskich i powiatowych jako podstawowych ogniwach w systemie bibliotekarstwa powszechnego. Organizacja tych

bibliotek trwała w zasadzie do końca 1947 r., kiedy to została ukończona i wszystkie powiaty oraz większe miasta pozyskały odpowiednie placówki.

W drugiej fazie organizacji bibliotek w Poznańskim podjęto budowę sieci bibliotek gminnych i małomiejskich. Realizację tego zadania rozłożono na lata 1948—1949. Również i na tym odcinku plan został wykonany. Równolegle z tworzeniem sieci bibliotek szczebla gminnego, przebiegała organizacja punktów bibliotecznych, które zgodnie z założeniami miały objąć początkowo każdą co drugą wieś sołecką w województwie, a faktycznie powstały w takiej ilości, że objęły większą od planowanej część tych wsi.

Trzecia i ostatnia faza budowy sieci bibliotecznej sprowadzała się do zorganizowania biblioteki wojewódzkiej. Powołanie do życia Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej nastąpiło w 1948 r., o czym traktuje oddzielny artykuł niniejszego wydawnictwa, a zatem w dalszych naszych rozważaniach nie będziemy zajmowali się tą Biblioteką.

W konsekwencji dużego wysiłku organizacyjnego i materialnego władzy ludowej, z końcem 1949 r. województwo poznańskie weszło w posiadanie systematycznej sieci bibliotek publicznych, na którą składało się wówczas: 39 powiatowych, 8 miejskich miast wydzielonych, 121 miejskich, 328 gminnych, czyli łącznie 496 bibliotek oraz 2.172 punkty biblioteczne.

Tak ukształtowana sieć bibliotek publicznych przetrwała aż do chwili reformy podziału administracyjnego kraju i wyłączenia z województwa poznańskiego Ziemi Lubuskiej oraz dwóch powiatów północnych: mogileńskiego i żnińskiego. W wyniku tego z dniem 1. IX. 1951 r. sieć ta uległa zmniejszeniu o 13 bibliotek powiatowych, 2 biblioteki m. wydzielonych, 31 bibliotek miejskich, 109 bibliotek gminnych oraz 594 punkty biblioteczne, które przeszły do nowoorganizowanego województwa zielonogórskiego i województwa bydgoskiego.

Dalsze zmiany w sieci bibliotek publicznych województwa poznańskiego nastąpiły na skutek reorganizacji podziału administracyjnego wsi i wprowadzenia na miejsce gmin -- gromad (1954 r.). Stworzenie 774 gromad wobec 230 gmin pociągnęło

za sobą konieczność daleko idącej rozbudowy sieci bibliotecznej, przy czym za nim to nastąpiło, dawne biblioteki gminne, które przyjęły teraz nazwę gromadzkich, pełniły funkcje bibliotek rejonowych, zaspokajających potrzeby czytelników mieszkańców sąsiednich gromad. Rozwój bibliotek gromadzkich trwa zresztą po dzień dzisiejszy, a ich sieć podlega ciągłym przeobrażeniom, w ślad za dalszym doskonaleniem ustroju administracyjnego wsi, idącego obecnie w kierunku likwidacji małych i tworzenie większych, silniejszych ekonomicznie gromad (na koniec 1967 r. stan GRN wynosił 408 jednostek). W tej sytuacji część powstałych w międzyczasie bibliotek gromadzkich utraciła swój pierwotny charakter i uległa przekształceniu w filie biblioteczne.

W trakcie formowania się współczesnej sieci bibliotek publicznych w Poznańskim, doszło ponadto do powstania trzech dalszych bibliotek szczebla powiatowego w ślad za powołaniem do życia nowych powiatów (ostrzeszowskiego, pleszewskiego i śłupeckiego) oraz do wyłączenia Biblioteki im. E. Raczyńskiego, w następstwie wyniesienia m. Poznania do rangi samodzielnego województwa (1957 r.).

Obok przyczyn natury administracyjnej, o zmianach ilościowych w sieci bibliotek publicznych województwa poznańskiego decydowały również względy merytoryczne, polegające na konieczności dostosowania organizacji bibliotek do potrzeb racjonalnego działania. I tak w 1954 r. w ramach reformy ogólnopolskiej nastąpiło połączenie bibliotek powiatowych z bibliotekami miejskimi w siedzibach władz powiatowych, co dało początek powiatowym i miejskim bibliotekom publicznym, ale jednocześnie pociągnęło za sobą zmniejszenie się ilości samodzielnych placówek.

Mówiąc o zmianach ilościowych w sieci bibliotek województwa, należy też wspomnieć o rozwoju punktów bibliotecznych, które łącznie z bibliotekami gromadzkimi, zgodnie ze stanem z końca 1967 r. zaspokajają 85⁰% potrzeb czytelniczych środowiska wiejskiego.

Aktualną sieć bibliotek publicznych i punktów bibliotecznych województwa poznańskiego ilustruje tabela nr 1.

Równolegle z rozwojem i doskonaleniem sieci bibliotecznej w województwie poznańskim, tak jak w całym kraju, krystalizowały się formy nadzoru i finansowania bibliotek publicznych. I tak, o ile bezpośrednio po wojnie obowiązek materialnego zabezpieczenia placówek bibliotecznych ciążył na samorządzie terytorialnym, o tyle z chwilą wejścia w życie ustawy o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (1950 r.) obowiązek ten przeszedł na rady narodowe. Przejęcie bibliotek przez rady narodowe przyniosło w efekcie trwale uregulowanie podstaw finansowych tych placówek, a bibliotekarzom umożliwiło nabycie praw pracowników państwowych i wynikających z tego przywilejów.

W ślad za zmianami w dziedzinie systemu finansowania, nastąpiło wyłączenie bibliotek z gestii resortu oświaty, który sprawował nad nimi nadzór merytoryczny i podporządkowanie ich Ministerstwu Kultury i Sztuki (1952 r.). W warunkach wojewódzkich i powiatowych oznaczało to przekazanie całokształtu spraw związanych z bibliotekami publicznymi przez wydziały oświaty prezydiów rad narodowych odpowiednich szczebli wydziałom kultury, a w gromadach — odpowiedzialnym za sprawy kultury, członkom prezydiów tych rad. W 1962 r. w ustroju odnośnych władz poczyniono dalsze, a zarazem ostateczne korekty, polegające na połączeniu wydziałów oświaty z wydziałami kultury na szczeblu powiatowym i powołaniu wspólnych wydziałów oświaty i kultury z kompetencjami nadzoru w zakresie bibliotek.

II. Lokale, księgozbiory i pracownicy bibliotek

1. Lokale biblioteczne.

Trudna sytuacja gospodarcza kraju i wiele innych pilnych potrzeb spowodowały, że bezpośrednio po wojnie część bibliotek otrzymała pomieszczenia zastępcze, które nie zawsze odpowiadały potrzebom placówek bibliotecznych. Obok trudności lokalowych, bibliotki publiczne odczuwały początkowo również niedostatki w zakresie wyposażenia w sprzęt i urządzenia. Wszystkie te braki miały jednak charakter przejściowy i ustę-

powwały w miarę tego, jak poprawiała się sytuacja ekonomiczna kraju i województwa i jak wzrastały nakłady państwa na kulturę w ogóle.

Można przyjąć, że systematyczna troska władz o zapewnienie bibliotekom właściwych lokali i wyposażenie w nowoczesny sprzęt datuje się od chwili zakończenia prac związanych z organizacją sieci bibliotecznej i obejmuje trzy okresy.

W pierwszym okresie (w latach 1950--1955) troska ta przejawiała się głównie w dążeniu do poprawy warunków lokalowych bibliotek powiatowych i wielkomiejskich. W konsekwencji tych starań nastąpiło znaczne poszerzenie powierzchni użytkowej bibliotek szczebla powiatowego i zapewnienie im lokali na czytelnie oraz inne agendy związane bezpośrednio z obsługą czytelników.

W drugim okresie (1956 - 1960 r.) zasadniczym celem władz było wyposażenie w podstawowe pomieszczenia bibliotek gromadzkich, powołanych w miejsce ich gminnych poprzedniczek. Zadanie to było o tyle trudne i absorbujące, że należało znaleźć wiele nowych lokali w środowiskach małych, przeważnie wiejskich, gdzie w ogóle występował duży deficyt w zakresie bazy lokalowej dla działalności kulturalnej.

W trzecim okresie (po 1960 r.), który trwa po dzień dzisiejszy, wysiłki władz koncentrowały się i koncentrują na modernizacji bazy lokalowej i wyposażeniu bibliotek. Do sformułowania programu w tej mierze doszło na posiedzeniu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w dniu 23. III. 1962 r., które po wnikliwej analizie stanu bibliotek i czytelnictwa w województwie, podjęło uchwałę w sprawie poprawy sytuacji na odcinku bazy lokalowej bibliotek i ich wyposażenia. Pierwszym krokiem w zakresie realizacji tej uchwały było ogłoszenie w województwie poznańskim roku 1962 „Rokiem bibliotek i czytelnictwa” i wyasygnowanie na zagospodarowanie bazy bibliotecznej 1,5 mil. złotych z nadwyżki budżetowej. W ślad za tym, zgodnie z uchwałą Wydział Kultury PWRN zainicjował na rok kulturalny 1962 - 1963 „Współzawodnictwo miast i powiatów w zakresie organizowania i wyposażenia wzorcowych placówek bibliotecznych”. Współzawodnictwo to przy-

niosło w efekcie zobowiązanie wartości 3 638 726 zł kredytów pozabudżetowych na cele bibliotek. Największe osiągnięcia we współzawodnictwie uzyskały powiaty: Nowy Tomyśl, Wągrowiec i m. Ostrów.

Ów dobry klimat wokół potrzeb bibliotek na szczeblu wojewódzkim udzielił się z kolei powiatom. W wielu miastach i gromadach przystąpiono do budowy nowych, bądź adaptacji i modernizacji starych lokali bibliotecznych. Na szczególną uwagę w tym względzie zasługuje powiat nowotomyski, który obok uporządkowania bazy lokalowej bibliotek gromadzkich, wybudował w tym okresie pierwszy w województwie nowoczesny obiekt dla PiMBP. Wśród godnych odnotowania na tym odcinku inicjatyw, wymienić należy również osiągnięcia powiatu wrzesińskiego, który w samym tylko roku 1964 wygospodarował bibliotekom 465 m² dodatkowej powierzchni użytkowej, w tym całkowicie zmodernizowany i nowocześnie wyposażony budynek szkoły im. Dzieci Wrzesińskich na potrzeby PiMBP. W tym samym czasie w niektórych większych miastach postarano się o zabezpieczenie dla bibliotek nowych pomieszczeń w budownictwie kwaterunkowym i spółdzielczym. Tą drogą nowe lokale otrzymały MBP w Gnieźnie oraz filie biblioteczne w Kaliszu i Lesznie.

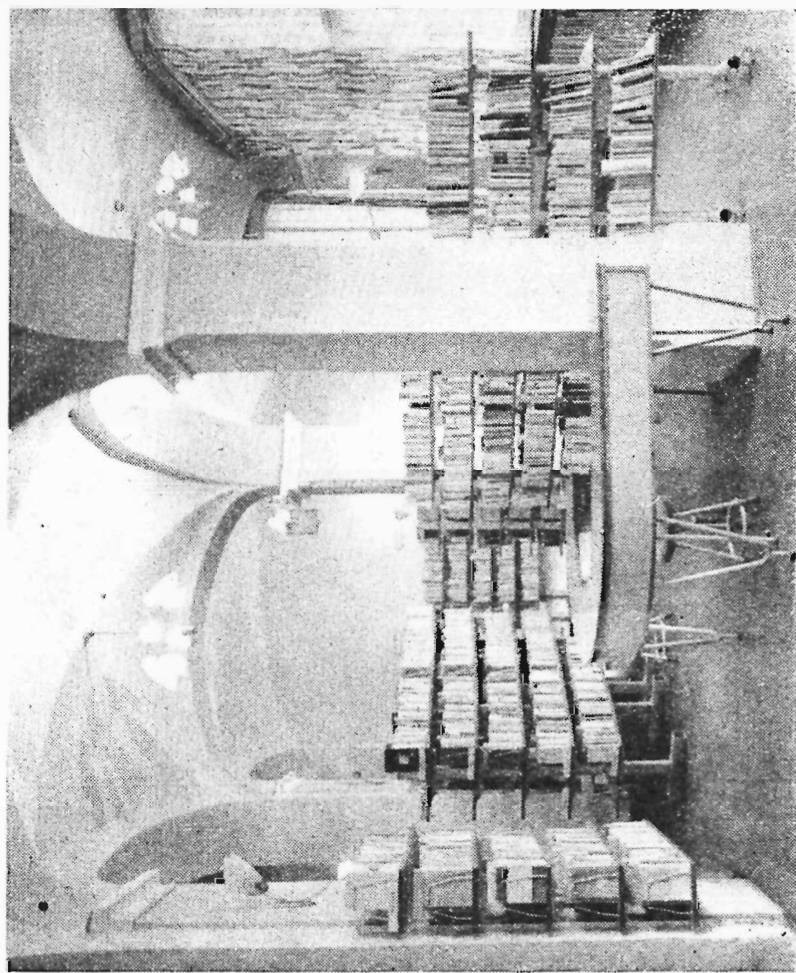
Bardzo korzystny wpływ na dalszą rozbudowę i modernizację bazy bibliotecznej wywiera troska o te sprawy Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i powiatowych instancji partyjnych, które ze swej strony poświęcają im coraz więcej uwagi. W wyniku tego w ostatnich latach obserwujemy wyraźny wzrost zrozumienia dla potrzeb bibliotek wśród terenowych rad narodowych. Wyrazem postępu na tym odcinku były m. in. imponujące wyniki ogłoszonego przez Wydział Kultury PWRN w 1966 r. „Współzawodnictwa gromadzkich i małomiejskich rad narodowych w zakresie rozwoju i modernizacji bazy materialnej bibliotek”. We współzawodnictwie tym, podsumowanym w maju 1968 r., wzięło udział 40 MRN i 192 GRN, a łączna wartość ich zobowiązań opiewała na sumę 6.118.804 zł. Największe zrozumienie dla współzawodnictwa wykazały rady narodowe w powiatach Konin, Kalisz

i Wągrowiec, skąd zresztą wyszło wezwanie do współzawodnictwa (z odpowiednim hasłem wystąpiła GRN Łekno) i te powiaty uzyskały też najlepsze wyniki. W ramach współzawodnictwa wybudowano, względnie zmodernizowano kilkadziesiąt dalszych lokali bibliotecznych, a drugich tyle wyposażono w nowy sprzęt.

Dzięki dotychczasowym wysiłkom władz i bibliotekarzy, województwo poznańskie uczyniło istotny krok naprzód w dziedzinie rozbudowy i modernizacji bazy lokalowej bibliotek, co jednak nie oznacza, że zrobiliśmy wszystko. W dalszym ciągu stoją bowiem przed nami odpowiedzialne zadania poprawy warunków lokalowych wielu bibliotek powiatowych oraz rozbudowy sieci filii bibliotecznych w dużych miastach, nadal aktualna jest sprawa czytelników i unowocześnienie bibliotek gromadzkich, generalnego rozwiązania oczekuje wreszcie zagadnienie lokali bibliotecznych w sensie powierzchni użytkowej. O skali tych zadań najlepiej mówią cyfry, z których wynika, że na ogólną ilość 585 bibliotek i filii bibliotecznych w województwie, 35 — zajmuje lokale niesamodzielne, 301 — lokale do 30 m², 136 ma lokale od 31—50 m², 83 — lokale od 51—100 m², oraz 30 — lokale o powierzchni ponad 100 m². Powyższe zestawienie mówi, że stosunkowo duża ilość bibliotek, dysponuje ciągle jeszcze zbyt szczupłymi pomieszczeniami, co rzecz jasna odbija się na jakości świadczonych przez biblioteki usług na rzecz czytelników i nie pozwala na pełne rozwinięcie działalności oświatowej. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia i osiągnięcia można żywić przekonanie, że oczekujące nas zadania na tym odcinku są realne i zostaną wykonane.

2. Księgozbiory.

Początki księgozbiorów bibliotek publicznych w województwie poznańskim ograniczały się do nielicznych książek ocalałych po bibliotekach przedwojennych oraz darów społeczeństwa. O ich szczupłości świadczy fakt, że w połowie 1946 r. w całej sieci wojewódzkiej było 83 407 t., a więc jeden tom przypadał na 25 mieszkańców. W tej sytuacji cała przyszłość

Porządek i Miejska Biblioteka Publiczna — Jarocin

Miejska Biblioteka Publiczna Grabów pow. Ostrzeszów

księgozbiorów bibliotek publicznych w województwie poznańskim, podobnie jak w całym kraju, leżała w możliwie rychłym podjęciu masowej produkcji wydawniczej. Wychodząc naprzeciw temu zapotrzebowaniu, Rada Państwa w marcu 1948 r. powołała do życia Komitet Upowszechnienia Książki, który w krótkim czasie uruchomił edycje 500 tomowych kompletów książek dla bibliotek gminnych oraz odpowiednich zestawów dla punktów bibliotecznych. W latach 1948—1949 województwo poznańskie otrzymało z tego źródła 205 kompletów dla bibliotek gminnych oraz pewną ilość zestawów książek dla punktów bibliotecznych. Dzięki zaopatrzeniu KUK-u oraz zakupom własnym, stan księgozbiorów bibliotek publicznych w województwie uległ rychło poprawie, osiągając w końcu 1949 r. 686 588 t., co oznaczało, że jeden tom przypadał już tylko na 3,5 mieszkańca.

Po zaspokojeniu najbardziej niezbędnych potrzeb w zakresie zaopatrzenia bibliotek w książki, przystąpiono do planowej rozbudowy księgozbiorów bibliotek publicznych. Istotne znaczenie miał tu fakt wprowadzenia dopływu nowych książek do bibliotek i potrzebnych na to środków do Narodowego Planu Gospodarczego. Objęcie planem gospodarczym zakupu książek zapewniło bibliotekom systematyczne fundusze i umożliwiło prowadzenie odpowiedniej polityki gromadzenia. Od tej też chwili datuje się gwałtowny rozwój księgozbiorów bibliotek publicznych województwa poznańskiego, a w ślad za tym systematyczna poprawa wskaźnika książek na mieszkańców. I tak, o ile w 1956 r. księgozbiory te liczyły 1 946 910 t., to w 1960 r. wzrosły do 2 532 542 t., a w 1965 r. osiągnęły stan 3 169 206 t. Odpowiednio do wzrostu księgozbiorów w liczbach globalnych, rósł też wskaźnik książek, kształtując się w interesujących na latach na poziomie 1,01, 1,25 i 1,49 t. na mieszkańca województwa.

Bieżący stan i rozmieszczenie księgozbiorów w województwie przedstawia tabela nr 2.

Gromadzeniu księgozbiorów w województwie poznańskim towarzyszyła duża na ogół troska o prawidłowe zabezpieczenie stojących przed bibliotekami zadań wychowawczych. Pod tym

też kątem prowadzona była selekcja i eliminowanie ze zbiorów literatury zdeaktualizowanej, co jednak jak się ocenia, nie we wszystkich bibliotekach zostało doprowadzone do końca. Polityka gromadzenia uwzględniała również w miarę możliwości dezyderaty i potrzeby czytelników. Aktualną strukturę księgozbiorów bibliotek publicznych województwa poznańskiego ilustruje poniższe zestawienie:

literatura piękna dla dorosłych stanowi	48,6%	zbiorów
literatura piękna dla dzieci	19,6%	„
literatura popularno-naukowa	31,7%	„
czasopisma	0,36%	„

Zbyt niski procent czasopism wynika po części z niedostatecznych środków na prenumeratę, po części zaś z braku możliwości wykorzystywania ich w pracy bibliotek, zwłaszcza w bibliotekach małych, z uwagi na brak czytelników.

Obok książek i czasopism większe biblioteki w województwie gromadzą ponadto zbiory nieksiążkowe, a więc przeźroczka, filmy oraz płyty, które w coraz większym stopniu służą działalności oświatowej.

3. Pracownicy.

Skromny początkowo zespół pracowników, rósł liczebnie w miarę tego, jak rozwijała się sieć biblioteczna. W 1945 r. zespół ten liczył 51 pracowników, w 1950 już 636, a w 1960 r. — 691 osób. Obecny stan zatrudnienia wynosi 837 pracowników, w tym 221 w niepełnym wymiarze godzin. Równolegle ze wzrostem ilości zatrudnionych, rosła ilość etatów bibliotekarskich w województwie. Przełomowy pod tym względem był rok 1951, kiedy to wszystkim bibliotekarzom gmin wiejskich i miejskich, zatrudnionym dotąd przeważnie w niepełnym wymiarze godzin, przyznano pełne etaty. Wzrost ilości etatów miał zresztą charakter ciągły, z tym, że o ile w okresie rozbudowy sieci bibliotecznej był on determinowany powstawaniem nowych placówek, to w okresie późniejszym dyktowały go no-

we zadania i względy na potrzeby doskonalenia działalności bibliotek.

Obok ilości, istotne znaczenie ma również jakość pracowników, a więc ich przygotowanie do wykonywania zawodu. Na zagadnienie przygotowania do zawodu składa się tak wykształcenie ogólne jak i bibliotekarskie. Jeśli idzie o to pierwsze, to mimo istnienia odpowiednich przepisów, stanowiących wymóg posiadania przez każdego pracownika działalności merytorycznej minimum wykształcenia średniego, w praktyce mamy duży stosunkowo procent ludzi z wykształceniem podstawowym. Są to przeważnie pracownicy, zatrudnieni w bibliotekach wiejskich, gdzie do niedawna istniał deficyt kadr ze średnim wykształceniem i gdzie trudno było pozyskać do pracy w placówce bibliotecznej kogoś z takimi kwalifikacjami. Większość tych pracowników, to zresztą dobrzy praktycy, to niejednokrotnie ludzie o dużych ambicjach, którzy w drodze różnych form szkolenia zaocznego uzupełniają swoje kwalifikacje. Aktualnie, na 837 pracowników zatrudnionych w bibliotekach publicznych województwa poznańskiego, 397 posiada wykształcenie podstawowe, 425 średnie i 15 wyższe studia.

Równie poważny problem jak wykształcenie ogólne, stanowiły i stanowią w bibliotekach publicznych województwa poznańskiego kwalifikacje bibliotekarskie pracowników. Najtrudniejsze były tu oczywiście początki, a więc rok 1945, kiedy to wśród wszystkich zatrudnionych jedynie trzech pracowników Biblioteki Miejskiej w Poznaniu posiadało kwalifikacje zawodowe. Trudności te wynikały stąd, że w okresie międzywojennym słabo było rozwinięte w Polsce szkolnictwo bibliotekarskie, a ci nieliczni bibliotekarze, którzy zdobyli wówczas kwalifikacje, ulegli w okresie wojny rozproszeniu i częściowo, w wyniku terroru okupanta, wyginęli.

Podjmując po wojnie szkolenie kadr bibliotekarskich w województwie poznańskim, w pierwszym okresie skoncentrowano się na przeszkoleniu kierowników bibliotek powiatowych oraz miejskich miast wydzielonych. Szkolenie tej kadry, rekrutującej się przeważnie spośród nauczycieli, rozpoczęto w marcu 1946 r., na 10-dniowym, lokalnym kursie w Borówku pow.

Kościan. Dalsze doskonalenie zawodowe kierowniczej kadry bibliotek publicznych województwa odbywało się na dwustopniowych kursach organizowanych przez Ministerstwo Oświaty kolejno w Kórniku, Spale, Okocimiu i Jarocinie, gdzie też w styczniu 1949 r. powołano do życia Państwowy Ośrodek Kształcenia Bibliotekarzy.

Po przeszkoleniu kierowników bibliotek szczebla powiatowego, przystąpiono do przysposobienia do pracy bibliotekarzy gminnych i małomiejskich. W latach 1948—50 na kursach Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego przeszkolono łącznie 588 pracowników tych bibliotek. Równocześnie intensywnym zabiegom szkoleniowym poddano kierowników punktów bibliotecznych, którym zdobycie odpowiednich kwalifikacji zapewniono na krótkoterminowych konferencjach rejonowych i wojewódzkich.

Ów duży wysiłek szkoleniowy, podjęty w pierwszych latach po wojnie, przysporzył bibliotekom publicznym województwa poznańskiego wielu kwalifikowanych pracowników, chociaż niestety nie rozwiązał w pełni problemu. Na przeszkodzie temu stanęła nadmierna płynność kadr bibliotekarskich, dochodząca w niektórych latach do 20% ogółu zatrudnionych. Skutkiem tego problem szkolenia bibliotekarzy pozostał nadal aktualny, z tym jednak, że po 1950 r. został on ujęty w ściślejsze ramy organizacyjne i jest rozwiązywany przede wszystkim przez POKB w Jarocinie, oraz Państwowy Ośrodek Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy w Warszawie, z punktem konsultacyjnym w Poznaniu. W tym też czasie, obok doskonalenia bibliotekarzy czynnych zawodowo, podjęto systematyczne szkolenie kandydatów do zawodu, czym poza POKB w Jarocinie, zajęły się licea bibliotekarskie oraz studia kulturalno-oświatowe i biblioteczne, a na poziomie wyższym — wydziały filologiczne ze specjalnościami bibliotekoznawczymi na uniwersytetach w Warszawie i we Wrocławiu. W chwili obecnej z pośród 837 pracowników bibliotek publicznych województwa poznańskiego, kwalifikacje zawodowe posiada 257 osób.

Wśród bibliotekarzy województwa poznańskiego jest wielu ofiarnych działaczy społecznych, którzy od lat sprawują

w swoich środowiskach odpowiedzialne funkcje polityczne i organizacyjne, zyskując sobie w ten sposób autorytet i zaufanie miejscowego społeczeństwa. Wyrazem zaufania do bibliotekarzy było powierzanie im w bieżącej kadencji w 55 przypadkach mandatów radnych do rad narodowych wszystkich szczebli, aż do wojewódzkiego włącznie.

W uznaniu zasług zawodowych i społecznych środowiska bibliotekarskiego, władze wojewódzkie i centralne wyróżniły wielu bibliotekarzy wysokimi odznaczeniami państwowymi i nagrodami. Odznaczenia te i nagrody świadczą o dużej wadze, jaką do działalności bibliotekarzy przywiązują władze partyjne i państwowe, świadczą one również o rosnącej randze zawodu bibliotekarskiego.

III. Działalność bibliotek publicznych

1. Czytelnicy.

Szczupłe po wojnie szeregi czytelników rosły równolegle z rozbudową sieci bibliotecznej i rozwojem księgozbiorów. Duży wpływ na przebieg tego procesu wywarła polityka władzy ludowej i otwarcie przezeń dostępu do wiedzy szerokim kręgom społeczeństwa. Demokratyzacja wiedzy i upowszechnienie oświaty, pociągnęły bowiem za sobą rozbudzenie potrzeb kulturalnych mas ludowych i zapotrzebowanie z ich strony na książkę. Wyrazem tego był gwałtowny przypływ do bibliotek nowych czytelników, którzy za pośrednictwem książki pragnęli rozszerzyć horyzonty swojej wiedzy, bądź po prostu rozerwać się. Nieprzerwany wzrost ilości czytelników w bibliotekach publicznych województwa poznańskiego trwał w zasadzie do 1956 r., po czym zarysował się pewien spadek zainteresowania społeczeństwa książką, co wiązało się z narodzinami telewizji i jej dużą początkowo popularnością. Po przejściu owego kryzysu biblioteki zaczęły odzyskiwać utracone poprzednio pozycje dla książki, której, jak się okazało, nie jest w stanie zastąpić nawet najbardziej atrakcyjny środek masowego przekazu. Od tej też chwili obserwujemy ponowny wzrost szeregów czytelniczych, który trwa po dzień dzisiejszy.

Rozwój zainteresowania społeczeństwa województwa poznańskiego książką i biblioteką przedstawia poniższe zestawienie, z którego wynika, że w roku:

1946	było	5 800	czyteln., co stan.	0,3 ⁰ / ₀	ogółu mieszk. wojew.			
1950	„	130 784	„ „ „	6,2 ⁰ / ₀	„ „ „			
1956	„	283 309	„ „ „	14,2 ⁰ / ₀	„ „ „			
1960	„	269 958	„ „ „	13,4 ⁰ / ₀	„ „ „			
1965	„	354 241	„ „ „	16,7 ⁰ / ₀	„ „ „			

Stan czytelników na dzień 31. XII. 1967 r. ilustruje tabela nr 3.

Wśród czytelników bibliotek publicznych województwa poznańskiego stanowią:

- 9,5 — robotnicy zatrudnieni poza rolnictwem (przemysłowi)
- 11,0 — pracownicy PGR i chłopi indywidualni
- 13,2 — pracownicy umysłowi
- 51,8 — dzieci i młodzież ucząca się
- 4,8 — inni zatrudnieni
- 9,1 — niezatrudnieni
- 1,6 — nie określani wg zatrudnienia

Jak z powyższego wynika, wśród czytelników bardzo silnie reprezentowane są dzieci i młodzież, natomiast stosunkowo słabo robotnicy i chłopi. Zagadnienie to wyjaśnia częściowo fakt, że dzieci i młodzież korzystają w bibliotece z wymaganych w szkole lektur i stąd ich odpowiednio większy udział w gronie czytelników. Częściowo zaś, jest to konsekwencją pewnych zaniedbań w zakresie rozwijania czytelnictwa w środowisku dorosłych w ogóle, a wśród robotników i chłopów w szczególności i jako takie wymaga podjęcia pilnych kroków ze strony bibliotekarzy i całego aktywu kulturalnego województwa.

2. Wypożyczenia.

Rozwój wypożyczeń w bibliotekach publicznych województwa poznańskiego postępował w ślad za wzrostem ilości czytelników i ich aktywnością. Wolniejsze w pierwszych latach

po wojnie tempo tego rozwoju, przybrało na sile z początkiem 1950 r., kiedy to zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i w przeliczeniu na czytelnika, zaczęto notować poważny wzrost ilości wypożyczeń. Rozwój wypożyczeń na przykładzie wybranych przez nas latach przedstawia poniższe zestawienie:

w 1946 r. wypożycz.	55 100 t.,	co w przel. na czyt. wyn.	9,5 t.
w 1950 r.	2 137 502 t.,	„ „ „ „ „ „	15,5 t.
w 1956 r.	4 704 817 t.,	„ „ „ „ „ „	16,6 t.
w 1960 r.	4 654 305 t.,	„ „ „ „ „ „	17,2 t.
w 1965 r.	6 211 086 t.,	„ „ „ „ „ „	17,5 t.

O aktualnym stanie wypożyczeń informuje tabela nr 4.

Sumując rozważania na temat wypożyczeń i ich ilości, nasuwa się pytanie co do rodzaju i tematyki wypożyczanych książek. Otóż tu, nie wchodząc w szczegóły można bez przesady stwierdzić, że o ile w pierwszym dziesięcioleciu po wojnie czytelnicy sięgali prawie wyłącznie po literaturę klasyczną, to w następnym okresie, w coraz większym stopniu, ich zainteresowania zaczęła budzić literatura współczesna i to zarówno polska jak i obca. Duży wpływ na zmianę zainteresowań czytelniczych i skierowanie ich ku współczesności, obok zasług rynku wydawniczego, wywarła odpowiednia propaganda w bibliotekach oraz organizowane przez nie różnego rodzaju konkursy czytelnicze, popularyzujące literaturę współczesną. Inną charakterystyczną cechą wypożyczeń ostatniego okresu jest wzrost popytu wśród czytelników na literaturę popularno-naukową, której wypożyczenia w latach 1957—1967 podniosły się — z 9,30% do 13,50% ogółu udostępnionych książek. Wśród wypożyczeń tego rodzaju literatury, poważny odsetek stanowią wypożyczenia na rzecz uczestników różnego rodzaju form szkolenia politycznego i zawodowego, oraz uczących się i studiujących zaocznie. Potrzeby tych ostatnich są zresztą traktowane przez biblioteki ze specjalną troską, jako że jest to obecnie nie tylko osobista sprawa zainteresowanych, ale jednocześnie, mając na uwadze ogromne zapotrzebowanie gospodarki narodowej na kadry z wyższym wykształceniem, poważne zagadnienie społeczne. To z myślą o studiujących

zaocznie biblioteki w ostatnich latach znacznie rozwinęły instytucję wypożyczeń międzybibliotecznych, w ramach której udostępniają im rocznie przeciętnie 2,5 tys. wol. dzieł i opracowań naukowych, sprowadzanych niekiedy nawet ze znanych za granicą bibliotek uniwersyteckich.

3. Praca oświatowa.

Działalność oświatowa jest jedną z najmłodszych form pracy bibliotek publicznych w województwie poznańskim. Działalność tę biblioteki podjęły w zasadzie dopiero na początku lat 50-tych, a więc po ukończeniu postępowania, związanego z organizacją sieci i po przyswojeniu sobie podstawowych założeń nowych socjalistycznych form pracy. Zasadniczy wpływ na prawidłową organizację działalności oświatowej wywarła krajowa konferencja bibliotekarzy w Krynicy (1951 r.), która zobligowała biblioteki publiczne do podjęcia służby informacyjno-bibliograficznej, pomyślanej m. in. jako zaplecze dla pracy oświatowej. Prowadzeniem służby zajęły się specjalnie w tym celu powołane do życia we wszystkich większych bibliotekach województwa ośrodki informacyjno-bibliograficzne. Służba informacyjno-bibliograficzna, obok zabezpieczenia potrzeb czytelnika indywidualnego, skupiła swoją uwagę na czytelniku zbiorowym i pomocach dla działalności oświatowej. Do najważniejszych poczynąń służby na rzecz działalności oświatowej zaliczyć należy sporządzanie różnego rodzaju kartotek, zestawów literatury oraz bibliografii zalecających w związku z wszystkimi ważniejszymi rocznicami oraz wydarzeniami w życiu politycznym, gospodarczym oraz kulturalnym kraju i na arenie międzynarodowej.

Mając do dyspozycji odpowiednie pomoce, biblioteki publiczne województwa poznańskiego z roku na rok nasilały działalność oświatową. Jedną z najstarszych, a przy tym najbardziej masową formą działalności oświatowej bibliotek w tym regionie są wystawy książek, urządzone z okazji świąt państwowych i tradycyjnych rocznie oraz aktualnych wydarzeń w kraju i na świecie. Najszerze rozmiary ta forma działalności przybiera zwykle w Dniach Oświaty, Książki i Prasy.

Równie długie tradycje jak wystawy mają w bibliotekach województwa poznańskiego dyskusje nad książkami, wieczory literackie, quizy oraz konkursy czytelnicze. Najwięcej miejsca w działalności oświatowej bibliotek zajmują z pewnością te ostatnie, które do praktyki bibliotekarskiej wprowadzone zostały na początku lat 50-tych. Zasadniczym celem konkursów było i jest popularyzowanie współczesnej literatury pięknej oraz wybranych dziedzin piśmiennictwa popularno-naukowego. Wśród ważniejszych wymienić tu należy konkurs p. n. „Wiedza pomaga w życiu”, „Złoty Klos dla Twórcy — Srebrne dla Czytelników”, „Bliżej Książki Współczesnej”, czy np. z lokalnych — „Wielkopolski Konkurs Czytelniczy”, zorganizowany dla uczczenia 50-tej rocznicy Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. Niezależnie od centralnych i wojewódzkich, w większości powiatów biblioteki organizują swoje własne konkursy. Obok konkursów i innych form poważną pozycję w działalności oświatowej bibliotek stanowią spotkania autorskie oraz prelekcje i odczyty. Ich przewaga nad innymi formami polega na tym, że jako imprezy żywego słowa cieszą się one większą popularnością, a ponadto ich oddziaływanie na czytelnika jest bardziej bezpośrednie.

Jak z powyższego wynika wachlarz form działalności oświatowej bibliotek jest stosunkowo bogaty i w połączeniu z książką, stanowi ona niepoślednie ogniwo w procesie socjalistycznego wychowania społeczeństwa województwa poznańskiego.

Tab. 1. Sieć bibliotek publicznych województwa poznańskiego
Stan w dniu 31. XII. 1967 r.

Powiaty	Biblioteki						Filie bibl.		Punkty bibl.	
	Ogółem	PiMBP	PBP	MBP m.wydz.	GBP	MBP	Ogółem	W tym na wsi	Ogółem	W tym na wsi
Chodzież	14	1			10	3	1	1	78	74
Czarnków	14	1			12	1			45	44
Gniezno	17		1		13	3	5	5	98	96
Gostyń	15	1			11	3	1	1	108	101
Jarocin	15	1			13	1	1	1	102	98
Kalisz	30		1		27	2	7	7	181	179
Kępno	11	1			10		4	4	47	43
Koło	24	1			19	4	2	2	143	142
Konin	28	1			23	4	7	5	226	223
Kościan	22	1			17	4			122	120
Krotoszyn	16	1			10	5			96	90
Leszno	13		1		10	2	7	7	85	84
Międzychód	9	1			7	1	3	3	60	56
Nowy Tomyśl	22	1			16	5			124	117
Oborniki	13	1			10	2	2	2	82	78
Ostrów	23		1		19	3	4	4	99	99
Ostrzeszów	13	1			10	2			52	51
Pleszew	15	1			14		1	1	84	82
Poznań	28		1		21	6	4	2	101	97
Rawicz	12	1			7	4			69	66
Słupca	16	1			14	1	5	5	107	105
Szamotuly	17	1			13	3			104	100
Srem	15	1			11	3			89	89
Sroda	12	1			10	1	1	1	73	72
Trzeianka	11	1			9	1	4	4	42	38
Turek	24	1			21	2	3	1	173	168
Wągrowiec	15	1			12	2	10	8	142	137
Wolsztyn	16	1			14	1			70	66
Września	13	1			10	2			65	62
M. Gniezno	1			1			1		15	
M. Kalisz	1			1			5		9	
M. Leszno	1			1			2		3	
M. Ostrów	1			1			2		3	
M. Pila	1			1			4		1	
Województwo	498	24	5	5	393	71	86	64	2 898	2 777

Tab. 2. Księgozbiory bibliotek publicznych województwa poznańskiego
Stan w dniu 31. XII. 1967 r.

Powiaty	Ogółem		Miasta		Wieś	
	Ilość	Liczba wol. na 100 mieszk.	Ilość	Liczba wol. na 100 mieszk.	Ilość	Liczba wol. na 100 mieszk.
Chodzież	79086	172	35405	170	43681	164
Czarnków	54598	128	23092	205	31506	96
Gniezno	104108	184	44202	221	59906	121
Gostyń	129213	212	75731	379	53482	109
Jarocin	118655	176	50775	260	67880	122
Kalisz	181276	176	40199	376	141077	143
Kępno	91324	189	27462	275	63862	167
Koło	135168	140	60901	220	74264	107
Konin	179981	138	94356	226	85625	92
Kościan	137267	162	66799	236	70468	125
Krotoszyn	128676	173	79157	213	49519	135
Leszno	105242	254	34188	429	71054	187
Międzychód	55969	179	30389	247	25580	134
Nowy Tomyśl	116322	128	63528	191	57794	90
Oborniki	97408	193	49156	230	48252	168
Ostrów	107512	134	30761	202	76751	108
Ostrzeszów	76852	160	28930	250	47922	131
Pleszew	76322	146	19212	158	57110	142
Poznań	145817	111	72656	96	73161	91
Rawicz	92950	182	53929	227	39021	140
Słupca	84766	181	21657	259	63109	161
Szamotuły	115434	155	47924	184	67510	138
Srem	74637	139	42688	166	31969	98
Sroda	76888	144	35863	185	41025	121
Trzcianka	84925	229	41951	269	42974	200
Turek	130089	117	50241	246	79844	116
Wągrowiec	126403	206	55077	252	71326	181
Wolsztyn	74360	109	31493	294	42867	110
Września	103592	175	53165	242	50427	128
M. Gniezno	54052	113	54052	113		
M. Kalisz	97084	125	97084	125		
M. Leszno	37818	117	37818	117		
M. Ostrów	51020	108	51020	108		
M. Pila	53605	134	53605	134		
Województwo	3378419	159	1654753	211	1723666	128

Tab. 3. Czytelnicy w publicznych bibliotekach wojew. poznańskiego
Stan w dniu 31. XII. 1967 r.

Powiaty	Ogółem		Miasta		Wieś	
	Ilość	Liczba czytel. na 100 mieszk.	Ilość	Liczba czytel. na 100 mieszk.	Ilość	Liczba czytel. na 100 mieszk.
Chodzież	8266	17,42	3339	16,04	4927	18,62
Czarnków	7707	18,19	2186	19,43	5521	16,70
Gniezno	9102	16,12	2263	18,96	6839	14,70
Gostyń	10529	17,30	3402	17,05	7126	17,42
Jarocin	13064	19,45	3071	15,78	9993	20,91
Kalisz	16283	15,90	954	20,21	15329	15,70
Kępno	6949	14,44	1468	15,18	5481	14,26
Koło	18518	19,28	5781	20,94	12737	18,60
Konin	23007	17,66	6879	18,40	16128	17,33
Kościan	12987	15,38	4022	14,17	8965	16,00
Krośoszyn	15074	20,47	9009	24,05	6165	16,83
Leszno	9202	22,21	1144	30,25	8058	21,41
Międzychód	7114	22,78	3182	25,90	3932	20,74
Nowy Tomysł	18145	20,05	7311	22,04	10834	18,90
Oborniki	9983	19,94	4368	20,49	5615	19,55
Ostrów	14454	18,10	2157	23,98	12296	17,30
Ostrzeszów	7387	15,45	2660	23,05	4727	13,02
Pleszew	9096	17,47	2019	16,70	7077	19,78
Poznań	19374	14,79	7826	14,84	11548	14,50
Rawicz	9963	19,53	4801	21,25	5162	18,62
Słupca	11391	24,38	2654	31,99	8737	22,74
Szamotuły	15285	20,59	6409	24,50	8876	18,24
Srem	11721	22,06	4170	20,26	7551	22,90
Sroda	9043	16,98	3824	19,63	5219	15,75
Trzeikanka	7366	19,91	2994	19,32	4272	20,54
Turek	17489	19,64	4239	19,84	13250	19,68
Wągrowiec	11176	18,25	3622	16,63	7754	19,10
Wolsztyn	9020	18,11	2048	18,88	6972	17,90
Września	9671	16,24	4433	20,03	5238	13,20
M. Gniezno	5190	10,84				
M. Kalisz	8390	10,88				
M. Leszno	5962	18,56				
M. Ostrów	8076	17,13				
M. Piła	6332	15,91				
Województwo	382415	17,77	112236	19,56	236229	17,64

Tab. 4. Wypożyczenia w publicznych bibliotekach wojew. poznańskiego
Stan w dniu 31. XII. 1967 r.

Powiaty	Ogółem		Miasta		Wieś	
	Ilość	Liczba wypoż. na 1 czyt.	Ilość	Liczba wypoż. na 1 czyt.	Ilość	Liczba wypoż. na 1 czyt.
Chodzież	140887	17,04	55064	16,5	85823	17,9
Czarnków	150619	19,5	48225	22,0	102394	18,5
Gniezno	137180	15,1	29778	14,3	107402	15,7
Gostyń	204143	19,7	70459	20,6	133684	18,7
Jarocin	254496	19,7	63953	21,2	190543	19,7
Kalisz	258642	17,1	17062	18,7	241575	15,9
Kępno	109079	15,8	23665	16,1	85414	15,6
Koło	326062	17,3	130839	22,6	195223	15,1
Konin	306386	13,4	118736	15,9	187650	11,6
Kościan	217868	16,8	71729	17,8	146139	16,7
Krotoszyn	274265	18,1	185195	20,8	89070	14,6
Leszno	182571	19,9	22534	21,4	160073	19,7
Międzychód	97207	13,7	51319	16,1	45888	11,6
Nowy Tomyśl	302731	16,3	144648	19,8	158083	14,6
Oborniki	158446	15,8	68716	15,7	89730	16,0
Ostrów	214033	14,8	34621	16,6	179412	14,6
Ostrzeszów	121782	16,4	51315	20,0	70467	15,8
Pleszew	133883	14,7	33212	16,5	100671	14,2
Poznań	297961	14,8	127558	16,2	170403	14,7
Rawicz	162754	16,3	84128	17,5	78626	13,3
Słupca	177601	15,6	40041	15,1	137560	15,8
Szamotuły	294062	19,2	147670	23,2	144392	16,3
Srem	215235	18,4	81267	19,4	133968	17,7
Sroda	159043	17,6	75985	19,9	83048	15,0
Trzeckianka	125191	17,0	61010	20,4	64181	14,2
Turek	271415	15,5	66669	15,7	204746	15,5
Wągrowiec	224369	20,3	89504	24,7	134865	18,3
Wolsztyn	124286	13,8	41279	20,9	83007	12,0
Września	147834	15,3	60440	13,7	87394	16,7
M. Gniezno	96087	18,5	96087	18,5		
M. Kalisz	160462	19,1	160462	19,1		
M. Leszno	129220	21,6	129220	21,6		
M. Ostrów	259960	32,1	259960	32,1		
M. Pila	143509	22,6	143509	22,6		
Województwo	6579269	17,3	2887838	19,8	3691431	15,6

Wiktoria Dudziak

Instruktor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

BIBLIOTEKI DZIECIĘCE W WOJEWÓDZTWIE POZNAŃSKIM (1951—1967)

W pracy nad wychowaniem czytelnika, ważnym ogniwem są biblioteki dziecięce. Zorganizowanie ich zostało podyktywane koniecznością stworzenia dzieciom warunków, odpowiadających ich potrzebom czytelniczym.

W województwie poznańskim przystąpiono do organizowania sieci bibliotek dziecięcych od roku 1951 i organizuje się ją w dalszym ciągu. Choć wg stanu na dzień 31. XII. 1967 r. istnieje ich łącznie 28, to nie jest to jeszcze pełna sieć. Są biblioteki powiatowe, które nie posiadają oddziałów dla dzieci, mimo dużej liczby czytelników młodocianych (Krotoszyn, Kościan i in.) Nie wystarcza też jedna placówka dla dzieci na terenie większych środowisk, jakimi są miasta wydzielone, czy też większe miasta powiatowe, np. Konin. A oto jak przedstawia się historia bibliotek dziecięcych na terenie naszego województwa.

Pierwsza biblioteka dla dzieci powstała w styczniu 1951 r. w Buku pow. N. Tomyśl, jako oddział MBP Buk z jedną formą udostępniania — czytaniem na miejscu. Powstała ona z inicjatywy miejscowego aktywu oświatowego. Organizatorką i pierwszą kierowniczką placówki była tamtejsza nauczycielka, aktywistka ZNP, wielki przyjaciel dzieci i książek, ob. Janina Mejzerowa. Przy bardzo nielicznym księgozborze (1 tom na 1 czytelnika) prowadziła i rozwijała z zapalem czy-

telnictwo dzieci, organizując pierwsze wieczory baśni, inscenizacje i konkursy dla swych 150 czytelników.

Drugą z kolei placówką był oddział dla dzieci PiMBP w Jarocinie, uruchomiony w styczniu 1952 r. z dwiema formami udostępniania — wypożyczalnią i czytelnią. Nowopowstała placówka odgrywała podwójną rolę: a) zaspokajała głód książki swego środowiska, b) była miejscem praktyk dla uczestników tamtejszego Ośrodka Kształcenia Bibliotekarzy.

Następne oddziały dla dzieci powstały w miastach wydzielonych, a więc w Ostrowie Wlkp., Lesznie (jesienią 1952) Gnieźnie (jesienią 1953) i w Pile (wiosną 1955). Najdłużej na wyodrębnioną placówkę dla dzieci czekało największe z miast wydzielonych Kalisz (do czerwca 1962 r.).

Większość placówek dziecięcych rozpoczynała i rozwijała swą działalność w bardzo trudnych warunkach. W małych posklepowych lokalach obsługiwano niejednokrotnie zbyt dużą liczbę czytelników, których przybywało z dnia na dzień. Skrajnym tego przykładem może być biblioteka dla dzieci w Ostrowie, która na początku swej działalności przejęła z wypożyczalni dla dorosłych 325 czytelników, a po 10 latach na tej samej powierzchni (18 m²), zmuszona była obsłużyć 2495 czytelników. Po zamknięciu biblioteki przez technicznego inspektora ZO ZZPKiS, działalność placówki zostaje przerwana na okres 10 m-cy, tj. aż do otrzymania nowego obszerniejszego lokalu. Najdłuższą przerwę w pracy miała biblioteka dla dzieci w Gnieźnie, której w 1966 r. zabrano lokal dla innych celów, a przygotowanie nowego pomieszczenia trwało zbyt długo, bo ponad półtora roku. Obecnie biblioteka posiada estetycznie urządzony dwuizbowy lokal.

W okresie 5 lat (1951—1955) powstało 9 dalszych bibliotek dla dzieci, w tym trzy placówki w rejonie konińsko-turkowskim (w Słupcy, Koninie i Turku). Placówki te charakteryzowały się tym, że mimo nienajlepszej sytuacji lokalowej, zastosowały nowoczesną formę udostępniania — wolny dostęp do półek, a biblioteka w Turku jako jedna z pierwszych zaprowadziła w myśl „Wskazówek” Ministerstwa Kultury i Sztuki — własną księgę inwentarzową i inną związaną

z tym dokumentacją. Należy podkreślić duże zasługi dla tej placówki jej ówczesnej kierowniczki ob. Danuty Kalinowskiej. W miarę rozwoju gospodarczego rejonu konińsko-turkowskiego rośnie liczba mieszkańców, przybywa czytelników, w tym również do lat 14, w związku z czym istnieje konieczność dalszej rozbudowy sieci bibliotek dziecięcych. Problem ten jest bardzo istotny zwłaszcza w Koninie.

Nowy okres w historii bibliotek dla dzieci zapoczątkowuje rok 1957. Ministerstwo Kultury i Sztuki podjęło wówczas szereg inicjatyw, zmierzających do uporządkowania spraw związanych z czytelnictwem dziecięcym, wydało „Wskazówki w sprawie organizacji bibliotek dla dzieci i księgozbiorów dla dzieci w publicznych bibliotekach powszechnych”, włączyło działalność bibliotek dziecięcych do sprawozdawczości rocznej, rozgraniczyło w dziennikach bibliotecznych literaturę piękną dla dzieci od literatury dla młodzieży i dorosłych. Rok 1957 przyniósł z sobą 4 nowe placówki, w tym 3 oddziały w PiMBP (Śremie, Gostyniu i Wrześni) oraz 1 oddział w MBP w Osiecznej pow. Leszno. Wszystkie te nowe oddziały dziecięce walczyły początkowo z dużymi trudnościami lokalowymi, przy czym największe trudności przeżywał oddział we Wrześni. Przez okres 7 lat mieścił się on w nieodpowiednim posklepowanym pomieszczeniu z dymiącym piecem i zarywającą się podłogą i nie mógł pomieścić chętnych czytelników, a chętnych było wielu, zwłaszcza na zajęciach, które z dużym zapałem i umiejętnością prowadziła ówczesna bibliotekarka, ob. Felicja Gasparska. W bibliotece stawało się coraz ciasniej i coraz niebezpieczniej. Lokal wymagał generalnego remontu, trzeba go było opuścić. Pod koniec roku 1962, po 2,5 mies. przerwy w pracy przeniesiono bibliotekę do nowego lokalu, gdzie urządzono ją bardzo starannie i estetycznie, z wolnym dostępem do półek. W małej czytelni pomieściły się trzy stoliki. W dniu 20. I. 1963 w ramach programu obchodów XIX rocznicy wyzwolenia miasta zorganizowano uroczyste otwarcie placówki. W otwarciu udział wzięli m. in.: I Sekretarz KP PZPR, Sekretarz Propagandy, Inspektor Szkolny, Podinsp. d/s Kultury oraz Kierownicy szkół. Stało się też wtedy spr-

wą widoczną, że nowo urządzona placówka nie zaspokoi wymagań takiego środowiska, jak Września. Stwierdzili to również dostojni Goście. Z ich to pomocą w 1966 r. przeniesiono oddział dla dzieci do PiMBP przy ul. Dzieci Wrzesińskich. Dwie widne, przestronne i nowocześnie urządzone sale cieszą oczy i radują serca czytelników.

Po dwuletniej przerwie, na skutek usilnych starań kierowników bibliotek powiatowych oraz władz wojewódzkich, powstają dalsze oddziały dla dzieci, co obrazuje załączone zestawienie.

Chronologia powstawania oddziałów dla dzieci w woj. poznańskim

Rok	Ilość placówek	Miejscowość
1951	1	MBP Buk pow. Nowy Tomyśl
1952	3	PiMBP Jarocin, MBP Ostrów Wlkp., Leszno
1953	2	MBP Słupca pow. Konin, MBP Gniezno
1954	2	PiMBP Konin, Turek
1955	1	MBP Piła
1957	4	PiMBP Srem, Gostyń, Września, MBP Osieczna pow. Leszno
1960	3	PiMBP Międzychód, Wągrowiec, Pleszew
1962	3	PiMBP Szamotuły, Środa Wlkp., MBP Kalisz
1963	2	PiMBP Koło, MBP Grodzisk pow. Nowy Tomyśl
1964	3	PiMBP Czarnków, Ostrzeszów, GBP Włoszakowice pow. Leszno
1965	2	PiMBP Rawicz, Nowy Tomyśl
1966	1	PiMBP Oborniki
1967	1	PiMBP Wolsztyn

W I półroczu 1968 powstały 2 dalsze oddziały dziecięce — PiMBP Chodzież, Trzcianka.

Z ogólnej liczby 28 placówek dziecięcych w województwie, jedynie 7 dysponuje odpowiednimi pomieszczeniami (w Gnieźnie, Grodzisku, Jarocinie, Kaliszu, Nowym Tomyślu, Włoszakowicach i Wrześni), wszystkie pozostałe nadal czekają na przydział nowych lokali, a przede wszystkim biblioteka dziecięca w Środzie, wytypowana na przykładową placówkę w województwie.

Obok trudności lokalowych większość bibliotek dziecięcych cierpi ponadto na nadmierną płynność kadr. Powody tego są najróżniejsze m. in. niska płaca, ogrom zadań, czy też poprostu brak zamiłowania do pracy z czytelnikiem dziecięcym. Na 31. XII. 1967 r. zaledwie 7 placówek posiada od dłuższego czasu tych samych kierowników, (w Gostyniu, Międzychodzie, Ostrowie Wlkp., Pile, Środzie, Szamotułach i Wrześni) w tym dwie osoby kierują placówkami od początku ich istnienia (Janina Wyrzykowska z Piły przez 13 lat i Gabriela Wyzujak z Gostynia przez 11 lat). Potwierdza się też raz jeszcze zasada, że „O wszystkim decyduje człowiek”, gdyż w/w placówki należą do przodujących w województwie. Należy podkreślić, że kilka dobrze pracujących bibliotekarek przeszło do innej pracy w swojej bibliotece macierzystej, m. in. 6 osób na stanowisko instruktora, 2 osoby do wypożyczalni dla dorosłych, jedna na stanowisko kierownika PiMBP.

Mówiąc o kadrze bibliotek dziecięcych nie można pominąć zagadnienia szkolenia i doskonalenia. Dla zespołu bibliotekarek bibliotek dziecięcych organizuje się oddzielne seminaria wojewódzkie (w pierwszym okresie 2 ×, a później 3 × w roku). Do roku 1962 bibliotekarki bibliotek dziecięcych brały ponadto udział w naradach rejonowych, organizowanych przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. Dwukrotnie też organizowano seminaria wyjazdowe (w 1962 r. do woj. wrocławskiego i w 1967 r. do woj. gdańskiego). Szereg bibliotekarek zostało przeszkolonych na kursach specjalnych (literatury dziecięcej i metodyki). Niektóre, o dłuższym stażu pracy i lepszej znajomości literatury, brały udział w organizowanych przez Ministerstwo Kultury seminariach literatury dla instruktorów czytelnictwa dziecięcego bibliotek wojewódzkich. Na przestrzeni

10 lat w seminariach tych wzięło udział 6 osób, w tym niektóre parokrotnie np. Jadwiga Cieślińska ze Środy, Irena Koszyca z Międzychodu, Kazimiera Pociachowa z Szamotuł. Trzeba podkreślić i to, że warunkiem uczestniczenia w owych seminariach było zawsze opracowanie referatu o tematyce, związanej z seminarium. Prawie wszystkie bibliotekarki bibliotek dziecięcych włączają się do realizacji programów seminariów powiatowych, szczególnie w zakresie czytelnictwa dziecięcego. Przodują w tym względzie kierownicy oddziałów w Środzie, Międzychodzie, Szamotułach.

Zaopatrzenie bibliotek dziecięcych w literaturę w początkowej fazie rozwoju przedstawiało się bardzo różnie. Najczęściej były to książki zniszczone, zbyt trudne i nieciekawe. Poza tym liczba książek była naogół niewystarczająca. Ujawniało się to zazwyczaj przy organizowaniu oddziałów. Księgozbiory dotychczasowych „kącików dziecięcych” stanowiły zaledwie część wymaganą normy. Szereg bibliotek wykazywało 2—3 tomów na czytelnika (zamiast 5), a biblioteka w Szamotułach tylko 1,4. Obecnie nie ma już takiej sytuacji. Najlepsze zaopatrzenie, to 3—4 tomów na czytelnika. Należy stwierdzić również, że struktura księgozbiorów w bibliotekach dziecięcych uległa znacznej poprawie. W wielu placówkach ubytkowuje się systematycznie książki zniszczone, zakupuje coraz więcej książek popularno-naukowych, abonuje wymagane czasopisma. Przykładem dobrego zaopatrzenia w literaturę popularno-naukową może być biblioteka dziecięca w Ostrowie, gdzie od początku istnienia placówki wykazywano dużo troski o ten rodzaj literatury — uzupełnianie i popularyzację. Nic też dziwnego, że w udostępnieniu literatury popularno-naukowej, biblioteka dziecięca w Ostrowie zajmuje przodujące miejsce w województwie (31% ogółu wypożyczeń). W czasopisma, najbogatsze są biblioteki dziecięce w Gostyniu, Jarocinie, Międzychodzie, Ostrowie, Rawiczu i Wrześni.

A oto kilka danych, obrazujących zaopatrzenie i wyniki czytelnictwa bibliotek dla dzieci (na 31. XII. 1967 r.):

— liczba tomów 116 487, w tym 19 296 literatury popularno-naukowej i 465 czasopism,

- korzystało z nich 23 082 czytelników,
- wypożyczono 504 844 tomy, w tym 63 933 popularno-naukowych i czasopism.

W pracy wychowawczej z książką, biblioteki dziecięce stosowały najróżniejsze formy (tak wizualne, jak i żywego słowa). Inicjatywa i pomysły bibliotekarek ujawniały się zwłaszcza w czasie realizacji konkursów, tak ogólnopolskich, jak i wojewódzkich i własnych lokalnych. Niektóre z konkursów cieszyły się szczególnym zainteresowaniem wśród młodych czytelników. Najważniejsze z nich, to:

Ogólnopolski turniej geograficzny „Jedziemy w świat” (1959 r.) wprowadził duże ożywienie do pracy bibliotek, wzbudził zainteresowanie innymi krajami i przyczynił się w znacznej mierze do poczytności literatury geograficznej i podróżniczej. Młodzi czytelnicy, odwiedzili szereg krajów i kontynentów (zespołowo i indywidualnie), prowadzili ożywioną korespondencję z przyjaciółmi z dalekich stron, czytali i dyskutowali, oglądali ciekawe filmy, wchodzili w rolę prawdziwych podróżników. W swoich fikcyjnych podróżach uczyli się korzystać z księgozbiorów podręcznych.

Inną ciekawą akcją czytelniczą był ogłoszony z okazji 1000-lecia Państwa Polskiego konkurs wojewódzki „Śladami naszych przodków”. Konkurs ten wzbudził nie tylko zainteresowanie literaturą historyczną, ale pokazał młodym czytelnikom inne sposoby poznawania naszych ojczyrstych dziejów, m. in. poprzez zbiory muzealne, wykopaliska, wystawy itp. Poznawano szczególnie własny region, urządzano bliższe i dalsze wycieczki, organizowano spotkania ze specjalistami wiedzy historycznej, prowadzono ciekawe kroniki. Prace wykonane przez uczestników konkursu (niektóre bardzo pomysłowe i oryginalne), prezentowano nie tylko na wystawach i wystawkach w bibliotekach, ale i poza biblioteką np. w Domu Kultury (Środa), czy w gablotach ulicznych (Międzybóże, Szamotuły, Turek). Podsumowując wyniki konkursu, zorganizowano wojewódzką wystawę prac konkursowych w Pile. Przy okazji nagrodzono i wyróżniono szereg bibliotek i bibliotekarek.

Z osiągnięciami Polski Ludowej w okresie XX-lecia zapoznawali się czytelnicy bibliotek dziecięcych poprzez ogólnopolski turniej „Wędrujemy po Polsce śladami XX-lecia”. W turnieju wybierano najróżniejsze dziedziny i tematy, stąd duża ich różnorodność. Największym powodzeniem cieszyły się tematy — „Ochrona przyrody”, „Warszawa i jej odbudowa”, „Ziemie Zachodnie i Północne”, „Obiekty przemysłowe XX-lecia” i wiele innych. Dużo uwagi poświęcono również przemianom własnego środowiska w XX-leciu. Powstało też szereg albumów t. zw. „Kronik XX-lecia”. Wykonano dużo pożytecznych i pięknych prac, zwłaszcza w zakresie ochrony przyrody, nawiązywano bliższą współpracę z LOP, wykorzystywano znaczki pocztowe i wszelkie materiały ilustracyjne, korzystano w dużej mierze z czasopism. Turniej „Wędrujemy po Polsce śladami XX-lecia” podsumowano na imprezie wojewódzkiej wraz z inną akcją czytelniczną, konkursem zorganizowanym przez Bibliotekę Wojewódzką i Komendę Chorągwi ZHP w Poznaniu p. h. „Młodzi Bibliotekarze”. Konkurs trwał ponad 2 lata i przysporzył bibliotekom nie tylko dziecięcym, liczne aktywy biblioteczne.

W roku obchodów 50-tej rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, wszystkie biblioteki dziecięce włączyły się w nurt propagandy literatury i wiedzy o Związku Radzieckim; uczestniczyły w szeregu konkursach wojewódzkich i ogólnopolskich jak „Bohaterowie Wielkiej Rewolucji” i „Na najlepszą formę pracy z czytelnikiem”, „Utrwalmy pamięć tamtych dni” oraz wielu konkursach lokalnych (rysunkowych, recytatorskich, na znajomość literatury radzieckiej i jej twórców). Urządzano też systematycznie wystawki pod różnymi ciekawymi hasłami, sporządzano albumy, katalożki, organizowano imprezy (konkursy błyskawiczne, zabawy i gry literackie oraz zgaduj-zgadule). Laureatka nagrody w konkursie „Utrwalmy pamięć tamtych dni” — Zofia Spała, kierownik oddziału dla dzieci w Ostrowie odwiedziła Moskwę.

Wszystkie konkursy jakie realizowano, spopularyzowały placówki dziecięce i ich zasoby, zacieśniły współpracę ze środowiskiem, podniosły rangę biblioteki.

Mówiąc o współpracy bibliotek dziecięcych w środowisku, warto podkreślić niektóre jej momenty, mianowicie poza współpracą ze szkołami, organizacjami i instytucjami, szereg bibliotek nawiązało kontakt z domami dziecka. Stosowały to biblioteki w Kaliszu i Pleszewie, a biblioteka dziecięca w Gostyniu nawiązała stałą, wielce pożyteczną i ciekawą współpracę z Państwowym Domem Dziecka w Bodzewie pow. Gostyń.

Na zakończenie dodać należy, że placówki dziecięce włączyły się dwukrotnie do współzawodnictwa bibliotek, dając każdorazowo poważny wkład pracy do tych akcji.

Krystyna Kaźmierowska

Kierownik Działu Grom. Oprac. Udost. Zbiorów

Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

Marian Słobodzian

Instruktor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

BIBLIOTEKI ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH WOJ. POZNAŃSKIEGO W POLSCE LUDOWEJ

Doceniając rolę i zadania bibliotek związkowych w zakładach pracy, władza ludowa już u progu swego działania, ustanowiła odpowiednie przepisy prawne, pozwalające na rozwój tych placówek oświatowo-wychowawczych.

W województwie poznańskim — podobnie jak w pozostałych — powołana została Biblioteka przy Wojewódzkiej Radzie Związków Zawodowych. Placówka ta, do 1952 r., prowadziła wypożyczalnię, a potem przekształciła się w Centralę Księgozbioru Ruchomego. Swoją działalnością obejmowała punkty biblioteczne w zakładach pracy w Poznaniu i w województwie. Zgodnie ze strukturą organizacyjną związków zawodowych Biblioteka była również koordynatorem pracy wszystkich bibliotek związkowych i CKR-ów w województwie, prowadząc szkolenie i działalność instrukcyjno-metodyczną.

Oprócz CKR przy WRZZ, podobne placówki w województwie poznańskim istniały ponadto przy Zarządach Okręgowych następujących związków branżowych:

- Zw. Zaw. Prac. Przem. Spożywczego
- Zw. Zaw. Prac. Budownictwa i Przem. Materiałów Budowlanych
- Zw. Zaw. Prac. Przem. Drzewnego i Terenowego oraz przy
- Zw. Zaw. Prac. Energetyki.

CKR-y te, organizowały punkty biblioteczne w małych zakładach pracy, prowadziły szkolenia dla kierowników punktów bibliotecznych w zakresie techniki bibliotecznej i pracy z książką oraz czytelnikiem.

Personel każdego z CKR-ów składał się z dwóch etatowych pracowników, z wyjątkiem CKR przy WRZZ, gdzie liczba zatrudnionych na koniec 1956 r. wynosiła 6 osób.

W 1954 r. wszystkie CKR-y (łącznie z CKR przy WRZZ) posiadały 476 punktów bibliotecznych z księgozbiorem liczącym 88.068 wol.

Do najlepiej pracujących należały wówczas CKR-y przy Zarządach Okręgowych Związków Zawodowych Prac. Przem. Spożywczego i Prac. Budownictwa i Przem. Mat. Budowlanych.

Oprócz Central Księgozbioru Ruchomego, na terenie województwa poznańskiego istniały biblioteki stałe przy zakładach pracy, należące do 18 związków branżowych, których stan w 1954 r. wynosił 425 placówek, z księgozbiorem liczącym 471.117 wol. W bibliotekach tych zatrudnionych było zaledwie 31 pracowników etatowych, 94 ryczałtowych, a 300 osób prowadziło je w ramach pracy społecznej.

Najwięcej bibliotek posiadał Zw. Zaw. Prac. Rolnych i Leśnych, bo aż 189, z księgozbiorem obejmującym 159.967 wol. Biblioteki te, znajdowały się w poszczególnych PGR-ach i prowadzone były przeważnie siłami społecznymi. Nie przejawiały one zbyt dużej działalności, zwłaszcza, że posiadały przestarzałe księgozbiory, co oczywiście nie wpływało na rozwój czytelnictwa.

Bardzo aktywną działalność przejawiały natomiast takie biblioteki jak Biblioteka przy Zakładach H. Cegielski w Poznaniu, Biblioteka przy Cukrowni Gniezno, czy Biblioteka przy Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego w Ostrowie. Wymienione placówki szczyły się dużymi osiągnięciami w pracy z czytelnikiem, a zwłaszcza organizacją różnego rodzaju konkursów czytelniczych i innych imprez oświatowych.

Mimo bezspornych osiągnięć i dobrej roboty wielu bibliotek związkowych, większość z nich nie spełniała jednak stawia-

nych im zadań. Największe niedociągnięcia miały miejsce w bibliotekach przy mniejszych zakładach pracy (zatrudniających poniżej 500 osób), które najczęściej nie dysponowały ani własnym lokalem, ani fachowym bibliotekarzem, jak również odpowiednimi funduszami na zakup książek.

Wyciągając wnioski z istniejącej sytuacji, Centralna Rada Związków Zawodowych podjęła decyzję o ograniczeniu sieci bibliotek związkowych w małych zakładach pracy i likwidacji bibliotek przy WRZZ oraz przekazania ich zasobów odpowiednim instytucjom resortu kultury w zamian za opiekę merytoryczną nad większymi placówkami związkowymi. Sprawy te, w oparciu o porozumienie z CRZZ, regulowało zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki nr 140 z dnia 12. XII. 1956 r.

Realizując powyższe zarządzenie, dokonano kasacji biblioteki WRZZ, a jej majątek wraz z etatami, protokołem zdawczo-odbiorczym z dnia 31. XII. 1956 r., przekazano Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. E. Raczyńskiego w Poznaniu. Nieco później (23. I. 1957 r.) nastąpiła likwidacja CKR-ów przy zarządach okręgowych związków branżowych, z tym, że o ile księgozbiór po CKR przy ZO Zw. Zaw. Pracowników Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych przejęła Wojewódzka Biblioteka Publiczna (w międzyczasie doszło do rozdzielenia biblioteki wojewódzkiej i miejskiej), to książki po CKR przy Zarządach Okręgowych Zw. Zaw. Pracowników Przemysłu Spożywczego, Zw. Zaw. Prac. Przemysłu Drzewnego i Terenowego oraz Zw. Zaw. Prac. Energetyki, zostały rozdzielone pomiędzy stałe biblioteki tych związków.

Z przyjętego po bibliotece WRZZ oraz CKR-u księgozbioru, ponad 20.000 wol. WBP przekazała bibliotekom swojej sieci w terenie, z obowiązkiem prowadzenia wymiany i zaspokajania potrzeb 305 punktów bibliotecznych w zakładach pracy.

Podjęmując swoje zadanie w zakresie opieki nad bibliotekami związkowymi, Wojewódzka Biblioteka Publiczna wydzieliła specjalny etat dla szkolenia i instruktazu pracowników tych bibliotek. Wg danych z 1959 r. WBP objęła bezpośrednią opieką 63 biblioteki w zakładach pracy, zatrudniających powyżej 500 pracowników.

Ponadto z inicjatywy WBP w dniu 20. VIII. 1958 r. została podpisana przez Wydział Kultury WRN, WBP, Wojewódzki Zarząd PGR i Zarząd Okręgowy Związku Zawodowego Pracowników Rolnych umowa dotycząca organizacji sieci punktów bibliotecznych w PGR na terenie woj. poznańskiego i określająca zasady współpracy bibliotek publicznych z w/w. (PGR zobowiązane zostały do wygospodarowania odpowiednich pomieszczeń i sprzętu, opłaty nagród dla kierowników punktów bibliotecznych i przekazywania odpowiednich dotacji na zakup książek, biblioteki publiczne — do systematycznego zaopatrywania w książki). Na podobnych zasadach przystąpiono też do organizacji punktów bibliotecznych w innych zakładach pracy.

Na przestrzeni lat 1959—1967 nastąpił dalszy rozwój sieci bibliotek związkowych i punktów bibliotecznych. Objęto instruktażem następnych 15 placówek, 6 zorganizowano całkowicie od podstaw. W ten sposób na koniec 1967 r. w rejestrze WBP znajdują się:

- 84 biblioteki związkowe
- 76 punktów bibliotecznych w zakładach pracy
- 124 punkty biblioteczne w PGR oraz 316 we wsiach indywidualnych z PGR-ami.

Obok tych wyników stwierdza się, że nadal blisko 200 gospodarstw rolnych nie ma jeszcze dostępu do książki, a znajdujący się księgozbiór w około 20 bibliotekach wymaga aktualizacji.

Biblioteki związkowe podjęły akcję wyjścia z książką poza zakład pracy, stają się coraz częściej bibliotekami działającymi na rzecz całego osiedla (środowiska), w którym są zlokalizowane (np. Biblioteka Kopalni Konin).

Sprawa jednak dalszego rozszerzania zakresu i zasięgu oddziaływania czytelniczego tych bibliotek, właściwie rozumianej współpracy administracji państwowej i związków zawodowych w zakresie zaspokajania potrzeb czytelnicznych jest problemem bardzo istotnym w działalności oświatowo-wychowawczej. Wojewódzka Biblioteka Publiczna wspólnie z Wojewódzką Komisją Związków Zawodowych i Wydziałem Kul-

tury WRN podjęła próbę przeanalizowania obecnego stanu czytelnictwa obu sieci w rejonie przemysłowym Koło — Konin — Kalisz — Turek oraz wysunięcia odpowiednich wniosków w zakresie dalszego rozwoju sieci bibliotek publicznych i związkowych oraz jej modernizacji.

Należy podkreślić, że biblioteki związkowe pracują w większości w trudnych warunkach lokalowych i posiadają niedostateczny i często przestarzały sprzęt biblioteczny.

Nie najlepiej przedstawia się także kadra pracująca w tych bibliotekach. Na koniec 1967 r. — na 84 analizowane placówki — tylko 11 osób pracowało na pełnym etacie w bibliotece, 36 w niepełnym wymiarze godzin, a pozostała grupa prowadziła biblioteki w ramach pracy społecznej czy też w ramach godzin służbowych.

Przygotowanie średnie ogólne posiada 57,5% pracowników (dla przykładu w 1962 r. 50%), przygotowanie zawodowe — zaledwie 35%, podczas gdy w roku 1962 procent ten wynosił już 61. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w stałej płynności kadr — odchodzą ludzie przygotowani już do pracy w bibliotece, przychodzą nowi, nie związani z zawodem, nie odczuwający jeszcze potrzeby doskonalenia. Sytuacja ta rzuca bardzo mocno na kierunek udzielanej tym bibliotekom pomocy przez WBP. Wiele uwagi poświęca się sprawom szkolenia i samokształcenia kierowanego. Każdego roku organizuje się dla tej grupy osób 3—4 szkolenia seminaryjne (2-dniowe) poświęcone w całości sprawom upowszechniania czytelnictwa w zakładach pracy, kierunkom pracy oświatowo-wychowawczej, organizacji służby informacyjno-bibliograficznej itp. W ramach kształcenia bibliotekarzy zorganizowano 2 krótkoterminowe kursy wstępne, na których przeszkolono 63 pracowników.

Obok szkolenia wyjazdy instruktazowe i badawcze stanowią ważny instrument oddziaływania WBP.

Należy podkreślić, że mimo wielu trudności i kłopotów, dzięki ofiarnej kadrze bibliotecznej wyniki czytelnicze tych bibliotek są z roku na rok lepsze. Biblioteki notują stały

wzrost posiadanych książek. Przeciętna liczba tomów na 100 pracowników załóg wzrosła z 220 w 1962 r. do 290 w 1967 r. (stanowi to wzrost o 102,068 woluminów). Liczba czytelników zwiększyła się w tym samym czasie o 12.368 osób tj. o 6,7% i wynosi na 31. XII. 1967 r. — 24,6% załogi. Rośnie liczba robotników korzystających z bibliotek, na przestrzeni lat 1962—1967 procent robotników wzrósł o 2,9 i rok 1967 zamknięto wskaźnikiem 18,1%. Wiele uwagi poświęca się tu robotnikom dojeżdżającym do pracy i choć wyniki do tej pory nie są zadowalające, pierwszy krok na tym odcinku został już zrobiony (na 22.352 pracowników dojeżdżających — czytelników jest 1659). Liczba wypożyczeń dokonanych w bibliotekach wzrosła w analogicznym okresie o 172.442 i wynosi obecnie 383.381, co stanowi 14,3 wypożyczeń na 1 czytelnika. Coraz większe jest zainteresowanie literaturą niebeletrystyczną, procent wypożyczeń tej literatury wynosi 17,2 (w 1962 r. 12,5), a wśród niej poczesne miejsce zajmuje literatura społeczno-polityczna. Celem lepszego dotarcia do pracowników zakładu, biblioteki zorganizowały 68 punktów bibliotecznych w oddziałach produkcyjnych oraz posiadają 39 księgonoszy, którzy dostarczają pracownikom książki do ich stanowisk pracy. Niezależnie od świadczeń dla pracowników zakładu, biblioteki związkowe w samym tylko roku 1967 udostępniły 132.828 wol. — 4229 czytelnikom z poza zakładu pracy.

Biblioteki stosują liczne formy propagandy książki. Obok powszechnie stosowanych wystaw książek w bibliotece i gablotach na terenie zakładu pracy, przeglądów książek — nowości i tematycznych odczytów i prelekcji (tych ostatnich w roku 1967 było 391), spotkań autorskich (183), prowadzą podobnie jak biblioteki publiczne szereg konkursów czytelnich: centralnych, wojewódzkich i własnych tematycznie związanych z aktualnymi kierunkami pracy (m. in. konkursy: Bliżej Książki Współczesnej, Wielkopolski konkurs dla uczczenia 50 Rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej, Utrwalmy pamięć tamtych dni, Co wiem o ZSRR), aktywnie włączają się do Dni Książki Społeczno-Politycznej oraz Dni Książki Technicznej.

Zofia Plotkiewicz

Kierownik Działu Instr.-Metod. Woj. Bibl. Publ.

w Poznaniu

OBCHODY 20-LECIA W BIBLIOTEKACH POWIATOWYCH I MIEJSKICH

Lata 1945—1949, to lata organizacji życia bibliotecznego w Polsce, w tym również na terenie Wielkopolski. Jako pierwsze powstają biblioteki powiatowe i biblioteki miejskie, na barkach których spoczywa obowiązek tworzenia sieci bibliotek gminnych i małomiejskich oraz punktów bibliotecznych.

Obecnie mija 20 lat działalności tych powiatowych placówek, działalności trudnej ale bardzo zaszczytnej. W każdym niemal powiecie władze doceniając wkład bibliotek i ludzi pracujących na odcinku upowszechniania książki zorganizowały i nadal organizują uroczyste obchody jubileuszowe.

Na 34 jednostki powiatowe do tej pory w 14 powiatach odbyły się imprezy z okazji 20-lecia. Najczęściej organizatorami obchodów były powiatowe oddziały Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego, a samo nasilenie uroczystości przypadało na Dni Oświaty Książki i Prasy, względnie na rozpoczęcie roku kulturalno-oświatowego. Niektóre środowiska wykorzystały obchody biblioteczne na zorganizowanie sesji popularno-naukowych poświęconych upowszechnieniu regionu — pokazania historii powiatu, a także historii i działalności bibliotek, niekiedy też łączono uroczystości 20-lecia z objazdem bibliotek na terenie powiatu.

A oto kalendarz tych uroczystości:

- V 1965 — Oborniki
- V 1965 — Koło
- X 1965 — Jarocin
- V 1966 — Września
- V 1966 — Ostrów
- X 1966 — Kępno
- X 1966 — Krotoszyn
- X 1966 — Słupca
- X 1966 — Trzcianka
- V 1967 — Śrem
- IX 1967 — Czarnków
- IX 1967 — Wolsztyn
- II 1968 — Piła
- V 1968 — Nowy Tomyśl

Na krótkie omówienie zasługują 4 programy tych uroczystości:

1. Jarocin

Organizatorem obchodu 20-lecia było Wielkopolskie Towarzystwo Kulturalne — oddział powiatowy. Program obejmował referaty: Historia bibliotek na terenie pow. jarocińskiego oraz wykopaliska prehistoryczne na terenie powiatu jarocińskiego. W uroczystości wzięli udział, poza bibliotekarzami powiatu, sekretarz KP PZPR, przewodniczący, z-ca przewodniczącego i sekretarz PPRN, prezes i sekretarz ZSL, prezes SD.

2. Września

Uroczystość 20-lecia biblioteki połączono z 65 rocznicą Strajku Dzieci Wrzesińskich. Z tej okazji oddano PiMBP nowe, piękne pomieszczenia oraz otwarto Muzeum Regio-

nalne im. Dzieci Wrzesińskich — obie te placówki kulturalno-oświatowe urządzono w odrestaurowanym historycznym budynku Strajku Szkolnego z 1901 r.

W uroczystościach wzięli udział, poza wszystkimi władzami powiatowymi, I sekretarz KW PZPR tow. J. Szydłak, prezes WK ZSL — tow. J. Wroniak, z-ca przewodniczącego PWRN — tow. Z. Kwaśniewski, Kurator Okręgu Szkolnego Poznańskiego — tow. J. Stoiński, przedstawiciel Wydziału Kultury WRN, z-ca dyrektora WBP.

Program uroczystości obejmował zwiedzenie PiMBP i otwarcie Muzeum oraz występy artystyczne. Po zwiedzeniu biblioteki tow. J. Szydłak wpisał do kroniki następujące zdanie: „W dniu otwarcia tak pożytecznego ośrodka krzewienia oświaty i kultury życzę wszystkim pracownikom dużo zadowolenia z tej tak społecznie pożytecznej działalności”.

3. Trzcianka, Piła

Należy podkreślić duży wkład władz powiatowych i miejskich, aktywność kulturalno-oświatową a także biblioteczną w organizację jubileuszowych imprez. Podstawowym punktem programu były referaty w Trzciance — Historia powstania i rozwoju sieci bibliotecznej, w Pile — Historia MBP, jej osiągnięcia w minionym XX-leciu i perspektywy dalszego rozwoju oraz Książka w służbie Ziemi Zachodnich; w Pile na zakończenie uroczystości odbyło się spotkanie z Eugeniuszem Paukszta i Jerzym Mańkowskim. W jednym i drugim przypadku w uroczystościach wzięli udział przedstawiciele władz powiatowych i miejskich, dyrektor WBP, którzy z okazji jubileuszy bibliotek złożyli pracownikom serdeczne życzenia dalszych osiągnięć w upowszechnianiu książki na Ziemiach Zachodnich.

4. Słupca

Mimo, że powiat ten jest jednym z najmłodszych w woj. poznańskim (powstał w 1956 r.), bardzo uroczyście władze

miejscowe obchodziły 20-letnie działanie MBP przekształconej potem w PiMBP.

Biblioteczne uroczystości jubileuszowe połączono z 770-leciem Słupcy i z tej też okazji zorganizowano sesję popularno-naukową, której program obejmował następujące prelekcje: wykopaliska archeologiczne w Łądzie, Historia miasta Słupcy, Biblioteki wczoraj a dziś. Po części oficjalnej nastąpiła część artystyczna w wykonaniu dzieci Szkoły Podstawowej nr 2 w Słupcy.

Na zakończenie uroczystości zorganizowany objazd placówek powiatu (Ostrowite, Kowalewo, Strzałkowo, Zagórów) pokazał władzom i gościom ogrom pracy jaką wykonały biblioteki tego powiatu w zakresie czytelnictwa.

Mgr Czesława Gruszczyńska
Kierownik PiMBP w Jarocinie

PRZEBYTA DROGA

Tradycje bibliotekarstwa powszechnego na terenie powiatu jarocińskiego do roku 1939 były znikome. Czytelnictwo oparte na działalności małych biblioteczek związanych organizacyjnie z różnego rodzaju instytucjami i towarzystwami nie miało zapewnionego rozwoju. Skromne ilościowo księgozbiory istniejących do wojny bibliotek uległy zniszczeniu przez okupanta. Nieliczne zaledwie egzemplarze znalazły się w rękach prywatnych. W tej sytuacji powołanie do życia po wyzwoleniu biblioteki napotykało na duże trudności, jakkolwiek myśl utworzenia takiej placówki powstała już w połowie 1945 r. Zamierzenie to udało się zrealizować dopiero w październiku, a więc mimo wszystko na kilka miesięcy przed ukazaniem się Dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. W październiku bowiem powstał załączek Biblioteki Powiatowej. Uzyskano na ten cel skromny lokal w wypalonej części zamku na drugim piętrze, wyposażono go tymczasowo w stary sprzęt. Fakt ten stworzył minimum umożliwiające rozpoczęcie pracy. Nader skromny zbiór książek zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym, na który składały się szczątki bibliotek przedwojennych nakazał skoncentrować cały wysiłek na pomnażanie zbiorów. Skierowano więc do społeczeństwa apel o przyjęcie w tym względzie z pomocą. W odpowiedzi na apel grupa mieszkańców przekazała bibliotece własne zasoby książkowe. Jakkolwiek plon tej akcji był ilościowo względnie obfity, to jednak przydatność biblioteczna wielu książek była minimalna, tak ze względu na treść jak i stopień zniszczenia. Po przeprowadzonej selekcji darowanych książek do biblioteki

zakwalifikowano około 320 egzemplarzy. W pierwszych dniach grudnia, po wstępnym opracowaniu, udostępniono je czytelnikom. Do końca tego miesiąca 20 pierwszych czytelników wypożyczyło 85 tomów.

Działalność biblioteki w pierwszych miesiącach jej istnienia nie miała żadnego oparcia finansowego, nawet na opłacenie pracownika. Dopiero od lutego 1946 r. Inspektorat Szkolny przeznaczył jeden etat nauczycielski dla kierownika biblioteki. Rok 1946 stworzył zdecydowanie realniejsze warunki rozwoju młodej placówki. Pierwsze „Święto Oświaty” przyniosło bogaty plon. Książki wpłynęły zarówno z darów jak i z zakupu z funduszu zbiórkowego. Za zebraną w tym dniu gotówkę zakupiono 600 woluminów. Były to pierwsze nowe książki dla biblioteki.

Z dniem 15 października 1946 r. bibliotekę przejął Wydział Powiatowy. Od tej chwili zagwarantowany został systematyczny rozwój biblioteki. W oparciu o stały budżet biblioteka jarocińska zaczęła przybierać charakter ustabilizowanej placówki kulturalno-oświatowej. Wprawdzie lokal pozostawał jeszcze ten sam, ale częściowo nowy sprzęt biblioteczny zmienił jego oblicze. Zakupiono bowiem 10 typowych regałów. Poza wyposażeniem w nowe urządzenie, zakupiono również z budżetu 300 książek i oprawiono 517 egzemplarzy książek starych. Przydzielenie w listopadzie tego roku drugiego etatu placówce, umożliwiło rozszerzenie działalności, a przeszkolenie na centralnym kursie bibliotekarskim kierownika, zagwarantowało fachowe prowadzenie biblioteki.

W związku z powstaniem w tym czasie biblioteki przy Domu Kultury Biblioteka Powiatowa nie przyjmowała indywidualnych czytelników, robiąc jedynie ustępstwa na rzecz uczących się oraz nauczycieli, ponieważ tutejszy księgozbiór, pomimo niedostatków, umożliwiał lepsze zaopatrzenie w potrzebną im literaturę. W takiej sytuacji Biblioteka Powiatowa mogła skoncentrować się na organizowaniu sieci bibliotecznej w powiecie. Budowa placówek bibliotecznych w terenie była zadaniem o tyle trudnym, że początkowo istniało tam wiele innych potrzeb, jak również dlatego, że w powiecie brak było odpo-

wiednich tradycji, a zatem zrozumienia władz gminnych dla roli bibliotek. Stąd też organizację bibliotekarstwa w powiecie rozpoczęto od zakładania nowych punktów bibliotecznych. Ta forma zaopatrzenia terenu w książki nie wymagała bowiem żadnych świadczeń ze strony zarządów gminnych.

Ówczesny teren pracy czytelniczej, to pierwotne granice powiatu, obejmujące częściowo obecny powiat pleszewski. W tym układzie pod koniec 1946 r. działały 4 punkty biblioteczne: w Gołuchowie, Jaraczewie, Kotlinie i Kowalewie. Ponadto w mieście powstały 2 punkty w szpitalu i koszarach.

Obok organizacji sieci punktów bibliotecznych w terenie, Biblioteka Powiatowa w 1946 r. zapoczątkowała działalność instrukcyjną, wychodząc z nią początkowo nawet poza granice powiatu. Ustabilizowana już względnie placówka jarocińska stanowiła mianowicie punkt konsultacyjny dla kandydatów na kierowników bibliotek w innych powiatach województwa, a przeszkolony personel bywał często oddelegowany przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego bądź dla udzielania instruktażu w zainteresowanych powiatach, bądź też dla przeprowadzenia zajęć na konferencjach szkoleniowych.

W początku 1947 r. mieszkańcy Jarocina zostali pozbawieni biblioteki Domu Kultury, który zaprzestał działalności. Ten fakt skierował cały wysiłek na zorganizowanie biblioteki miejskiej. Już w maju tego roku Miejska Biblioteka Publiczna rozpoczęła pracę, bazując na księgozbiorze b. Domu Kultury oraz w większej części na książkach dopożyczonych z Biblioteki Powiatowej (800 woluminów). Nowa placówka biblioteczna została tymczasowo umieszczona również w Zamku w małym lokalu na pierwszym piętrze. Pomimo trudnych warunków lokalowych i całego szeregu innych niedociągnięć rozpoczęto akcję propagandową. W wypalonym holu Zamku zorganizowano w maju dużą wystawę, która ściągnęła kilkaset osób zwiedzających. Efekt wystawy — pierwszej tego typu w historii Jarocina — przysporzył bibliotece w kilku dniach około 100 czytelników.

Poza pracą organizacyjno-czytelniczą i instruktażową, biblioteka na polecenie KOSP rozpoczęła działalność szkoleniową.

W grudniu 1947 r. zorganizowano w oparciu o jarocińską bibliotekę kursokonferencję dla bibliotekarzy powiatów: jarocińskiego, krotoszyńskiego i śremskiego. Z powiatu jarocińskiego brało udział 15 osób.

Bilans osiągnięć 1947 roku zamknięto 3109 woluminami, 20 punktami bibliotecznymi, 764 czytelnikami oraz 21 302 wypożyczeniami.

Oddzielnego omówienia wymaga organizacja bibliotek gminnych. W 1947 r. ukonstytuowały się na terenie powiatu gminne komitety biblieczne. W wyniku ich działalności powstały w kilku miejscowościach załazki miejskich i gminnych bibliotek, które jednak ze względu na przeważającą ilość książek dopożyczonych z PBP traktowano jako punkty biblieczne. W istocie były to już samodzielne placówki biblieczne z opłacanym kierownikiem. Były to: Pleszew m. (St. Łagodziński), Żerków m. (Sz. Kaczmarek), Gołuchów (J. Zygmuntówna), Kottlin (H. Stefaniak), Nowe Miasto (W. Koch).

Kolejny rok kalendarzowy (1948) zamknięto przyrostem 1631 nowych książek, pochodzących z zakupu (893 wol.) oraz z subwencji Ministerstwa Oświaty (738 wol.). Oprawiono 700 egz. Ze sprzętu zakupiono regał na czasopisma, katalogi i maszynę do pisania. W owym czasie był to pokaźny dorobek.

Lata 1948 i 1949 przyniosły zakrojoną na szeroką skalę ogólnopanstwową akcję organizowania bibliotek gminnych. Poszczególnym gminom przydzielono 500-tomowe komplety książek. W celu zapewnienia właściwego prowadzenia tych bibliotek zorganizowano już w kwietniu kurs. Na kursie tym przeszkolono 11 osób. Zajęcia na tym kursie prowadzili poza personelem miejscowym, wizytator F. Mierniczak i kier. PBP z Gostynia — P. Laurentowski.

Rozwój biblioteki, wzrost księgozbioru oraz coraz szerszy zakres czynności skłoniły władze powiatowe do przydzielenia dalszego — trzeciego już etatu. Łącznie z pracownikiem Biblioteki Miejskiej personel biblieczny składał się z 4 osób na pełnych etatach.

Bołączką dającą się coraz bardziej we znaki były nieodpowiednie lokale, które biblioteki zajmowały. Sprawa trudna do

rozwiązania w tym okresie. Szeregu projektów, z różnych względów nie można było zrealizować. Wreszcie zdecydowano przenieść ośrodek zdrowia, a zwolniony przezeń budynek przy ul. Nowotki po b. szkole wydziałowej zaadaptować na cele biblioteczne. Rozpoczęto prace wstępne. W tym jednak czasie Ministerstwo Oświaty zdecydowało umieścić w Jarocinie Państwowy Ośrodek Kształcenia Bibliotekarzy. To wpłynęło na zmianę pierwotnych planów. Biblioteka, przewidziana jako warsztat praktyk dla uczestników kursów, pozostała pod wspólnym dachem w odbudowanej części Zamku. Odbudowa tego obiektu, a więc i pozbawienie biblioteki dotychczasowych lokali zbiegło się z zakładaniem bibliotek gminnych. Był to najtrudniejszy dla Biblioteki Powiatowej okres pracy: w jednym małym pomieszczeniu musiano opracować 7000 książek, przeznaczonych dla bibliotek terenowych.

Pomimo tych trudności w przeciągu pół roku na terenie powiatu zorganizowano i uruchomiono 8 bibliotek i 72 punkty biblioteczne. Ta trudna i pionierska praca nad upowszechnianiem czytelnictwa na wsi spadła na bibliotekarzy — społeczników, którymi w tym czasie byli w 80% nauczyciele (dzisiaj jest sytuacja odwrotna, gdyż nauczyciele stanowią tylko 20% kierowników punktów bibliotecznych). Pozostali bibliotekarze to rolnicy, ich żony, córki i synowie. Książkę wypożyczano o każdej porze dnia. Co gorliwsi propagatorzy czytelnictwa domagali się coraz to nowych książek. Mleczarek wiozący paczkę książek, chłopak maszerujący z książkami w plecaku, dziewczyna jadąca na rowerze z siatką wypchaną książkami, to zjawisko często wówczas spotykane na wiejskich drogach powiatu. Najróżniejszymi drogami zdobywała sobie książka prawo obywatelstwa wśród tutejszego społeczeństwa. Czytano indywidualnie, czytano zespołowo, czytano głośno przy wieczornych zajęciach domowych. ~~Rósł~~ dorobek materialny bibliotek publicznych, wzrastał dorobek czytelniczy. Podczas gdy w roku 1948 majątek Biblioteki Powiatowej wynosił ponad 550 tys. zł (w starej walucie), to w rok później wyrażał się już cyfrą 3 mln. zł (w tym książki 1,7 mln. zł). Zasoby książkowe wzrosły do 21,5 tys. woluminów, w tym Biblioteki Powiato-

wej do 10 tys. Na jednego mieszkańca przypadało wówczas 0,3 książki.

Do nowych lokali przeniosła się Biblioteka Powiatowa w czerwcu 1949 r., poszerzając stopniowo zakres swoich czynności. Uzyskane lokale wymagały nowego wyposażenia, księgozbioru podręcznego, większej ilości personelu. Wszystkie te potrzeby zostały stopniowo zaspokojone.

W lutym 1951 r. uruchomiono czytelnię dla dorosłych, z której w przeciągu roku skorzystało 3500 osób. Poza placówką miejscową, obsługującą w tym czasie 16% ogółu mieszkańców Jarocina, biblioteki terenowe wraz z punktami bibliotecznymi skupiały wokół siebie coraz liczniejszych czytelników; 11 bibliotek terenowych oraz 94 punkty biblieczne zarejestrowały 6500 czytelników. Wzrosła również aktywność czytelników, którzy osiągnęli przeciętną wypożyczeń 20 t./czyt.

Przyłączenie do powiatu jarocińskiego nowej gminy Szymanowice, pociągnęło za sobą nowe problemy i trudności dla biblioteki. Teren ten, zaniedbany gospodarczo i kulturalnie, nie był łatwy do zapoczątkowania pracy czytelniczej. Pomimo tego na koniec 1950 r. zanotowano dość duży sukces w tej gminie. Z biblioteki gminnej i 6 punktów bibliecznych korzystało już 348 czytelników, na których koncie zapisano 5,5 tys. wypożyczeń. Była to ostatnia placówka zamykająca pełną sieć bibliotek gminnych. Od tego czasu pracę ukierunkowano na rozwój istniejących placówek, udoskonalenie metod pracy, poszerzenie form pracy. Zadanie to nie było łatwe, ponieważ duży wysiłek wkładany w szkolenie bibliotekarzy przynosił nikłe efekty ze względu na częste zmiany personalne. Dotyczy to zarówno pracowników miejscowych jak i terenowych.

Niezależnie od trudności już w początkach lat pięćdziesiątych biblioteki powiatu zaczęły wychodzić poza ramy tradycyjnej pracy bibliotecznej, tj. wyłącznie wypożyczania książek. Udział we współzawodnictwie o tytuł najlepszej biblioteki zadeklarowały wszystkie placówki stałe i 90% punktów bibliecznych. W efekcie tej akcji, w 1952 r. punkt biblieczny w Ludwinowie (gmina Żerków) zdobył palmę pierw-

szeństwa w województwie i czołowe miejsce w kraju. Duże efekty zanotowały biblioteki w akcji walki z analfabetyzmem. Ponadto organizowano lokalne konkursy czytelnicze. Od 1951 r. rozpoczęto organizować spotkania autorskie oraz większe imprezy biblioteczne. O ilości i poziomie niektórych z nich świadczy przyznanie bibliotece przez Ogólnopolski Komitet Obchodu Roku Mickiewiczowskiego pamiątkowego medalu — „W uznaniu wybitnych zasług na polu popularyzacji twórczości i postaci wielkiego Poety polskiego” — wybitego z okazji setnej rocznicy śmierci Adama Mickiewicza.

Wystawy zapoczątkowane wspomnianą już ekspozycją w 1947 r., były kontynuowane i coraz lepiej opracowywane zarówno pod względem formy jak i treści. Obejmowały one kilkadziesiąt metrów powierzchni wystawowej. Wspólnie z powiatem gostyńskim zorganizowano np. w roku 1948 wystawę pt. „Od papieru do rąk czytelnika”. Ekspozycję tę obejrzało 4,5 tys. osób. Należy tutaj wspomnieć, że z tej okazji wydano przewodnik po wystawie, który przez długie lata służył nauczycielom w prowadzeniu zajęć z nauki o książce.

Dalszym krokiem naprzód było utworzenie w styczniu 1952 r. oddziału dziecięcego, który był jednym z pierwszych na terenie województwa. Powstanie biblioteki dla dzieci podniosło znacznie procent czytających. Duża czytelnia dziecięca umożliwiła prowadzenie systematycznej pracy z dziećmi. Rozpoczęto wieczory bajek oraz różnego rodzaju imprezy jak: teatryk cieni, inscenizacje, kukielki. W 1953 r. odbyło się pierwsze spotkanie młodych czytelników z autorem książek dziecięcych, Janem Brzechwą. Imprezy te wiązały dzieci z ich biblioteką. Powstał aktyw dziecięcy, żyjący biblioteką i jej sprawami. Ścisła w tym czasie współpraca z bibliotekami szkolnymi zapewniała lepsze i szersze oddziaływanie bibliotek na najmłodszych czytelników. Szczególnie cenna była współpraca ze szkolną biblioteką przyzakładową przy Szkole nr 1, prowadzoną wówczas przez Janinę Lebensartową. Urządzano wspólne imprezy, prowadzono wspólne badania czytelnicze, ustalano wspólny kierunek działania.

Reorganizacja podziału administracyjnego wsi w 1955 r. i powołanie w miejsce gmin — gromad, postawiły Bibliotekę Powiatową w obliczu konieczności odpowiedniej rozbudowy sieci bibliotek gromadzkich. Zanim jednak do tego doszło, dotychczasowe biblioteki gminne pełniły funkcje bibliotek rejonowych, obsługując własną gromadę oraz pozbawione bibliotek gromady sąsiednie. Obecnie powiat dysponuje pełną siecią biblioteczną oraz jedną filią. Powracając do roku 1955 należy przypomnieć fakt połączenia bibliotek powiatowych i miejskich. W Jarocinie była to jednak tylko formalność, polegająca na scaleniu majątku. Faktycznie biblioteki te stanowiły zawsze jedną instytucję. Poszerzając stopniowo zakres usług na rzecz czytelników, biblioteka podjęła i rozwinęła działalność informacyjno-bibliograficzną. I tak w jednym tylko kwartale, już w 1951 r. zanotowano 30 udzielonych informacji. W tym również roku opracowano 3 zestawy bibliograficzne. Od 1953 r. biblioteka prowadzi wypożyczenia międzybiblioteczne.

Jednym z pierwszoplanowych poczynań było zawsze doszkalać kadry biblioteczną. Szkoleniem obejmowano zarówno stałych pracowników, jak i kierowników punktów bibliotecznych. Poza tradycyjnymi formami szkolenia, organizowano już od 1951 r. wyjazdy szkoleniowe. Zajęcia odbywały się kolejno w każdej bibliotece terenowej. Kierowników punktów szkolono na rejonowych konferencjach obejmujących 2—3 gmin (gromad). W 1952 roku zorganizowano wyjazd szkoleniowy do bibliotek województwa krakowskiego, a w latach późniejszych do Łodzi, Warszawy, Wałbrzycha, Kalisza.

Mówiąc o udziale Biblioteki Powiatowej w szkoleniu bibliotekarzy, nie można pominąć zaangażowania jej w prowadzeniu praktyk dla kandydatów do zawodu z terenu całego kraju. Krótkie, kilkudniowe praktyki odbyło w bibliotece około 700 osób. Z kilkutygodniowych praktyk korzystało przeszło 100 osób. Uczestnikami praktyk, poza słuchaczami POKB, byli np.: w roku 1949 kursanci Centralnego Ośrodka Oświaty Dorosłych TURiL z Warszawy, uczniowie liceów bibliotekarskich

z Warszawy, Krakowa, Wrocławia, Bydgoszczy, bibliotekarze kontynuujący POKKB.

Na przestrzeni 22 lat istnienia biblioteka przyjęła 15 wycieczek bibliotekarzy zagranicznych z takich krajów jak: ZSRR, Czechosłowacja, NRD, Bułgaria, Chiny, Kuba, Francja, Dania, Anglia, USA i in.

Pomimo dość częstych zmian w kadrze Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jarocinie (ogółem przewinęło się przez bibliotekę 40 pracowników), 50% personelu, to osoby o stażu powyżej 10 lat. Jedną z pracowniczek, Stefania Hądzalek, wypracowało sobie po 20 latach emeryturę. O związaniu części pracowników z zawodem i problemami bibliotekarstwa świadczy fakt, że już w 1948 r. cały ówczesny personel biblioteki należał do Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich.

W ciągu ostatnich kilku lat unowocześniono pomieszczenia, przebudowano oddział dziecięcy, wyposażono w nowy sprzęt wypożyczalnię dla dorosłych i czytelnię. W tej ostatniej wyodrębniono czytelnię czasopism. Najbliższe lata przyniosą dwa samodzielne, dostosowane do współczesnych potrzeb obiekty biblioteczne w Mieszkowie i Jaraczewie.

Zestawiła: Wiktoria Dudziak
Instruktor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

PIONIERZY BIBLIOTEKARSTWA WIELKOPOLSKIEGO*

I. Organizatorzy bibliotekarstwa i czytelnictwa w województwie

Z o f i a W i e c z o r e k — kustosz, z-ca dyrektora Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu. W zawodzie bibliotekarskim pracuje od 1 kwietnia 1946 roku. Pełniła kolejno następujące funkcje: kierownika PBP w Poznaniu, kierownika działu Instrukcyjno-Metodycznego Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu, z-cy dyrektora Woj. i Miejskiej Bibl. Publ., a w latach 1960—1964 dyrektora Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu. Od 1964 roku do chwili obecnej z-cy dyrektora Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu.

M a r i a n S ł o b o d z i a n — st. bibliotekarz, instruktor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu. W zawodzie bibliotekarskim pracuje od 1 września 1947 roku. Pełnił kolejno następujące funkcje: kierownika PiMBP w Wągrowcu, kierownika Samodzielnego Referatu Bibliotek w Wydziale Kultury Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu, a od 1960 roku instruktora Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu.

II. Kierownicy bibliotek powiatowych i miejskich — organizatorzy sieci bibliotek i czytelnictwa na terenie powiatów

J a n i n a P a w e ł a — bibliotekarz. Od 16 lutego 1945 r. kierownik MBP, a od 1 stycznia 1956 r. PiMBP w Słupcy.

* --- bibliotekarze z 20-letnim i dłuższym stażem pracy.

Mgr Czesława Gruszczyńska — st. bibliotekarz. Od 15 października 1945 r. kierownik PiMBP w Jarocinie.

Julian Śmielecki — bibliotekarz. W latach 1945—1962 kierownik MBP w Gnieźnie, a od 1 września 1962 r. kierownik Filii tej biblioteki.

Hieronim Kupczyk — st. bibliotekarz. Od 1 kwietnia 1946 r. kierownik PBP w Ostrowie Wlkp.

Mgr Helena Śmigielska — kustosz. Od 1 października 1946 r. kierownik PBP w Lesznie.

Zbigniew Dudek — st. bibliotekarz. Od 1 lipca 1947 r. kierownik PiMBP w Czarńkowie.

Kazimierz Gabryelczyk — st. bibliotekarz. Od 1 września 1947 r. kierownik PiMBP w Wolsztynie.

Zofia Narkiewicz — st. bibliotekarz. Od września 1948 r. kierownik MBP w Pile.

III. Pracownicy bibliotek powiatowych i miejskich m. wydzielonych

Czesława Skrzypińska — bibliotekarz. Kierownik Działu Gromadzenia, Opracowania i Udostępniania MBP w Gnieźnie. Pracuje od 27 stycznia 1945 r.

Helena Czerwińska — pomocnik bibliotekarza. Pracownik PiMBP w Obornikach od 1 września 1945 r. Pełniła funkcje kierownika, instruktora i pracownika wypożyczalni tej placówki.

Stefania Peda — bibliotekarz. Kierownik wypożyczalni PiMBP w Kole; pracuje od 1 kwietnia 1946 r.

Rozyna Syroczyńska — młodszy bibliotekarz. Kierownik Działu Gromadzenia, Opracowania i Udostępniania PiMBP w Chodzieży. Pracuje od 15 lutego 1947 roku.

Waleria Morek — młodszy bibliotekarz. Kierownik Działu Gromadzenia, Opracowania i Udostępniania PiMBP w Śremie. Pracuje od 1 kwietnia 1947 r.

IV. Kierownicy Miejskich Bibliotek Publicznych miast nie stanowiących powiatów

Irena Lipińska — młodszy bibliotekarz. Kierownik MBP w Sulmierzycach pow. Krotoszyn. Pracuje od 1 marca 1947 r.

Gabriela Rosik — młodszy bibliotekarz. Kierownik MBP w Zdunach pow. Krotoszyn. Pracuje od 1 sierpnia 1948 r.

V. Kierownicy gromadzkich bibliotek publicznych

Ludmiła Szulc — pomocnik bibliotekarza. Kierownik GBP w Rokietnicy, pow. Poznań. Pracuje od 1 grudnia 1945 r.

Ludwik Asłanowicz — bibliotekarz. Kierownik GBP w Łaskach pow. Kępno. Pracuje od 3 maja 1946 r.

Teodozja Krzyżyńska — młodszy bibliotekarz. Kierownik GBP w Moraczewie pow. Leszno. Pracuje od 1 stycznia 1948 r.

Zebrała: Emilia Skowronkowa
Bibliotekarz Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

ODZNACZENI I NAGRODZENI

1. Ludwik Asłanowicz — kierownik GBP Laski pow. Kępno:
Srebrny Krzyż Zasługi
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
2. Stefan Borowski — kierownik PiMBP w Chodzieży:
Medal Zwycięstwa i Wolności
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
3. Zdzisław Dąbek — kierownik GBP Świątno pow. Wolsztyn:
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
4. Eleonora Długosz — kierownik GBP Kaczory pow. Chodzież:
Złoty Krzyż Zasługi
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego (dwukrotnie)
5. Zbigniew Dudek — kierownik PiMBP w Czarnkowie:
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
6. Wiktoria Dudziak — instruktor WBP w Poznaniu:
Złoty Krzyż Zasługi
Medal X-lecia Polski Ludowej
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
7. Kazimierz Gabryelezyk — kierownik PiMBP w Wolsztynie:
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury

8. Antonina Gantkowska-Jasińska — kierownik PiMBP we Wrześni:
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
9. Czesława Gruszczyńska — kierownik PiMBP w Jarocinie:
Złoty Krzyż Zasługi
Srebrny Krzyż Zasługi
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
10. Paulina Grzybczyńska — kierownik GBP Ryczywół pow. Oborniki:
Złoty Krzyż Zasługi
11. Krystyna Kaźmierowska — kierownik działu WBP w Poznaniu:
Brązowy Krzyż Zasługi
12. Olimpia Krajnik — kierownik PiMBP w Trzciance:
Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski
Złoty Krzyż Zasługi
Srebrny Krzyż Zasługi
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
13. Czesław Krolek — kierownik PiMBP w Nowym Tomysłu:
Brązowy Krzyż Zasługi
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
14. Romuald Krygier — kierownik PiMBP w Szamotulach:
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
15. Hieronim Kupezyk — kierownik PBP w Ostrowie:
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego

16. Antoni Marcinek — kierownik GBP Włoszakowice pow. Leszno:
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
17. Pelagia Mądrowska — kierownik GBP Dzierżąno pow. Trzcianka:
Brązowy Krzyż Zasługi
18. Zofia Narkiewicz — kierownik MBP w Pile:
Srebrny Krzyż Zasługi
19. Janina Paweła — kierownik PiMBP w Słupcy:
Srebrny Krzyż Zasługi
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
20. Jan Piaszczyński — kierownik GBP Kąkolewo pow. Leszno:
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
21. Zofia Płatkiewicz — kierownik działu WBP w Poznaniu:
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
22. Floriana Ratajczak — pracownik WBP w Poznaniu:
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
23. Jan Schubert — kierownik MBP w Ostrowie:
Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski
Medal X-lecia Polski Ludowej
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa Poznańskiego
24. Anna Siwakowa — kierownik GBP Sieroszewice pow. Ostrów:
Złoty Krzyż Zasługi
Srebrny Krzyż Zasługi
25. Marian Słobodzian — instruktor WBP w Poznaniu:
Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski
Srebrny Krzyż Zasługi
Medal X-lecia Polski Ludowej
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury

26. Danuta Stępczak — kierownik MBP w Lesznie:
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa
Poznańskiego
27. Helena Śmigielska — kierownik PBP w Lesznie:
Złoty Krzyż Zasługi
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa
Poznańskiego
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
28. Bronisław Tomaszewski — kierownik GBP Plewiska pow.
Poznań:
Srebrny Krzyż Zasługi
29. Helena Turowska — pracownik wypożyczalni PiMBP
Szamotuły:
Brązowy Krzyż Zasługi
30. Zofia Wieczorek — z-ca Dyrektora WBP w Poznaniu:
Złoty Krzyż Zasługi
Srebrny Krzyż Zasługi
Medal X-lecia Polski Ludowej
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury
Odznaka Honorowa SBP
31. Maria Wolicka — kierownik GBP Blizanów pow. Kalisz:
Srebrny Krzyż Zasługi
Odznaka 1000-lecia Państwa Polskiego
Odznaka Honorowa za Zasługi dla Rozwoju Województwa
Poznańskiego
32. Klementyna Zięciakowa — kierownik PiMBP Rawicz:
Odznaka: Zasłużony Działacz Kultury

Indywidualne Nagrody Województwa Poznańskiego i Miasta
Poznania za Upowszechnienie Kultury otrzymali:

- 1965 r. — Czesław Krolek, kierownik PiMBP Nowy Tomyśl
- 1966 r. — Hieronim Kupezyk, kierownik PBP Ostrów
- 1967 r. — Klementyna Zięciakowa, kierownik PiMBP Rawicz
- 1968 r. — Helena Śmigielska, kierownik PBP w Lesznie.

Zebrała: Wiktoria Dudziak

Instruktor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

Z 20-LETNIM STAŻEM BIBLIOTEKARSKIM PRZESZLI NA RENTĘ I EMERYTURĘ

1. **Helena Bąk** — pomocnik bibliotekarza, długoletni kierownik wypożyczalni PiMBP w Rawiczu. Zatrudniona w bibliotekarstwie od 1948 roku. Przeszła na emeryturę z dniem 1 stycznia 1968 r.
2. **Adamina Dąbkowska** — kustosz, długoletni kierownik MBP w Kaliszu i organizator czytelnictwa na terenie Kalisza. Pracę w bibliotekarstwie rozpoczęła już w 1927 roku. Przeszła na emeryturę z dniem 1 lipca 1966 r.
3. **Stefania Hądzekowa** — młodszy bibliotekarz, długoletni pracownik PiMBP w Jarocinie. Zatrudniona w bibliotekarstwie od 16 października 1946 r. Przeszła na emeryturę z dniem 1 lipca 1967 r.
4. **Tadeusz Słodzinka** — kustosz, długoletni instruktor WBP w Poznaniu. W bibliotekarstwie pracuje od 1 października 1948 r. W sierpniu 1968 r. przeszedł na rentę inwalidzką.

Zestawiła: Wiktoria Dudziak
Instruktor Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Biblioteki Wojewódzkiej i Bibliotek Powiatowych

Leonard Młotkiewicz — kierownik PiMBP w Turku w latach 1952—1958, a później instruktor.

Zginął w czasie pełnienia obowiązków służbowych 15 września 1958 roku.

Ryszard Lewandowski — bibliograf WBP w Poznaniu w latach 1959—1962, a później PiMBP w Sanoku woj. rzeszowskie.

Zmarł śmiercią tragiczną w maju 1964 roku.

Janusz Jarzębski — bibliograf WBP w Poznaniu.
Zmarł tragicznie 1 czerwca 1963 roku.

Piotr Laurentowski — kierownik PiMBP w Gostyniu w latach 1947—1964. Organizator sieci bibliotecznej i czytelnictwa powiatu gostyńskiego. Żołnierz i bojownik o wolność, Powstaniec Wielkopolski, uczestnik bitwy o Narwik.

Zmarł 22 października 1964 roku.

Stanisław Pytliński — organizator i pierwszy dyrektor WBP w Poznaniu, długoletni kierownik działu organizacyjno-administracyjnego tej placówki. Uczestnik Powstania Wielkopolskiego i Kampanii Wrześniowej, więzień Warowni VII i Żabikowa k/Poznań.

Zmarł 6 kwietnia 1968 roku.

Mgr Ludgarda Pawlańczyk

Kierownik Działu Inform.-Bibliogr. Woj. Bibl. Publ.
w Poznaniu

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I BIBLIOTEKI TERENOWE W PRASIE POZNAŃSKIEJ

(Wybór)

1951

1. (ri): Wojewódzka Biblioteka Publiczna ma do spełnienia poważne zadania w planie 6-letnim. — GŁOS WIELKOPOL. 1951 nr 48.
2. Myszcynowa Z.: Wieś wielkopolska czyta ... 230 bibliotek gminnych i 1474 punktów bibliotecznych zaspokajają głód książkowy naszej wsi. — GAZ. POZN. 1951 nr 138, ilustr.
3. Myszcynowa Z.: O odpowiednie wyposażenie lokali bibliotek i czytelni. — GAZ. POZN. 1951 nr 144.
4. ri: Współzawodnictwo bibliotek. (województwa: warszawskiego, łódzkiego i poznańskiego). — GŁOS WIELKOPOL. 1951 nr 282.
5. Czer.: Bibliotekarze woj. poznańskiego stanęli do współzawodnictwa. — EXP. POZN. 1951 nr 284.

1952

6. O 200 tysięcy tomów ponad plan zwiększyły się księgozbiory publicznych bibliotek w woj. poznańskim. — EXP. POZN. 1952 nr 60.
7. B: Konkurs na najlepszą bibliotekę. — EXP. POZN. 1952 nr 178.

1953

8. Pierwsza narada bibliotekarzy odbędzie się w Poznaniu. — EXP. POZN. 1953 nr 87.
9. Podolak-Ciesielska Irena: O lepszy styl pracy naszych bibliotekarzy. — GAZ. POZN. 1953 nr 90.
10. Wyniki III etapu konkursu czytelniczego w województwie poznańskim. — EXP. POZN. 1953 nr 123.
11. 35 przodowników czytelnictwa reprezentować będzie woj. poznańskie na zlocie w Warszawie. — EXP. POZN. 1953 nr 127.
12. t: Pracownicy najlepszych bibliotek zostali nagrodzeni premiami pieniężnymi i książkami. — EXP. POZN. 1953 nr 148.
13. T: Wojewódzka Biblioteka Publiczna spełnia doniosłą rolę w ożywieniu prac bibliotek terenowych. Zadaniem najpilniejszym jest stworzenie stałej poradni. — EXP. POZN. 1953 nr 150.
14. Szlakiem Kopernika wędrowali bibliotekarze woj. poznańskiego. — EXP. POZN. 1953 nr 233.

1954

15. t: 42 nowe punkty biblioteczne utworzą bibliotekarze wielkopolscy (dla uczczenia II Zjazdu Partii). — EXP. POZN. 1954 nr 8.
16. W całym województwie radośnie przebiega święto książki — liczne imprezy kulturalne, kiermasze, wystawy, spotkania z pisarzami urozmaicają tegoroczne Dni Oświaty ... — GŁOS WIELKOPOL. 1954 nr 131.
17. Z przebiegu „Dni Oświaty Książki i Prasy”. Uroczystości w miejscach powstań chłopskich. Spotkania z literatami i artystami Stolicy. Powiatowe zloty przodowników czytelnictwa w Wielkopolsce. — GŁOS WIELKOPOL. 1954 nr 135.

18. Tyblewski W.: Wspaniały przegląd naszych osiągnięć kulturalnych. Wyróżnienia dla przodowników czytelnictwa. Imprezy „Gazety Poznańskiej” i „Głosu Wielkopolskiego” zakończyły Dni Oświaty ... — GŁOS WIELKOPOL. 1954 nr 141, ilustr.
19. Nowy Konkurs Czytelniczy Wsi trwać będzie cały rok. — EXP. POZN. 1954 nr 163.
20. Dłużak Florian: Prus, Orzeszkowa, Gorki, Polewoj, Fadiejew — to pisarze najchętniej czytani we wsiach wielkopolskich. — EXP. POZN. 1954 nr 296.

1955

21. Połączenie bibliotek. (Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej z Miejską Biblioteką Publiczną). — GAZ. POZN. 1955 nr 18.
22. Słuszne jest połączenie bibliotek wojewódzkiej z miejską. Nowoutworzona instytucja dysponuje 1.700 tysiącami książek — EXP. POZN. 1955 nr 23.
23. Rebelka Edward: Rok Mickiewiczowski w Wielkopolsce. — Widnokrąg — tyg. dod. GAZ. POZN. 1955 nr 47.
24. F: Województwo poznańskie przoduje w ogólnopolskim konkursie dla czytelników wiejskich. — EXP. POZN. 1955 nr 114.

1957

25. Mieszanka kulturalna. (O podziale Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. E. Raczyńskiego na Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i Miejską Bibliotekę Publiczną im. E. Raczyńskiego). — GŁOS WIELKOPOL. 1957 nr 17.
26. Vogel Marian: Nie tak łatwo rozpowszechniać czytelnictwo. — GŁOS WIELKOPOL. 1957 nr 299.

1958

27. Myszcynowa Z.: Biblioteki mają swoje kłopoty. (O funduszach na zakup książek, wzmianka o powstaniu Wielkopolskiego Towarzystwa Przyjaciół Książki działającego przy Bibliotece Wojewódzkiej w Poznaniu). — GAZ. POZN. 1958 nr 8.
28. Drecki R.: Czy alarm kulturalny? (O spadku czytelnictwa w woj. poznańskim). cz. I, II, II — GAZ. POZN. 1958 cz. I nr 104; cz. II nr 105; cz. III nr 110.

1959

29. Siej M.: Co przygotowuje Wojewódzka Biblioteka Publiczna na Dni Oświaty Książki i Prasy. — GAZ. POZN. 1959 nr 90.
30. (bs): „Dni zwrotu” przetrzymanych książek. (Apel Biblioteki Wojewódzkiej o zwrot książek w Dniach Oświaty, Książki i Prasy). — GAZ. POZN. 1959 nr 101.
31. g: Zakładamy nowe biblioteki wiejskie. — EXP. POZN. 1959 nr 106.

1961

32. WM: Czy znasz najnowszą literaturę radziecką? TPPR przygotowuje wielki konkurs czytelniczy. (Wspólnie z Wojewódzką Biblioteką Publiczną). — EXP. POZN. 1961 nr 32.
33. Poznaj Poznań. Biblioteki. (O Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i jej księgozbiorze). — GŁOS WIELKOPOL. 1961 nr 242.

1962

34. (b): Bibliotekarz — to przede wszystkim działacz kultury. (10-dniowy kurs dla bibliotekarzy bibliotek gromadzkich i małych miejskich). — EXP. POZN. 1962 nr 276.

1963

35. J. P.: Porachunki kulturalne. (Podsumowanie osiągnięć „Roku Bibliotek i Czytelnictwa” przez ob. T. Pekę — kierownika Wydziału Kultury WRN w Poznaniu). — GŁOS WIELKOPOL. 1963 nr 10.

1965

36. (Z. M.): 28.340 czytelników wiejskich wzięło udział w konkursach. („Złoty Kłós” i „Bliżej Książki Współczesnej”). — GAZ. POZN. 1965 nr 102.
37. Z. M.: Zaszczytne miejsce wielkopolskich bibliotekarzy. (Inauguracja roku kulturalno-oświatowego w Pogorzeli. Ogłoszenie wyników ogólnopolskiego współzawodnictwa bibliotekarzy i bibliotek z okazji XX-lecia PRL). — GAZ. POZN. 1965 nr 230.
38. (b): Z Moskwy do N. Tomyśla wędrowała książka ... Biblioteka Wojewódzka robi wiele dobrego dla studiujących zaocznie. — EXP. POZN. 1965 nr 282.

1966

39. Pieprzyk Józef: Książki też chcą mieszkać. — GŁOS WIELKOPOL. 1966 nr 25.
40. Pieprzyk Józef: Algebra czytelnictwa. (Analiza sieci i czytelnictwa za rok 1965). — GŁOS WIELKOPOL. 1966 nr 60.
41. (P): Spotkanie przyjaciół książki. Plon dwóch konkursów. — GŁOS WIELKOPOL. 1966 nr 114.
42. (b): Cenne ambicje miasteczek i gromad — Biblioteki zyskują lepsze warunki pracy. — EXP. POZN. 1966 nr 245.
43. Pieprzyk Józef: Powszechność mądrej książki. Dwudziestolecie bibliotek publicznych. — GŁOS WIELKOPOL. 1966 nr 255.

1967

44. (b): Atrakcyjny konkurs — atrakcyjne nagrody. (Konkurs z okazji Rocznicy Rewolucji Październikowej). — EXP. POZN. 1967 nr 80.
45. (b): Wielkie współzawodnictwo bibliotek. — EXP. POZN. 1967 nr 82.
46. (r): Wielkopolscy bibliotekarze przygotowują zestaw najciekawszych dzieł pisarzy radzieckich. Przed 50 rocznicą Rewolucji Październikowej. — EXP. POZN. 1967 nr 141.
47. Biblioteka Wojewódzka — nareszcie w Pałacu Kultury. — EXP. POZN. 1967 nr 263.
48. (p): Najlepsze biblioteki. (Finał Wielkopolskiego Konkursu Czytelniczego z okazji 50-lecia Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej). — GŁOS WIELKOPOL. 1967 nr 287.

1968

49. Baranowska W.: Książki rolnicze na wsi. — GAZ. POZN. 1968 nr 35.
50. Pieprzyk Józef: Biblioteki i czytelnicy. — GŁOS WIELKOPOL. 1968 nr 76.
51. Pieprzyk Józef: Czytelnie biblioteczne. — GŁOS WIELKOPOL. 1968 nr 79.

Wykaz skrótów:

GAZ. POZN.	— GAZETA POZNAŃSKA
GŁOS WIELKOPOL.	— GŁOS WIELKOPOLSKI
EXP. POZN.	— EXPRESS POZNAŃSKI

Zebrała: mgr Ludgarda Pawlaczyk
Kierownik Działu Inform-Bibliogr. Woj. Bibl. Publ.
w Poznaniu

NASZE KONTAKTY

Wyjazdy stypendialne i podróże służbowe w ramach wymiany kulturalnej z zagranicą:

Dania

17—30. IV. 1948: Zofia Wieczorek — z-ca dyrektora WBP w Poznaniu (wówczas kierownik PBP w Poznaniu)
Julian Śmielecki — kierownik filii bibliotecznej w Gnieźnie (wówczas kierownik MBP w Gnieźnie).
Cel wyjazdu: organizacja i działalność bibliotek powszechnych.
Trasa: Kopenhaga — Nyborg Odense — Srenborg — Aarhus.

NRD

27. IX — 3. X. 1956: Zofia Wieczorek — z-ca dyrektora WBP w Poznaniu.
Cel wyjazdu: udział w konferencji zorganizowanej przez Centralny Instytut Bibliotekoznawstwa w Berlinie na temat udostępniania zbiorów bibliecznych.
Trasa: Berlin — Finsterwalde — Drezno — Poczdam.

Bułgaria

2 — 30. VI. 1959: mgr Leon Pawlak — kierownik Okręgowego Ośrodka Metodycznego Sekcji Bibliotek i Czytelni (wówczas dyrektor WBP w Poznaniu).

Cel wyjazdu: działalność Towarzystwa „Czitaliszte”
Trasa: Sofia — Warna — Tirnowo — Bargas — Ry-
zewe Konary.

Węgry

30. X. — 14. XI. 1962: Zofia Wieczorek — z-ca dyrektora WBP
w Poznaniu (wówczas dyrektor).

Cel wyjazdu: działalność bibliotek powszechnych.

Trasa I: Budapeszt — Békéscsaba — Szeged

Trasa II: Szekszárd — Pécs — Kaposvár — Veszprém
— Budapeszt.

Dania

9 — 30. IX. 1963: Zofia Wieczorek — z-ca dyrektora WBP
w Poznaniu (na zaproszenie indywidualne).

Cel wyjazdu: działalność oświatowa bibliotek powszech-
nych.

Trasa: Kopenhaga — Roskilde — Lyngby — Alborg —
Vra — Thisted — Vesløs — Herning — Silkeborg —
Horsens — Aarhus — Vejlbj-Risskov.

NRD

5 — 21. XI. 1963: mgr Czesława Gruszczyńska — kierownik
PiMBP w Jarocinie.

Cel wyjazdu: szkolenie bibliotekarzy. Służba informa-
cyjno-bibliograficzna.

Trasa: Berlin — Poczdam — Lipsk — Drezno — Pirna
— Laubusch — Seelow — Kitz.

Dania

8. XII. 1963 — 12. I. 1964: mgr Ludgarda Pawlaczyk — biblio-
graf WBP w Poznaniu.

Cel wyjazdu: działalność informacyjno-bibliograficzna.

Trasa: Kopenhaga — Hillerød — Odense — Vejle By
og Amt — Horsens — Aarhus — Vejlbj-Risskov —
Viby — Viborg — Hørsholm — Roskilde.

NRD

21 — 27. IV. 1965: mgr Czesława Gruszczyńska — kierownik PiMBP w Jarocinie, Czesław Krolek — kierownik PiMBP w Nowym Tomyślu, mgr Romuald Krygier — kier. PiMBP w Szamotułach, mgr Helena Smigielska — kierownik PBP w Lesznie, Jan Schubert — kierownik MBP w Ostrowie Wlkp., Emilia Tomczak — pracownik PiMBP w Jarocinie, Klementyna Zięciakowa — kierownik PiMBP w Rawiczu.

(wymiana bezdewizowa)

Cel wyjazdu: wymiana doświadczeń.

Trasa: Poczdam — Berlin — Lipsk — Weimar — Drezno — Budziszyn.

Czechosłowacja

27. XII. 1965 — 5. II. 1966: Andrzej Baumgart — instruktor WBP w Poznaniu.

Cel wyjazdu: budownictwo i wyposażenie bibliotek.

Trasa: Praga — Bratysława — Brno.

NRD

26 — 30. X. 1966: Udział wzięło 28 bibliotekarzy: 5. z WBP w Poznaniu, 7. kierowników PiMBP, 6. instruktorów PiMBP, 6. innych pracowników PiMBP oraz 4. kierowników bibliotek gromadzkich i małych miejskich.

Cel wyjazdu: wymiana doświadczeń.

Trasa: Lipsk — Karl Marks Stadt — Weimar — Erfurt — Drezno — Budziszyn.

Czechosłowacja

27. VI — 4. VII. 1967: W 8-osobowej grupie brali udział: mgr Franciszek Łozowski — dyrektor WBP w Poznaniu, Czesław Krolek — kierownik PiMBP w Nowym Tomyślu.

Cel wyjazdu: system organizacyjny bibliotek czechosłowackich.

Trasa: Brno — Ceske Budejovice — Pilzno — Karlove Vary — Cheb — Praga.

Austria

- 9 — 25. X. 1967: W 3-osobowej grupie wziął udział mgr Franciszek Łozowski — dyrektor WBP w Poznaniu. Cel wyjazdu: system organizacyjny bibliotek oraz metody szkolenia i doszkącania bibliotekarzy. Trasa: Wiedeń — Salzburg — Innsbruck — Graz — Wiedeń.

ODWIEDZILI NAS...

Czechosłowacja

- V. 1956: Bibliotekarze czechosłowaccy.
Trasa: Zbąszynek — Nowy Tomyśl.
12. VI. 1957: Grupa bibliotekarzy z Czechosłowacji.
Zwiedzili WBP i biblioteki na terenie m. Poznania.

Bułgaria

- IX. 1959: Dyrektor biblioteki w Tirnowie.
Zwiedził WBP w Poznaniu i Kórnik.

Chińska Republika Ludowa

- 22 — 24. VIII. 1960: Czang-Len-Sie — kierownik Wydziału Kultury m. Tientsin, Czao-Ci — wykładowca Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Pekijskim, Sun-Szy-Li — dyrektor Biblioteki Prowincjonalnej w Hupei, Czeng-Te-Cing — dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Ludowego w Pekinie. Cel przyjazdu: działalność instrukcyjno-metodyczna. Trasa: WBP w Poznaniu — Jarocin PiMBP i POKB — Kórnik.

Kuba

- 14 — 19. XII. 1964: Olga Andreey — pracownik biblioteki jednego z kubańskich instytutów naukowych. Cel przyjazdu: zapoznanie się z organizacją sieci bibliotek publicznych. Trasa: Pleszew — Jarocin — Kalisz — Nowe Skalmierzyce — Ostrów.

NRD

- 17 — 21. V. 1965: Ilse Schumann — kierownik działu metodycznego WiMBP w Poczdamie,
Brigitte Elser — kierownik PiMBP w Zossen,
Jürgen Kraft — pracownik działu metodycznego WiMBP w Poczdamie,
Dieter Ahlehelm — bibliotekarz MBP w Brandenburgu,
Rudi Germitz — kierownik PiMBP w Rathenow,
Christa Stansch — pracownik działu metodycznego WiMBP w Poczdamie,
Artur Marschall — kierownik PiMBP w Lückenwalde,
Hanna Spiegel — kierownik PiMBP w Oranienburgu.
Cel przyjazdu: wymiana doświadczeń.
Trasa I: Wągrowiec — Nowy Tomyśl — Szamotuły.
Trasa II: Rawicz — Włoszakowice pow. Leszno.
Trasa III: Kórnik — Gołuchów — Jarocin — Kalisz — Ostrów — Poznań.

Bułgaria

- 18 — 19. V. 1965: Dymitr Tobakow — dyrektor WiMBP w Kjustandile.
Cel przyjazdu: kształcenie i doksztalcanie bibliotekarzy.
Trasa: WBP — Biblioteka Zakładowa „Cegielskiego” w Poznaniu — Jarocin POKB.

Dania

- 19 — 20. V. 1965: Elisabeth Strandbygaard — bibliotekarka duńska z Fredriksborg Bibliotek.
Cel przyjazdu: zbiory audiowizualne w bibliotekach publicznych.
Trasa: Rawicz — Włoszakowice pow. Leszno.
- IX. 1965: Drude Lange — kierownik filii bibliotecznej w Kopenhadze.
Cel przyjazdu: działalność oświatowa bibliotek powstecznych.
Trasa: Poznań — WBP — Środa — Pleszew — Jarocin PiMBP i POKB — Kalisz.

NRD

7. X. 1965: E. Sieck i Röber — przedstawiciele Centralnego Instytutu Bibliotekoznawstwa w Berlinie.
Cel przyjazdu: upowszechnienie literatury rolniczej w bibliotekach powszechnych.
Trasa: Wągrowiec — Nowy Tomyśl — Szamotuły.

Chińska Republika Ludowa

26. X. 1965: Przedstawiciele Biblioteki Narodowej w Pekinie.
Cel przyjazdu: praca oświatowa wśród dorosłych.
Trasa: WBP Poznań.

Czechosłowacja

- 16 — 18. XII. 1965: dr Jarmila Burgetowa — dyrektor Departamentu Bibliotek w Ministerstwie Szkolnictwa i Kultury w Pradze,
Inż. Bohuslav Hanusek — wykładowca katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Bratysławie.
Cel przyjazdu: organizacja bibliotek małych miejskich.
Trasa: Jarocin POKB — Środa — Mieszków — Kórnik.
18. VII. 1966: Jan Irmner — kierownik działu bibliograficznego Biblioteki Narodowej w Martinie.
Cel przyjazdu: szkolenie i służba informacyjna.
Trasa: Jarocin PiMBP i POKB.

NRD

12. X. 1966: Erich Sieck — z-ca dyrektora Centralnego Instytutu Bibliotekoznawstwa w Berlinie.
Cel przyjazdu: sprawy szkolenia bibliotekarzy.
Trasa: WBP Poznań.

Anglia

- 13 — 14. X. 1966: Gardner — dyrektor MBP w Luton (pod Londynem).
Cel przyjazdu: działalność bibliotek powszechnych małych miast.
Trasa: Września — Miłosław — Nowy Tomyśl — Lwówek — Grodzisk.

Czechosłowacja

22 — 23. IV. 1967: Jarmila Houskova — redaktor naczelny „Ctenara”.

Cel przyjazdu: wyposażenie bibliotek.

Trasa: Gniezno MBP — Września — Kórnik — Rogalin.

24 — 31. V. 1967: Inspektor Milos Židek, dr Antonin Oplustil — dyrektor Biblioteki Wojewódzkiej im. Jiriho Mahena w Brnie, Milos Papirnik — dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Brnie.

Cel przyjazdu: organizacja sieci bibliotek w Polsce.

Trasa: Biblioteka Główna Uniwersytetu im. A. Mickiewicza — MBP im. E. Raczyńskiego — WBP — Nowy Tomyśl — Miedzichowo pow. Nowy Tomyśl.

29. VI. 1967: Jiri Jedlicka — kierownik PiMBP w Louny.

Cel przyjazdu: organizacja pracy bibliotek stopnia powiatowego, współpraca bibliotek z radami narodowymi.

Trasa: Jarocin — Września — Gniezno.

24 — 26. VI. 1968: Ludmila Jelenska i Zelmira Brozmanova — Rosinska — redaktorki miesięcznika „Citatel” — organu słowackiej bibliotecznej rady w Martinie.

Cel przyjazdu: szkolenie bibliotekarzy, służba informacyjno-bibliograficzna, współpraca bibliotek z radami narodowymi.

Trasa: POKB i PiMBP Jarocin — Września — Gniezno — MBP im. E. Raczyńskiego — WBP — Kórnik.

Zestawiła: Emilia Skowronkova
Bibliotekarz Woj. Bibl. Publ. w Poznaniu

MATERIAŁY METODYCZNO-BIBLIOGRAFICZNE

(wybór)

W okresie lat 1951—1968 zespół pracowników WBP opracował 364 pomoce do pracy z książką, które przekazano bibliotekom terenowym. Poniżej podajemy wybór w/w uwzględniając w nim te materiały, które do tej pory nie straciły na aktualności i naszym zdaniem mogą stanowić pomoc dla bibliotek organizujących i prowadzących pracę oświatowo-wychowawczą.

Całość zestawienia obejmuje następujące działy:

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

- I. BIULETYNY. INFORMATORY. PORADNIKI
- II. POMOCNICZE MATERIAŁY BIBLIOGRAFICZNE
- III. POMOCNICZE MATERIAŁY BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNE
DO PRACY Z CZYTELNIKIEM DZIECIĘCYM I MŁODZIEŻO-
WYM
- IV. POMOCNICZE MATERIAŁY W ZAKRESIE KSIĘGOZBIORU

INNE WYDAWNICTWA

- I. PORADNIKI BIBLIOGRAFICZNE
- II. ZESTAWY BIBLIOGRAFICZNE
- III. ZAKŁADKI
- IV. ULOTKI
- V. PLAKATY
- VI. POMOCY METODYCZNE W ZAKRESIE:
 - a) pracy z czytelnikiem
 - b) organizacji pracy w bibliotece
 - c) szkolenia

I. BIULETYNY, INFORMATORY, PORADNIKI.

A. **Biuletyn Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu.**

Kwiecień 1958. s. 4 (druk).

Wydany z okazji Dni Oświaty Książki i Prasy — przeznaczony głównie dla kierowników punktów bibliotecznych.

Nakład 4000 egz.

B. **Informator Bibliograficzny**

Nr 1 Marzec 1959. Spis treści: Adolf Dygasiński. Mikołaj Gogol. Polskie Nagrody Literackie 1958. s. 10

Nr 2 Kwiecień 1959. Spis treści: Zapowiedzi wydawnicze II kwartał 1959. Wydawnictwa zapowiedziane na I kwartał 1959. „Biblioteka Powszechna” 1959. s. 18

Nr 3 Maj 1959. Spis treści: 1 Maja. Z aktualnych zagadnień 1959 r. Millenium. Nagrody literackie zagraniczne 1958. Noty literackie s. 13

Nr 4 Czerwiec 1959. Spis treści: Dzień Dziecka. Dni Morza. Z aktualnych zagadnień 1959 r. Książki które warto przeczytać. s. 8

Nr 5 Lipiec 1959. Spis treści: Zapowiedzi wydawnicze II kwartał 1959 (uzupełnienie). Zapowiedzi wydawnicze III kwartał 1959. s. 25

Nr 6 Lipiec 1959. Spis treści: XV-lecie Polski Ludowej. s. 9

Nr 6a Lipiec 1959. Spis treści: XV-lecie Polski Ludowej: Wstęp. 1. Uwagi metodyczne. 2. Scenariusz wystawki. 3. Kalendarz rocznic polityczno-społecznych 1944—1959. 4. Materiały repertuarowe. s. 10
Przeznaczony dla bibliotek małych.
Nakład 700 egz.

Nr 7 Wrzesień 1959. Spis treści: Z aktualnych zagadnień 1959 r. XX-lecie Września — bibliografia. s. 10

Nr 8 Październik 1959. Spis treści: Zapowiedzi wydawnicze III kwartał 1959 (uzupełnienie). Zapowiedzi wydawnicze IV kwartał 1959. s. 11

Nr 9 Listopad 1959. Spis treści: Miesiąc Przyjaźni Polsko-Radzieckiej. Rewolucja Październikowa. Z aktualnych zagadnień 1959. Millenium. Co nowego na półkach księgarskich. s. 12

Nr 10 Grudzień 1959. Spis treści: Powstanie Wielkopolskie. Tadeusz Boy-Zeleński. Z aktualnych zagadnień 1959 r. Millenium. Region Wielkopolski. Polskie Nagrody Literackie 1959 r. Pomagamy sobie w pracy: 1. Współpraca bibliotek ze środowiskiem. 2. Wolny dostęp do półek. s. 21

Od numeru 11 nastąpiła zmiana tytułu na:

Informator Bibliograficzno-Metodyczny

- Nr 11 Styczeń 1960. Spis treści: Z aktualnych zagadnień 1960 r. Antoni Czechow. Wyzwolenie Wielkopolski. Millenium. Pomagamy sobie w pracy: Kalendarz ważniejszych rocznic kulturalnych i społeczno-politycznych na r. 1960. s. 18
- Nr 2 (12) Luty 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: IV Plenum KC PZPR. Rocznice Światowej Rady Pokoju. Rok Chopinowski. Rocznica powstania Armii Radzieckiej. Millenium. 2. Pomagamy sobie w pracy: Wydawnictwa dot. regionu Wielkopolski. Turniej geograficzny „Jedziemy w świat”. 3. Informujemy... s. 15
- Nr 3 (13) Marzec 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: Rocznice Światowej Rady Pokoju. Rok Chopinowski. 50-lecie Międzynarodowego Dnia Kobiet. W. I. Lenin -- w 90 rocznicę urodzin. Światowy Tydzień Młodzieży. Tysiąclecie. 2. Informujemy... s. 19
- Nr 4 (14) Kwiecień 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: W. I. Lenin -- 90 rocznica urodzin. 1 Maja. Dni Oświaty, Książki i Prasy. Rocznice Światowej Rady Pokoju. Rok Chopinowski. O Majakowskim. Tysiąclecie. Region Wielkopolski. 2. Pomagamy sobie w pracy: Zobowiązania bibliotek w ZSRR. Wolny dostęp do półek w dziale literatury obcej. 3. Informujemy... s. 25
- Nr 5 (15) Maj 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: Dni Oświaty Książki i Prasy. Rocznice Światowej Rady Pokoju. Rok Chopinowski. Piotr Iljcz Czajkowski. Władysław Orkan. Eliza Orzeszkowa. 2. Pomagamy sobie w pracy: Kilka słów o wolnym dostępie do półek w czytelni dziecięcej. Aktualne zagadnienia polityki kulturalnej. 3. Informujemy... s. 15
- Nr 6 (16) Czerwiec 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: Rocznice Światowej Rady Pokoju. Międzynarodowy Dzień Dziecka. Dni Morza. Tysiąclecie. Region Wielkopolski. 2. Pomagamy sobie w pracy: Zbiory muzyczne w bibliotekach. 3. Informujemy... s. 23
- Nr 7 (17) Lipiec-Sierpień 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: Tysiąclecie. Dzień Lotnictwa. Rocznice Światowej Rady Pokoju. Rok Chopinowski. 2. Pomagamy sobie w pracy: Wolny dostęp do półek. Aktualne zagadnienia polityki kulturalnej. 3. Informujemy... s. 22
- Nr 8 (18) Wrzesień-Październik 1960. Spis treści: 1. Z aktualnych zagadnień 1960 r.: Maria Konopnicka. Dni Książki i Prasy Technicznej. Dzień Wojska Polskiego. Rocznice Światowej Rady Pokoju. Rok Chopinowski. Tysiąclecie. Region Wielkopolski. 2. Pomagamy sobie w pracy: Co czytać w prasie fachowej? Kultura

i postęp techniczny. 3. Informujemy... 4. Kronika bibliotek woj. poznańskiego: Kurs bibliotekarski w Gnieźnie. Wizyta bibliotekarzy z Chińskiej Republiki Ludowej. s. 16

Nr 9 (19) Listopad 1960. Spis treści: 43 Rocznicą Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej. W „Dniu Nauczyciela”. s. nlb 15

Nr 1 (20) Kwiecień 1961. Spis treści: Konkurs trwa. Z doświadczeń naszych bibliotekarzy: 1. Biblioteczny SAM w służbie konkursu. 2. A jednak można... 3. Zaczęło się od herbatki. 4. Młodzi i kosmos. Ankieta dot. wykorzystania materiałów zawartych w bieżącym numerze „Informatora” i postulatów pod adresem zespołu redakcyjnego. s. 29

Nr 2—4 (21—23) Maj-Grudzień 1961. Spis treści: Przed rocznicą Powstania Wielkopolskiego. Z doświadczeń naszych bibliotekarzy: Turkowski kombinat kulturalny. Mała „koegzystencja”. Trójkąt MBP-ZMS-PDK. Narodziny Koła Przyjaciół Książki. Z naszego podwórka. Region w bibliotece. Bliżej czytelnika. Pierwszy SAM w krotoszyńskim. Dzieje pewnego punktu bibliotecznego. Podpatrzone u naszych sąsiadów. Pomysły, projekty, propozycje. Trybuna dyskusyjna. Komunikaty. Kronikarskie zapiski. Ankieta. s. 36

Nr 24 **Biuletyn Informacyjny. Rocznice i obchody w roku 1961.** Luty 1961. Wojewódzka Biblioteka Publiczna, Wojewódzki Dom Kultury. s. 38

Uwaga! Na karcie tytułowej brak numeru.

Nr 1 (25) Wrzesień 1963. Spis treści: Dni Oświaty Książki i Prasy — podsumowanie roku kulturalno-oświatowego 1962 1963. Konkurs „Złoty Kłos dla Twórcy — Srebrny dla Czytelników” w woj. poznańskim. Inauguracja Roku Oświatowego 1963 1964 — kierunki pracy, zadania Dni Kultury i Nauki Radzieckiej. VI Dni Książki i Prasy Technicznej. Z doświadczeń bibliotekarzy terenowych. Pomoce bibliograficzne: Rocznicę Światowej Rady Pokoju. Rocznicę społeczno-polityczne roku oświatowego 1963 1964. s. 24

Uwaga! Wydany został pod tytułem Biuletyn

Nr 1 (26) Luty 1964. Spis treści: Od redakcji. Organizacje, instytucje, redacje w konkursie „Złoty Kłos dla Twórcy — Srebrny dla Czytelników”. Biblioteki w konkursie. Komunikaty, informacje, terminy. s. 13

Nr 2 (27) Wrzesień 1964. Spis treści: Po IV Zjeździe PZPR. Zadania bibliotek w roku oświatowym 1964 1965. Nasz udział w obchodach XX-lecia Polski Ludowej. Kalendarz rocznic kulturalnych, obchodów i akcji na miesiące wrzesień, październik, listopad i grudzień. Nasi sprzymierzeńcy. Wszyscy wychowujemy, czyli o pedagogizacji rodziców słów kilka. Książki dla rodziców. Wę-

drujemy po Polsce śladem XX-lecia. Sprawozdania: Konkurs „Złoty Kłos dla Twórcy — Srebrne dla Czytelników” II etap. Realizacja zobowiązań bibliotek w ramach współzawodnictwa powiatów i miast w zakresie organizowania i wyposażania wzorowych placówek bibliotecznych w latach 1962/1963. s. 48

Nr 3 (28) Grudzień 1964. Spis treści: Węzłowe zadania bibliotek w roku 1965. Kronika, terminarze, obchody, akcje, rocznice. Kupujemy książki w bibliotecznej oprawie czyli o Arkuszu Zamówień Bibliotecznych. Z książką i piosenką przez XX-lecie. Czy uzyskam miejsce w literaturze (montaż o Stefanie Żeromskim). Młodzież we współczesnej literaturze pięknej polskiej (wybrany zestaw bibliograficzny). Pisarze polscy nagrodzeni za twórczość dla dzieci i młodzieży w XX-leciu PRL. Kronika. Komunikaty. s. 43

Od roku 1965 nastąpiła zmiana tytułu na:

Informator Bibliotekarza Wielkopolskiego

Nr 1—2 (29—30) Styczeń—Czerwiec 1965. Spis treści: O dorobku kulturalnym Wielkopolski w XX-leciu Polski Ludowej. 20 lat publicznych bibliotek powszechnych województwa poznańskiego. Bibliotekarze Ziemi Wielkopolskiej. Współpracujemy z bibliotekarzami radnymi. O spotkaniach z pisarzami. Kronika. Komunikaty. s. 46
Numer specjalny : DNI OSWIATY, KSIĄŻKI I PRASY. Kwiecień 1966 s. 16

Informator Bibliotekarza Wielkopolskiego

Nr 1 1967. Spis treści: O dalszy rozwój czytelnictwa literatury społeczno-politycznej. Biblioteki powszechne woj. poznańskiego w latach 1966-1970. Uwagi o regionalnej bibliografii Wielkopolski. Wczoraj i dziś bibliotek powszechnych w powiecie szamotulskim. Wywiad z laureatką Nagrody Wojewódzkiej ob. K. Zięciakową. Podsumowanie wyników współzawodnictwa bibliotek na 50-lecie Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej w woj. poznańskim. Na przykładzie Wągrowca... Uroczystości Reymontowskie w powiecie wrzesińskim. Refleksje z seminariów wyjazdowych. Kronika 1967. Z życia organizacji społecznych. s. 52 (druk --- format A-3).

C. Poradniki

Zapowiedzi rocznic i wydarzeń w Polsce i na świecie

Opracowane na podstawie „Informatora Terminowego PAP”.

1) Wrzesień-Grudzień 1967. s. 8

2) Listopad 1967. s. 10

3) Grudzień 1967. s. 8

4) Styczeń 1968. s. 8

5) Luty 1968. s. 8

Egz. 250

Kontynuacją tego wydawnictwa jest:

Poradnik Informacyjno-Bibliograficzny

— ukazały się dwa numery na II i III kwartał 1968 r., zawierające zestawy wybranych pozycji bibliograficznych i uwagi metodyczne do tematów wiodących w tych kwartałach.

II. POMOCNICZE MATERIAŁY BIBLIOGRAFICZNE

1961

Nr 2 **Wolny dostęp do pól.** s. 1

Nr 3 **Uzupełnienie i selekcja księgozbiorów.** Zestawienie obejmuje wybór artykułów głównie z prasy fachowej oraz społeczno-kulturalnej ostatnich kilku lat. s. 2

Egz. 40

Nr 4 **Czytelnictwo na wsi.** Zestawienie obejmuje wybór artykułów głównie z polskiej prasy fachowej oraz społeczno-kulturalnej ostatnich kilku lat. s. 2

Egz. 40

Nr 5 **Kazachstan i Uzbekistan.** (Dekada Kultury Radzieckich Republik Środkowo-Azjatyckich Kazachstanu i Uzbekistanu) s. 2

Egz. 40

Nr 6 **Technika na usługach bibliotekarza.** Zestawienie bibliograficzne obejmujące artykuły opublikowane na łamach „Bibliotekarza” i „Poradnika Bibliotekarza” od roku 1958. s. 2

Egz. 550

Nr 7 **Na początku był Październik.** (W 44 rocznicę Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej). s. 4

Egz. 550

1962

Nr 1 (8) **Maria Dąbrowska.** Zestawienie bibliograficzne — wybór. s. 2

Egz. 550

Nr 3 (9) **Bolesław Prus.** Zestawienie bibliograficzne — wybór. s. 2

Egz. 550

Nr 4 (10) **Józef Ignacy Kraszewski.** Zestawienie bibliograficzne — wybór s. 3

Egz. 550

- Nr 5 (11) **Józef Morton**. Zestawienie bibliograficzne — wybór, s. 1
Egz. 600
- Nr 6 (12) **Złoty kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników**. Zestawienie bibliograficzne — wybór, s. 8
Egz. 500
(M.in. T. Breza, J. Brzechwa, B. Czeszko, M. Fornalska, J. Iwaszkiewicz, T. Konwicki, Z. Kosidowski, S. Piętaś, S. Rodak, J. Strykowski, R. Turek).
- Nr 7 (13) **45 Rocznica Wielkiej Rewolucji Październikowej**. (Uzupełnienie do nr 7 Pomocniczych Materiałów Bibliograficznych z r. 1961), s. 6
Egz. 120
- Nr 8 (14) **45 Rocznica Wielkiej Rewolucji Październikowej**. Zestawienie bibliograficzne, obejmujące pozycje zwarte dot. literatury pięknej — wybór, s. 2
Egz. 120
- Nr 9 (15) **100 Rocznica Pawstania Styczniowego**. Zestawienie bibliograficzne, obejmujące pozycje zwarte i materiały prasowe — wybór, s. 3
Egz. 600

1963

- Nr 1 **Antoni Makarenko**. (W 75-letnią rocznicę urodzin), s. 3
Egz. 300
- Nr 2 **Ernest Hemingway**. Zestawienie bibliograficzne — wybór. (W 65 rocznicę urodzin), s. 6
Egz. 200
- Nr 3 **Złoty Kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników**. Zestawienie bibliograficzne — wybór, s. 8
Egz. 600
(M.in. K. Brandys, R. Bratny, T. Breza, J. Broniewska, W. Broniewski, E. Bryll, S. Czernik, S. R. Dobrowolski, J. Gerhard, J. Iwaszkiewicz, J. Kawalec, L. Krzemień, J. Lovell, M. Moczar, E. Paukšta, J. Putrament, W. Szewczyk, S. Szmaglewska, W. Żukrowski)
- Nr 4 **Złoty Kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników**. Adnotowany zestaw pozycji konkursowych, s. 6
Egz. 600
(M.in. W. Broniewski: Poezje wybrane, 1954, S. R. Dobrowolski: Wiersze i poematy 1951, J. Broniewska: Z pamiętnika korespondenta wojennego, 1961, L. Krzemień: Kropła w poloku, 1961, J. Kawalec: W słońcu, 1963, S. Czernik: Ręka, 1963, E. Paukšta:

Wszystkie barwy codzienności. 1961. E. Bryll: Studium. 1963, R. Bratny: Kolumbowie. Rocznik 20. 1933. J. Iwaszkiewicz: Opowiadania. 1918--1953. 1954. W. Żukrowski: Skąpani w ogniu. 1961. T. Breza. Spiżowa brama. 1960. K. Brandys: Samson. Antygona. 1962. J. Putrament: Pasierbowie. 1963. W. Szewczyk: Skarb Donnersmarcków. 1956. J. Gerhard: Luny w Bieszczadach. 1963. S. Szmagłewska: Zapowiada się piękny dzień. 1960. J. Lovell: Dziewczęta płaczą nadaremnie. 1962)

1964

- Nr 1 **Złoty Kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników: Ci sami autorzy — inne książki.** s. 4
Egz. 300
(M.in. K. Brandys, R. Bratny, T. Breza, J. Broniewska, W. Broniewski, E. Bryll, S. Czernik, S. R. Dobrowolski, J. Gerhard, J. Iwaszkiewicz, J. Kawalec, J. Lovell, E. Paukšta, W. Szewczyk, S. Szmagłewska, W. Żukrowski)
- Nr 2 **Złoty Kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników. Notatki biograficzne.** s. 20
Egz. 300
(M.in. W. Broniewski, S. R. Dobrowolski, E. Bryll, R. Bratny, K. Brandys, J. Broniewska, S. Czernik, J. Gerhard, J. Iwaszkiewicz, J. Kawalec, L. Krzemień, M. Moczar, J. Lovell, E. Paukšta, J. Putrament, S. Szmagłewska, W. Szewczyk, W. Żukrowski)
- Nr 3 **Planowanie, współdziałanie i koordynacja działalności kulturalno-oświatowej.** (Bibliografia. Wybór). s. 3
- Nr 4 **II Ogólnopolski Turniej Czytelniczy ZMS i PW „Iskry”. Treść: Biografie. Artykuły o życiu i twórczości. Recenzje dot. książek konkursowych.** s. 8
Egz. 300
(M.in. W. Aksionow, F. Fanon, T. Konwicki, J. Krasicki, W. Machojek, M. Moczar, J. P. Sartre)
- Nr 6 **VII Zjazd Pisarzy Ziemi Zachodnich. Notatki bio-bibliograficzne.** Cz. I s. 18, cz. II s. 7
Egz. 50
(Cz. I: J. Aranowicz, A. Baumgarten, Z. Bednorz, K. Bunsch, S. Chmielnicki, W. Dunarowski, M. Emelianow-Aluchna, G. Fiałkowski, M. Grześczak, Z. Hierewski, J. Huszcza, M. Jachimowicz, A. Jurek, T. Kajan, I. G. Kamiński, W. Karczewska, Z. Kawka, J. Koniusz, J. Koprowski, W. Korsak, T. Kowalczyk, A. A. Kowalkowski, K. Kowalski, E. Kurowski, R. Liskowacki, J. Lovell,

E. Miłańczówna, M. Misiorny, K. Oleksik, H. J. Panas, E. Paukszta, W. Piechocki, J. Pierzchała, M. Pruszkowska-Karwowska, H. Raszka, L. Seymour-Tulasiewicz, B. Soliński, T. Stępowski, J. Szczypka, A. Sliwa, L. Turkowski, M. Turwid, E. Wachowiak, A. K. Waśkiewicz, Z. Wróbel, M. Ziętarowa-Malewska.
Cz. II: J. Bursewicz, J. Burski, T. Chrościelewski, E. Drzewiński, A. Dzierżanowski, N. Gamran-Kracherowa, W. Gębik, S. Grochowiak, R. Gródz, T. Hołuj, K. Jarecka, M. Kalota-Szymańska, T. Kijonka, M. Kononowicz, B. Lubosz, R. Łoboda, W. Maciąg, E. Martuszeński, J. Pachlowski, M. Piechal, J. Ponitycki, J. Putrament, I. Sikirycki, L. Wantuła, H. Worcell, A. Wydrzyński, J. Znamierowski)

Nr 7 **Literatura Rolnicza**. Wykaz bibliograficzny. s. 3

Egz. 40

Nr 8 **Konkurs „Złoty Kłos dla Twórcy — Srebrne dla Czytelników**.
Noty biograficzne. s. 12

Egz. 500

(M.in. T. Borowski, Z. Kosidowski, W. Kotowicz, L. Kruczkowski, F. Mleczo, I. Newerly, J. Ozga-Michalski, Z. Załuski)

1965

Nr 2 **Konkurs „Blżej Książki Współczesnej”**. Literatura społeczno-polityczna (w wyborze). s. 4

Egz. 200

Uwaga! Pomyłkowo podano nr 1. W miejsce numeru 1 ukazały się: „Noty biograficzne i recenzje pozycji Turniejowych do III Ogólnopolskiego Turnieju Czytelniczego ZG ZMS i PW „Iskry”

Nr 3 **Gruźlica u ludzi i zwierząt**. s. 5

Egz. 600

Nr 4 **Konkurs „Złoty kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników”**
IV etap s. 10

Egz. 500

(Noty biograficzne: O. Borchardt, S. Grochowiak, W. Jażdżyński, R. Kłyś, M. Naszkowski, A. Olcha, K. Pająkowska, Z. Drózd-Satanowska, J. Sobiesiak, W. Zalewski, J. Barlow, H. H. Kirst)

Nr 5 **Konkurs „Złoty kłos dla twórcy — Srebrne dla czytelników”**
IV etap. Recenzje: Cz. 1. Literatura polska, cz. II. Literatura obca, cz. III Literatura regionalna. s. 16

Egz. 2.000

(O. Borchardt: Znaczy kapitan, M. Brandys: Oficer największych nadziei, E. Bryll: Gorzko, gorzko..., S. Grochowiak: Trismus, J. Iwaszkiewicz: Chopin, W. Jażdżyński: Świętokrzyski polonez, J. Kawalec: Tańczący jastrząb, R. Kłyś: Anioły płakać będą,

Z. Nałkowska: Granica, Z. Nałkowska: Medaliony, M. Naszkowski: Lata próby, A. Olcha: Żywe ogniwa, K. Pająkowska: Ucieczka od zapachu świec, J. Parandowski: Niebo w płomieniach, E. Paukszta: Pogranicze, E. Paukszta: Wrastanie, Z. Drózdź-Satanowska: Niewydeptane ścieżki, J. Sobiesiak, R. Jegorow: Trylogia partyzancka, J. Sobiesiak: Brygada „Grunwald”, E. Szelburg-Zarembina: Rzeka kłamstwa, W. Zalewski: Pruski mur, W. Żukrowski: Dni kłeski, W. Żukrowski: Opowieści z Dalekiego Wschodu, L. Aragon: Dzwony Bazylei, J. Barlow: Patrioci, A. Camus: Dżuma, E. Hemingway: Komu bije dzwon, H. H. Kirst: Kamraci, A. Seghers: Siódmy krzyż, J. Steinbeck: Myszy i ludzie, M. Szolochow: Los człowieka, G. Górnicki: Spotkanie z Rzymianką)

- Nr 6 **Konkurs „Bliżej książki współczesnej”** Cz. I. Literatura niebeletrystyczna. 1. Literatura społeczno-polityczna. s. 7
Egz. 250

1966

- Nr 1 **Konkurs „Bliżej książki współczesnej”**. Cz. I. Literatura niebeletrystyczna. 3. Pamiętniki i wspomnienia. s. 9
Egz. 250
- Nr 2 **Marcin Kasprzak**. 1860--1905. s. 9
Egz. 100
- Nr 3 **Konkurs „Bliżej książki współczesnej”**. Cz. I. Literatura niebeletrystyczna. 2. Literatura światopoglądowa. s. 5
Egz. 200
- Nr 4 **Stanisław Staszic**. 1755--1826. s. 13
Egz. 600
- Nr 6 **Henryk Sienkiewicz**. W 120 rocznicę urodzin i 50 rocznicę śmierci. s. 7
Egz. 600
- Nr 7 **Bibliografia wielkopolskiego piśmiennictwa muzycznego**. s. 7
Egz. 70
- Nr 8 **49 Rocznica Wielkiej Rewolucji Październikowej**. s. 5
Egz. 200
- Nr 9 **Kultura życia codziennego na wsi**. s. 7
Egz. 700

1967

- Nr 1 **Edward Góra i Jerzy Mańkowski**. Materiały bio-bibliograficzne. s. 5
Egz. 70

Nr 2 Noty bio-bibliograficzne pisarzy środowiska opolskiego:

Z. Bednorz, K. Kowalski, A. Markowa, A. Niedworek, Z. Zielenka. s. 5

Egz. 40

Nr 3 Władysław Stanisław Reymont 1867—1925. (W 100 rocznicę urodzin) s. 7

Egz. 650

Nr 4 50-lecie Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej (Materiały repertuarowe) s. 2

Egz. 650

1968

Nr 1 Literatura społeczno-polityczna. (Wybór za lata 1966—1967). s. 5

Egz. 600

III. POMOCNICZE MATERIAŁY BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNE DO PRACY Z CZYTELNIKIEM DZIECIĘCYM I MŁODZIEŻOWYM

1967

Nr 1 Rocznice literackie na 1968 rok. s. 4

Egz. 150

(Uwaga na karcie tytułowej: Pomocnicze Materiały Bibliograficzne do pracy z czytelnikiem dziecięcym i młodzieżowym)

Nr 2 Ochrona przyrody w pracy z czytelnikiem dziecięcym. (Wskazówki metodyczne). s. 9

(Uwaga na karcie tytułowej brak informacji o przynależności do serii i numeru bieżącego)

1968

Nr 3 Wychowanie obywatelskie. s. 6

Egz. 300

IV. POMOCNICZE MATERIAŁY W ZAKRESIE KSIĘGOZBIORU

A. Wykaz nabytków (bez literatury pięknej) Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu w układzie wg działów „Przewodnika Bibliograficznego”. 4°

R. 1 Nr 1 Styczeń—czerwiec. 1957 s. 44 (400 pozycji)

Nr 2 Lipiec—grudzień. 1957 s. 32 (542 pozycji)

R. 2 Nr 3 Styczeń—czerwiec. 1958 s. 51 (356 pozycji)

Nr 4 Lipiec—Grudzień. 1958

R. 3 Nr 5 Styczeń—czerwiec. 1959 s. 55 (326 pozycji)

Nr 6 Lipiec—grudzień 1959 s. 47 (287 pozycji)

R. 4 Nr 7 Styczeń—grudzień 1960 s. 73 (929 pozycji indeks alfabetyczny).

B. Zapowiedzi wydawnicze

— opracowywane na podstawie „Arkusza Zamówień” Składnicy Księgarskiej od 1959 r.

Początkowo wchodziły w skład zawartości „Informatora Bibliograficznego” (zob. nr nr 2/59, 5/59, 8/59) następnie w roku 1960 ukazały się 3 numery zawierające zapowiedzi wydawnicze do III kw. 1960 r. włącznie.

C. Wybrane nowości księgarskie. Arkusz sygnałny

— opracowywany na podstawie przeglądu egzemplarza sygnałnego w Dziale Księgarskim P. P. „Dom Książki” w Poznaniu. Ukazywał się od 14 września 1961 do 30 czerwca 1967 r., początkowo jako dwutygodnik — od czerwca 1966 jako tygodnik.

Zawierał propozycje WBP do zakupu nowości dla bibliotek powiatowych i miejskich oraz miast wydz.

Łącznie ukazało się w okresie 6 lat 129 numerów „Arkusza Sygnałnego”.

D. Książki dla bibliotek.

Zestaw opracowywany na podstawie „Zapowiedzi Wydawniczych” Składnicy Księgarskiej. Ukazuje się jako tygodnik od 1 stycznia 1967 r.

Do końca czerwca br. ukazało się łącznie 78 numerów.

INNE WYDAWNICTWA

I. PORADNIKI BIBLIOGRAFICZNE

1. **Przegląd wybranych pozycji literatury pięknej.** Materiał przeznaczony dla bibliotekarzy terenowych do wykorzystania w samokształceniu i organizowaniu pracy z czytelnikiem w bibliotece. Poznań 1954 Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu 8° s. 48 (druk).
Nakład 4.500 egz.
2. **Lewandowski Ryszard, Olszewski Marian: Polska Partia Robotnicza 1942—1962.** Materiały bibliograficzne do PPR i jej dziejów w Wielkopolsce. Poznań 1962 Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu 8° s. 28 3 nlb. (druk).
Nakład 2.500 egz.
3. **Berdyszakowa Maria, Berdyszak Jan, Lewandowski Ryszard: Poznajemy plastykę.** Poradnik bibliograficzny. Warszawa 1964 Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Poznaniu. Nakł. Biblioteki Narodowej. 8° s. 30 (druk).
Nakład 3.000 egz.

II. ZESTAWY BIBLIOGRAFICZNE

1957

1. **Praca z czytelnikiem dziecięcym.** Zestaw artykułów. s. 9
2. **Materiały bibliograficzne na Międzynarodowy Dzień Dziecka.** s. 1

1958

1. **40 Rocznica Powstania Komunistycznej Partii Polski.** 16. XII. 1918 — 16. XII. 1958. s. 8
2. **Dzieje Polski w literaturze pięknej.** Zestaw obejmuje okres historyczny od Piasta do Powstania Styczniowego. s. 4
3. **Wykaz pozycji dotyczących Powstania Wielkopolskiego.** s. 3
4. **Komsomol** (w 40 rocznicę powstania). Wybór pozycji z radzieckiej literatury pięknej. s. 2
5. **Ludowe Wojsko Polskie.** (Bibliografia adnotowana). s. 14
6. **Bibliografia Lotnicza.** s. 4
7. **Nagrody Literackie 1957.** Zestaw informacyjno-bibliograficzny s. 8

1959

1. **Międzynarodowy Dzień Kobiet.** 8 Marca. (Zestaw wybranych pozycji z literatury pięknej i popularno-naukowej). s. 4
Egz. 40
2. **Juliusz Słowacki.** 1809---1959. 150-rocznica urodzin. Zestaw bibliograficzny. s. 4

1960

1. **Włodzimierz Iljcz Lenin.** 90 rocznica urodzin. s. 6 (druk).
Egz. 2.200

1961

1. **Z modą przez stulecia.** Zestaw bibliograficzny w układzie chronologicznym. Literatura piękna. s. 2
Egz. 100
2. **Jak się ubierały i stroiły nasze pra.., pra.., prababki.** Materiały bibliograficzne. Literatura popularno-naukowa. Literatura piękna. Artykuły i czasopisma. s. 1
Egz. 100
3. **Zwyczaje naszych przodków.** Zestaw bibliograficzny. s. 2
Egz. 200

4. **Import i eksport za czasów pierwszych Piastów.** Materiały bibliograficzne. s. 1
Egz. 100
5. **Drogi i środki komunikacji.** Materiały bibliograficzne. s. 1
Egz. 50
6. **Rzemiosła naszych przodków.** Materiały bibliograficzne. s. 1
Egz. 100
7. **Zajęcia naszych przodków.** Zestaw bibliograficzny. s. 2
Egz. 200
8. **Jak mieszkali nasi przodkowie.** Materiały bibliograficzne. s. 1
Egz. 200
9. **Jak bronili się nasi przodkowie.** Materiały bibliograficzne. s. 1.
Egz. 150
10. **Przeobrażenia społeczne wsi polskiej.** Zestawienie bibliograficzne.
Cz. 1. s. 2, cz. 2. s. 2
Egz. 70

1964

1. **Ochrona przyrody.** Materiały bibliograficzne do pracy z czytelnikiem dziecięcym. s. 11
Egz. 600

1965

1. **III Ogólnopolski turniej czytelniczy ZG ZMS i PW „Iskry”.** (Noty bibliograficzne i recenzje pozycji turniejowych). s. 12
Egz. 400

1966

1. **Wybrana bibliografia do tematyki „Tysiąclecie Polski”.** s. 11
Egz. 50
2. **Literatura fantastyczna dla dzieci do lat 14.** s. 6
Egz. 500

1967

1. **Usprawnienia w bibliotece.** Zestaw bibliograficzny. s. 3
Egz. 50

III. ZAKŁADKI

1. **8 Marca 1954. Co czyta kobieta w IV Etapie Konkursu Czytelniców Wiejskich.** 1954
Egz. 3.000

2. **Adam Mickiewicz. Podróże Adama Mickiewicza po Wielkopolsce**
-- Sierpień 1831 -- Marzec 1832. 1955
Egz. 3.000

IV. ULOTKI

1967

1. **Jak nawozić — Pytanie wciąż aktualne.** W rozwiązywaniu tego problemu pomoże Ci książka fachowa. s. 4 (druk)
Egz. 10.000
2. **Uprawa owoców i warzyw jest opłacalna.** W podniesieniu plonów pomoże Ci książka. s. 4 (druk)
Egz. 10.000
3. **Przez znajomość książki rolniczej — do lepszych plonów.** s. 4 (druk)
Egz. 10.000
4. **Stosowanie nowoczesnych metod hodowli zwierząt domowych gwarantuje rentowność gospodarstwa.** Czytaj książki na ten temat. s. 3 (druk)
Egz. 10.000
5. **Baza paszowa jest podstawą rentowności gospodarstwa.** Czytaj książki z tej dziedziny. s. 3 (druk)
Egz. 10.000

V. PLAKATY

1. **Czy znasz bohaterów dzieł Adama Mickiewicza.** Konkurs. 1955 A1
Egz. 400
2. **Poznajemy dzieje ojczyzny.** Konkurs 1959 A1
Egz. 5.000
3. **6 najlepszych polskich książek o tematyce XV-lecia Polski Ludowej.** 1960 A1
4. **Weź udział w konkursie pod hasłem „6 najlepszych polskich książek dot. XV-lecia Polski Ludowej”.** 1960 A2 podl.
Egz. 2.000
5. **Wielkopolski konkurs czytelniczy. 50 Rocznica Rewolucji Październikowej.** 1967 A1
Egz. 4.000

VI. POMOC METODYCZNE

A. W zakresie pracy z czytelnikiem

1955

1. **Jak czytać Mickiewicza?** (Poradnik dla zespołów czytelniczych). Dzieciństwo i młodość Mickiewicza. s. 29
Egz. 1.500
2. **Adam Mickiewicz.** Scenariusz wystawy dla bibliotek w Roku Mickiewiczowskim. s. 6
3. **Nasi koledzy z całego świata na festiwalu.** Konkurs dla dzieci starszych. s. 2
4. **Poznajemy Wielkopolskę.** Turniej (dla dzieci) s. 5
5. **Konkursy Mickiewiczowskie: 1. Czyje to słowa?, 2. Mickiewicz bliski i znany nam wszystkim.** s. 2
(Konkursy błyskawiczne)
6. **Projekt wystawki na Miesiąc Pogłębiania Przyjaźni Polsko-Radzieckiej** (dla bibliotek dziecięcych). s. 3 — projekt dekoracji.
7. **Baśnie Narodów Związku Radzieckiego.** Uwagi do przeprowadzenia wieczorów baśni. s. 3
8. **Projekt wystawki pod hasłem „Poznajemy naszych przyjaciół na całym świecie”.** s. 4
9. **Rok 1905 w literaturze pięknej** (dla dzieci do lat 16). Poradnik dla bibliotekarza. s. 4
10. **Co dała dzieciom Polska Ludowa.** Montaż wieczoru bibliotecznego dla dzieci od lat 10. s. 6
11. **Iwan Franko (1856—1916).** s. 3
12. **Sieciechowiczowa L.: Miasto na złotym szlaku.** Schemat głośnego czytania. s. 2
13. **Wielkie rocznice kulturalne** (notatki biograficzne). s. 4
(T. Dostojewski, H. Ibsen, P. Curie)

1957

1. **40-lecie Wielkiej Rewolucji Październikowej.** Wskazówki do urządzania wystawy książek. s. 3
2. **Wycieczka w bibliotece.** s. 2
3. **Wychowanie estetyczne w bibliotece dziecięcej.** (Wskazówki metodyczne) s. 11
4. **Rok Kasprówiecki.** Uwagi dla bibliotekarzy. Montaż literacki. s. 15

1958

1. **Projekt małej wystawy dla dzieci pn.: Na szlaku postępu.** s. 2

1959

1. **Po 42 latach Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej.** Materiały metodyczne. s. 3
2. **Julian Tuwim.** (Wieczór literacki). s. 4
Egz. 50
(Dla bibliotek dziecięcych)
3. **Juliusz Słowacki.** Wieczór poezji zaangażowanej patriotycznie i społecznie. s. 14
Egz. 400
4. **Scenariusz wystawy realizującej hasło naczelne Dni Oświaty Książki i Prasy „Polska krajem ludzi kształcących się”.** s. 5
Egz. 500

1960

1. **Szukam przyjaciela.** Konkurs czytelniczy dla dzieci. s. 1
2. **W Dniu Nauczyciela.** 20 listopada. Materiały metodyczne. s. 3

B. W zakresie organizacji pracy bibliotek

1. **Przekazywanie bibliotek** (wg Klenowa). Wzór protokołu, wskazówki metodyczne. 1953. s. 2
2. **Gromadzenie i opracowanie czasopism.** Adnotowany zestaw bibliograficzny. 1957 s. 3
3. **Organizacja kąciaków dziecięcych w GBP i MBP.** 1957 s. 5
4. **Działalność instrukcyjno-metodyczna powiatowej biblioteki publicznej.** (Wytyczne, projekt). 1962 s. 10 s. 3 k. nlb.
3 Załączniki – schematy do przeprowadzania odwiedzin instruktora w MBP, GBP i punkcie bibliotecznym.
Egz. 100

C. W zakresie szkolenia

1. **Ramowy plan szkolenia w zakresie służby informacyjno-bibliograficznej.**
 - konspekt do pierwszego cyklu zajęć. 1964 s. 6
 - konspekt do drugiego cyklu zajęć. 1964 s. 6
 - konspekt do trzeciego cyklu zajęć. 1965 s. 3
 - konspekt do czwartego cyklu zajęć. 1965 s. 4Egz. 200
2. **Warsztat pracy instruktora czytelnictwa dziecięcego PBP i PiMBP.** Wskazówki metodyczne. s. 6
Egz. 70

K R O N I K A

I półrocze 1968 r.

1. Z dniem 1 lutego 1968 roku uległa zmianie struktura organizacyjna Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Poznaniu. Powstały dwa nowe działy: Informacyjno-Bibliograficzny i Rezerw Bibliotecznych, natomiast połączono Dział Gromadzenia i Opracowania z Działem Udostępnienia Zbiorów. Obecnie struktura organizacyjna WBP przedstawia się następująco:

- I — Dział Organizacyjno-Administracyjny — Kierownik działu — mgr Elżbieta Snuszka
- II — Dział Rezerw Bibliotecznych — Kierownik działu — Zbigniew Banaszak
- III — Dział Gromadzenia, Opracowania i Udostępnienia Zbiorów —
Kierownik działu — Krystyna Kaźmierowska
- IV — Dział Instrukcyjno-Metodyczny — Kierownik działu — Zofia Platkiewicz
- V — Dział Informacyjno-Bibliograficzny — Kierownik działu — mgr Ludgarda Pawlaczyk

W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 1968 r. miały miejsce następujące zmiany personalne w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Poznaniu.

Odeszło pięć osób:

- Barbara Zielkiewicz — instruktor WBP
- Aleksandra Stempniewicz — instruktor WBP

- Maria Wróblewska — instruktor WBP
- mgr Tadeusz Słodzinka — pracownik Działu Udostępnienia
- Stróżniak Maria — sprzątaczką

Przyjęto 4 osoby:

- mgr Danutę Drożyńską — na stanowisko instruktora WBP
- mgr Elżbietę Mądry — na stanowisko pracownika w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym
- Izabelę Czaję — na stanowisko instruktora WBP
- Marię Nowaczyk — na stanowisko sprzątaczkę.

2. Na zebraniu pracowników WBP w dniu 29. 4. 1968 r. podjęto zobowiązania dla uczczenia V Zjazdu Partii.

Pracownicy działów: Instrukcyjno-Metodycznego i Informacyjno-Bibliograficznego zorganizują pomoc i 2-dniowe konsultacje dla uczestników kursu POKKB oraz uporządkują dokumentację i warsztaty pracy w związku z przejściem do nowego lokalu.

Pracownicy Działu Udostępnienia, Gromadzenia i Opracowania Źbiorów dokończą porządkowanie księgozbioru WBP oraz akt działu.

Pracownicy Działu Rezerw Bibliotecznych w Siedlcu uporządkują dokumenty Wydziału Kultury PWRN i byłego Samodzielnego Referatu Bibliotek.

Pracownicy Działu Organizacyjno-Administracyjnego uporządkują dokumentację Biblioteki i zorganizują podręczne archiwum WBP.

Każdy z pracowników przepracuje po 7 godzin, wykonując zadeklarowane czyny, których ogólna wartość wynosi 2.436,--- zł.

3. Pracownicy WBP zadeklarowali jednorazową wpłatę na budowę Pomnika-Szpitala Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie w wysokości 600,— zł.

4. Współzawodnictwo rad narodowych w zakresie organizowania i wyposażania bibliotek i punktów bibliotecznych w woj. poznańskim w latach 1966-67.

Braly w nim udział 232 rady narodowe w tym 192 GRN z 26 powiatów. Ogólna wartość zobowiązań podjętych i wykonanych wynosi 6.118.804,— zł. Najlepsze wyniki osiągnęły powiaty:

- Wągrowiec — 14 GRN — przekazało na rzecz bibliotek — 1.232.438,— zł.
- Konin — 19 GRN — przekazało na rzecz bibliotek — 793.908,— zł.
- Kalisz — 22 GRN — przekazało na rzecz bibliotek — 533.682,— zł.
- Rawicz — 11 GRN — przekazało na rzecz bibliotek — 379.473,— zł.

Wojewódzka Komisja Współzawodnictwa w dniu 31. 5. 1968 r. dokonała oceny wyników. Wśród gromadzkich rad narodowych I miejsce uzyskała GRN Łekno pow. Wągrowiec — inicjator współzawodnictwa. Nagrody pieniężne wartości 26.500,— zł otrzymało 19 działaczy rad narodowych, nagrody rzeczowe — wartości 105.000,— zł 11 GRN i MRN.

5. Wielkopolski Konkurs Upowszechniania Książki i Prasy Rolniczej.

W dniu 15. V. 1968 r. odbyło się posiedzenie Wojewódzkiego Komitetu Konkursu, na którym podsumowano wyniki.

W pionie bibliotek publicznych zanotowano duży wzrost usług czytelniczych w zakresie propagandy książki rolniczej. Blisko 90% placówek wiejskich aktywnie włączyło się do prac konkursowych. W wyniku — zakupiono 13.627 nowych książek rolniczych, pozyskano 63.955 nowych czytelników (z tego 28% stanowią czytelnicy-rolnicy), wypożyczono 3.002.572 tomy w tym 161.636 literatury rolniczej,

przeprowadzono szereg ciekawych form popularyzacji książki rolniczej.

Wśród nagrodzonych znalazło się 25 bibliotekarzy (9 GBP i 10 PiMBP) oraz 6 kierowników punktów bibliotecznych.

6. Szkolenia bibliotekarzy

a) Seminaria i narady wojewódzkie

W I półroczu 1968 r. zorganizowano:

- 1 konferencję problemową dla kierowników PiMBP i PBP poświęconą w całości upowszechnianiu wiedzy rolniczej. Seminarium odbyło się w dniach 18—20 VI w Ośrodku Szkoleniowym PGR - - Niechanowo pow. Gniezno. W ostatnim dniu odwiedzono 2 PGR: Sokółowo i Bieganowo pow. Września oraz Muzeum Rolnictwa w Szreniawie.
- 1 naradę kierowników PiMBP, PBP, MBP m. wydź. poświęconą omówieniu pracy bibliotek roku 1967.
- 1 seminarium dla instruktorów PiMBP i PBP poświęcone działalności instrukcyjno-metodycznej oraz aktualnym problemom pracy bibliotek.
- 1 seminarium dla kierowników wypożyczalni PiMBP i MBP (17—19. IV).
- - 1 seminarium dla bibliotekarek pracujących z dziećmi (6—7. III.)
- 2 seminaria dla bibliotekarzy bibliotek związkowych (14—15. III., 28—29. V.).

b) **K**ontakty międzywojewódzkie - - odwiedzili nas:

- 26—28. III. bibliotekarze pracujący z dziećmi ze Szczecina, byli także w PiMBP --- Nowy Tomysł i Szamotuły.
- 6—8. V. bibliotekarze z WiMBP — Wrocław interesujący się zagadnieniem służby informacyjnej i udostępnienia.

— 2—4. VI. bibliotekarze z Olszyna, w ramach wycieczki szkoleniowej SBP zwiedzili Gniezno, Kórnik, MBP i WBP w Poznaniu.

- c) Na zlecenie Ministerstwa Kultury i Sztuki i Centralnej Rady Związków Zawodowych, WBP zorganizowała w dniach 24. VI. — 6. VII. br. ogólnopolski kurs dla bibliotekarzy bibliotek związkowych. Kurs odbył się w POKB — Jarocin, wzięło w nim udział 29 osób z 16 województw i miast wydzielonych.

Z ŻYCIA ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

1. Rada Zakładowa

W pierwszym półroczu 1968 r. Rada Zakładowa odbyła w sumie 5 zebrań, w tym: 1 konferencję sprawozdawczą za 1967 r., 3 zebrania Prezydium i 1 posiedzenie Plenum.

Działalność Rady skupiała się głównie na sprawach społecznych. W czasie od 1 stycznia do 30 czerwca 1968 r. załatwiono:

- 19 wniosków o wczasy 14-dniowe — indywidualne i rodzinne (na 31 zapotrzebowań)
- 4 wnioski o wczasy lecznicze (na 5 zapotrzebowań)
- 5 wniosków o wczasy sanatoryjne i ambulatoryjne (na 7 zapotrzebowań)
- 9 wniosków o zasiłek statutowy z tytułu urodzenia dziecka
- 1 wniosek o zasiłek statutowy z tytułu zgonu członka rodziny.

Ponadto Rada przekazała 104 dzieciom i 3 emerytom upominki noworoczne, a 10 grup związkowych otrzymało fundusze na zorganizowanie spotkań towarzyskich z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet.

W czasie od 1. I. — 30. VI. br. działająca przy Radzie Zakładowej Kasa Zapomogowo-Pożyczkowa udzieliła: 70 pożyczek na łączną sumę 110.670,— zł, oraz 2 bezzwrotne zapomogi na sumę 2.000,— zł.

Przed Radą Zakładową stoi obecnie poważne zadanie przygotowania terenowego aktywu związkowego do pracy w samodzielnych radach międzyzakładowych. Postulaty bibliotekarzy

mówiące o potrzebie posiadania odpowiedniej reprezentacji związkowej w terenie doczekały się dyskusji w Zarządzie Okręgu ZZPKiS. Zakłada się, że wprowadzenie nowego systemu organizacyjnego przyczyni się także do zwiększenia szeregów bibliotekarzy związkowców.

2. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Na terenie Okręgu woj. poznańskiego zaznacza się dalszy rozwój działalności Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Powstały 3 nowe Oddziały powiatowe: w Szamotulach (27 członków), w Nowym Tomyślu (32 członków) i w Wolsztynie (10 członków). Obecnie istnieje 16 Oddziałów i 8 Kół SBP.

Działalność Stowarzyszenia skupiała się w dalszym ciągu wokół obchodów 50-lecia Stowarzyszenia i 10-lecia istnienia Okręgu. W ramach obchodów odbył się w lutym br. w Warszawie VI Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy, w którym uczestniczyło 9 przedstawicieli naszego Okręgu. Na Zjeździe wręczono zasłużonym dla Stowarzyszenia po raz pierwszy „Odznak Honorową SBP”. Z naszego Okręgu otrzymała ją kol. Zofia Wieczorek.

Zarządy Okręgów — m. Poznania i woj. poznańskiego przy współudziale Wydz. Kultury PWRN i Rady Narod. m. Poznania zorganizowały w dniach 4—5 kwietnia br. Sesję Naukową Bibliotekarzy. W Sesji uczestniczyło 350 osób — przedstawicieli bibliotek różnych sieci i różnych środowisk oraz zaproszeni goście. Program Sesji obejmował zagadnienia czytelnictwa m. Poznania i woj. poznańskiego ze szczególnym uwzględnieniem przemysłowego okręgu konińskiego-tureckiego. W czasie Sesji wręczono zasłużonym działaczom i długoletnim aktywistom SBP odznaczenia i nagrody pieniężne, przyznane przez Wydziały Kultury. Między innymi odznakę „Zasłużonego Działacza Kultury” otrzymał jeden z pierwszych organizatorów Stowarzyszenia na terenie województwa i długoletni skarbnik Zarządu Okręgu kol. T. Ślodziński.

Szereg Oddziałów Powiatowych zorganizowało również uroczyste zebrania członków.

Sekcja Bibliotek Szkolnych i Pedagogicznych przy Zarządzie Okręgu zorganizowała wycieczkę do Koszalina (20 osób). Niektóre Oddziały Powiatowe organizowały wycieczki we własnym zakresie — np. Oddział Powiatowy SBP w Krotoszynie do Biskupina i Gniezna.

Śród spraw organizacyjno-administracyjnych, ja Zarząd Okręgu podjął w czasie od 1. I. — 30. VI. br. następujące:

- rejestrację niektórych Oddziałów SBP w Prezydiach Rad Narodowych
- zaopatrzenie Oddziałów Powiatowych w pieczątki o następującej treści: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Oddział Powiatowy.
- wymianę legitymacji członkowskich.